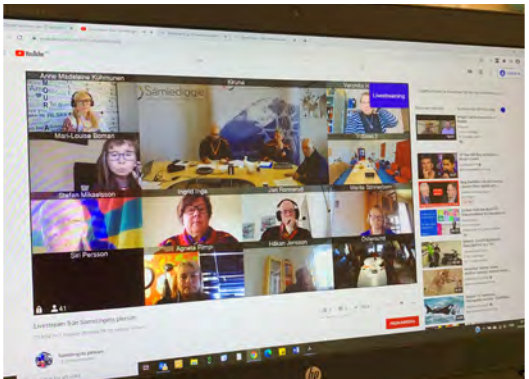
Sámediggi
Sámedigge Sámiediggie Saemiedigkie Sametinget

ÅRSREDOVISNING **2020**







> Kort om Sametinget

Sametinget är både samernas folkvalda parlament och en förvaltningsmyndighet inom rennäringens område och för samisk kultur.

Vad gör Sametinget?

Sametinget verkar för en levande samisk kultur samt tar initiativ till verksamheter och föreslår åtgärder som främjar den samiska kulturen.

- Vi bevakar rennäringens intressen vid utnyttjande av mark och vatten.
- Vi leder det samiska språkarbetet och har uppföljningsansvar för minoritetsspråklagen.
- Vi utser ledamöter till Sameskolstyrelsen.
- Vi bevakar samiska intressen i samhällsplanering och landsbygdsutveckling.
- Vi utför internationellt arbete för att öka respekten för det samiska folkets rättigheter och öka samarbetet med andra urfolk.
- Vi beslutar om fördelning av bidrag och medel till samisk kultur och samiska organisationer.
- Vi informerar om samiska förhållanden.
- Vi utför alla de uppgifter som åligger Sametinget enligt lag eller annan författning.



Sametingets kansli

Sámediggi, Box 90, 981 22 Giron/Kiruna

Besöksadress: Adolf Hedinsvägen 58
Växel: 0980-780 30

kansli@sametinget.se • www.sametinget.se • www.samer.se

1886
Den första renbeteslagen träder i kraft.

1928
Ny renbeteslag delar upp samer i renskötande och icke-renskötande samer.

1971
Renskötseln organiseras i samebyar med egen styrelse.

1977
Riksdagen fastslår att samerna är ett ursprungsfolk i Sverige.

1993
Det första sametingsvalet hålls den 16 maj.
Sametingets plenum beslutar att Sametingets kansli ska placeras i Kiruna.

2000
Den första minoritetsspråklagen träder i kraft.
Det nordiska samarbetet Samiskt Parlamentariskt Råd (SPR) bildas.

2002
Sametingsutredningen konstaterar att samerna har rätt till kulturell autonomi.

2005
Plenum beslutar att inrätta Samiskt informationscentrum (SIC) i Östersund.

2007
Sametinget blir förvaltningsmyndighet för rennäringen.
FN antar Urfolksdeklarationen (UNDRIP).

2010
Ny minoritetsreform ger Sametinget större ansvar för språkfrågor.
Samiskt språkcentrum etableras på sydsamiskt område.

2011
Samernas ställning som folk i Sverige erkänns i grundlagen.

2018
100-årsjubileum av samiska landsmötet i Staare/Östersund.
Sametinget fyller 25 år.

2019
Plenum beslutar att Sametingets parlamentsbyggnad ska placeras i Östersund.
Minoritetslagstiftningen revideras; rättigheter och skyldigheter förtydligas.

2020
På grund av coronapandemi hålls Sametingets första digitala plenum

> Innehållsförteckning

Stivraságadoalli álgosátni ... 2
Styrelseordförande har ordet ... 4

OM SAMETINGET

Uppgifter ... 5
Omfattning ... 6
Organisation ... 6
Återrapportering ... 8

OM ÅRSREDOVISNINGEN

Inledning ... 10
Prestationer ... 10
Bedömning ... 10
Tillförlitlighet ... 11

ÖVERSIKT 2020

Året i korthet ... 12
Sammanfattning av måluppfyllelse ... 13
Ekonomisk utveckling ... 14
Intern utveckling och verksamhet ... 16
Internationellt arbete ... 17
Árbediehtu och Agenda 2030 ... 18

KULTUR

Resultat och verksamhet ... 19
Verksamhet under året ... 21
Samernas bibliotek ... 24
Bidrag till samisk kultur ... 25
Jämställdhet ... 28
Bedömning av måluppfyllelse ... 28
Agenda 2030 och de globala hållbarhetsmålen ... 30

SPRÅK

Resultat och verksamhet ... 31
Verksamhet under året ... 33
Samiskt språkcentrum ... 35
Jämställdhet ... 38
Bedömning av måluppfyllelse ... 38
Minoritetspolitiska uppdraget ... 39
FN:s mekanismer för urfolks rättigheter ... 44

RENNÄRING

Resultat och verksamhet ... 46
Verksamhet under året ... 48
Klimat och miljö ... 49
Skogsfrågor ... 49
Geografiska informationssystem ... 50
Renbruksplaner — verksamhet under året ... 50
Rennäringen i Sverige ... 52
Bedömning av måluppfyllelse ... 54
Rennäringen i ett hållbarhetsperspektiv ... 56
Viltvård, ersättning och inventering ... 58
Bedömning av måluppfyllelse — viltvård, ersättning och inventering ... 61
Renskötselns tillstånd ... 62

SAMISKA NÄRINGAR

Resultat och verksamhet ... 68
Verksamhet under året ... 69
Interreg Nord – delområde Sápmi ... 73
Analys ... 73
Jämställdhet ... 74
Bedömning av måluppfyllelse ... 75
Jokkmokks marknad ... 76

INFORMATION

Resultat och verksamhet ... 78
Verksamhet under året ... 79
Bedömning av måluppfyllelse ... 81

PERSONAL OCH HÄLSA

Kompetensförsörjning ... 83

FINANSIELL REDOVISNING

Resultaträkning ... 86
Balansräkning ... 87
Anslagsredovisning ... 89
Tilläggsupplysningar ... 90
Noter ... 92
Sammanställning av övriga väsentliga uppgifter ... 103
Tioårsöversikt ... 105

ÅRSREDOVISNINGENS UNDERTECKNANDE ... 106

> Stivraságadoalli álgosátni

Diimmá jagi, 2020, boahtit muitit imáš ja erenoamáš jahkin go nu olu dáhpáhuvai ja nu olu lei iežá láđje go láve. Jurddahan vuosttažettiin koronadávdda birra masa jovssahalaimet njukčamánus, ja mii sakka čuozai visot servodatsurggiide. Sámediggi šattai maid hoahpus rievdadit ja heivehit doaimma ođđa dilálašvuhtii.

Digitála čoahkkinlanjat šadde min ođđa árgabeaivin, ja mii leat ferten oahpahallat geavahit digitála reaidduid vai sáhttit doaimmahit iežamet politihkalaš bargguid, ja sihkkarastit ahte demokráhtalaš proseassat jotket. Earet digitála čoahkkinlanjaid de oahpaimet maiddái geavahit Interaktio, mii lea reaidu man bokte sáhttá dulkot sámegielain eanetlogugielaide, ja nuppe guvlui. Min politihkalaš bargu gáržžohalai giđđat go Sámediggi šattai šluhttet miessemánu dievasčoahkkima daningo oinniimet ahte min IT-resurssat eai nohkka bures sihkkarastán lahtuid demokráhtalaš rivttiid digitála dievasčoahkkimis. Čakčamánus beasaimet geahččalit IT-rusttegiid go Sámediggi doalai smávit dievasčoahkkima digitálaččat. Dievasčoahkkin lihkostuvai bures, go leimmet bures dasa ráhkkanan ja lei dušše okta ášši gieđahallamii. Maŋŋel beasaimet árvvoštallat ja identifiseret digitála dárbbuid ja bargoresurssaid mat sáhttet sihkkarastit digitála dievasčoahkkimiid boahteáiggis.



Stivrraságadoalli Per-Olof Nutti.

Duođalaš dilli boazoealáhusas

Lassin pandemiijii de šattai boazodoalus garra roassodálvi. Eanas boazodoalloguovlluin bijai nu olu muohttaga ahte olu boazodoallit šadde biebmat eastadan dihte issoras boazojámu. Lei hirbmat guhkes dálvi ja maŋŋel geasi miessemearkumiid de oinniimet ahte máŋgga guovllus lei hui miesehis jahki. Pandemiija vahágahtii boazoeaiggádiid maiddái daningo njuovahagat eai oastán liikka olu gávpebohccuid go ovdal go bohccobiergojohtu unnui. Sámediggi lea ovddidan doarjjagáibádusa boazoealáhussii daningo dat lea dehálaš sámi kulturguoddi.

Meahcieallivátttisvuođat leat leamaš vuoruhuvvon vássán jagis, ja Sámediggi sávvá ahte vuođđonjuolggadusat rievdaduvvojit nu ahte sohpet dan vahága ektui maid boazoealáhus sáhttá gierdat. Mun oassálasten stivraságadoalli ámmáhis meahcieallisemináras Arhangelskis Ruoššas njukčamánus gos digaštalaimet oktasaš čovdosiid árktalaš boazodoalloguovllu meahcieallidilálašvuhtii dan vuođul got guđege guovllus barget meahcieallidáššiiguin.

Girjásduopmu

2020 álggus celkui Girjásduopmu. Alimus duopmostuollu nannii ahte čearus lea aktovuoigatvuohta rahpat ja addit bivdo- ja guolástanlobiid Girjás guovllus, ja Sámediggi atná ahte dáinna mearrádusain lea duopmostuollu dovddastan sámiid doloža rájes geavaheami riektin. Girjásduomu dihte lea maiddái álggahuvvon boazodoallolága guorahallan, maid mun anán positiivan daningo duopmu sáhttá buktit rievdadusaid sihke boazodollui ja sámi servodahkii muđui. Dađi bahábui lea Girjásduopmu maiddái cahkkehan ain eanet rasismma sámiid vuostá, ja bahádahkkit leat sihke biinnidan ja gottašan bohccuid. Mun sávan ahte dát dohkkemeahttumis láhtten jođáneamos lági mielde bissehuvvo.

Boazoguohtunkonvenšuvdna
Mun sávan ahte bargu Ruota-Norgga boazoguohtunkonvenšuvnnain fas boahtá johtui nu ahte sihkkarastit rádjerasttildeaddji boazodoalu. Orru manname dan guvlui ahte ovttaskas čearut ráhallet diggái doalvut áššiid, ja danin háliidan ahte konvenšuvdna fas áigeguovdilastojuvvo ja ahte gávdnat buoret čovdosiid ovttasráđiid singuin geaidda guoská.

Korona-doarjja sámi kultuvrii
Sámi kultuvra lea dehálaš vuođđojuolgin sámi servodagas, ja leat eanas ovttaskas kulturbargit geat dávjá orrot boaittobealde, geat doaimmahit kulturbarggu. Sidjiide livčči 2020 sáhttán šaddat stuora roassun go pandemiija lea bissehan nu olu dáhpáhusaid ja dehálaš deaivvademiid mii fas lea dagahan ahte kulturbargit leat manahan dietnasiid. Ráđđehus válddii vuhtii Sámedikki bivdaga oažžut doarjaga sámi kulturbargiide ja dan láhkái lea Sámediggi beassan ekonomalaččat doarjut ja veahkehit kulturdoaimmaid boahtteáiggi.

Sámegielat
Vássán jagis lea Sámediggi ráhkadan doaibmaplánaevttohusa sámi gielaid seailluheapmái. Dát lea hirbmat buorre mu mielas go visot sámi gielat leat heahtedilis, ja doaibmabijut maid evttohit addet sámi álbmogii eavttuid ealáskahttit ja bisuhit iežaset gielaid. Sámegielaid ovdánahttima várás leat maiddái bargan Sámi Giellagáldu ásahemiin bistevaš orgánan, muhto dađi bahábui eat leat vuos lihkostuvvan dainna go fásta ruhtadeapmi ja bargoriektedilálašvuođat eai leat vuos áibbas čielgasat. Sámediggi joatká bargguin, ja mun sávan ahte Giellagáldu šaddá bistevažžan 2021:s.

Sámi ealáhusat
Koronadávda lea mánngga láddje muktán sámi ealáhusaid eavttuid, ja olu sámi fitnodagat leat massán dietnasiid pandemiija dihte. Báikegoddeprográmma doarjagiid livčči leamaš vejolaš heivehit ealáhusdoaimmaid bisuheapmái ávkin, muhto Eanandoallodoaimmahat válljii baicca beliin čuohppat fitnodat- ja prošeaktadoarjagiid vai gokčet eanandoalu birasbuhtadusaid vuolláibáhcaga. Sámediggái mielddisbuvttii dát ahte 44 proseantta doarjagis sihkkojuvvui.

Duohtavuođakommišuvnna sajusteapmi
Ráđđehus lea gohččon Sámedikki sajustit sámi duohtavuođakommišuvnna sámi álbmogis. Bargu álggii čakčat, muhto maiddái dan lea pandemiija heađuštan, go eat leat sáhttán čohkket vuođđodieđuid kommišuvdnii fysalaš čoahkkimiid bokte. Lágiduvvojedje baicca digitála čoahkkimat vai sámi oaivilat galget beassat ovdan prošeavttas, muhto dát ii lean boarráset bulvii nu heivvolaš ja sin oainnut ja vásáhusat livčče leamaš eareliiggán dehálaččat dán barggus.

Loahpas háliidan giitit Sámedikki mielbargiid buori barggu ovddas 2020:s. Min doaimmat gokčet viiddis surggiid, ja dat sáhttá dagahit oaiveruohkkama go doaimmas eai leat álo dat bargoresurssat maid dárbbašit. Dii lehpet albma buori barggu dahkan vaikko leat dat hástalusat mat leat.

Sámi álbmoga bálvalusas,



Per-Olof Nutti

> Styrelseordförande har ordet

År 2020 kommer att gå till minnet som ett omvälvande år då många händelser och omställningar ägde rum. Främst tänker jag på coronapandemin som nådde oss i mars och påverkade samhället på alla plan. Sametinget ställdes inför utmaningen att ställa om och anpassa verksamheten efter rådande förhållanden.

Digitala mötesrum blev snabbt vår nya vardag och vi fick lära oss att hantera digitala verktyg för att kunna genomföra det politiska arbetet och säkerställa att de demokratiska processerna fortgår. Förutom de digitala mötesrummen fick vi bekanta oss med appen Interaktio, genom vilken tolkning från de samiska språken till majoritetsspråken och vice versa förmedlas. Det politiska arbetet äventyrades en aning då Sametinget nödgades ställa in ett fysiskt plenum i maj efter att vi konstaterat att våra IT-resurser inte var tillräckliga för att anordna ett digitalt plenum som säkerställde ledamöternas demokratiska rättigheter. I september fick vi möjlighet att prova utrustningen när Sametinget höll ett mindre plenum digitalt. Plenumet var en framgång tack vare att det var väl förberett och behandlade endast en specifik fråga. Utvärderingen gav oss möjlighet att identifiera behov av digitala lösningar och personella resurser som framledes skulle kunna säkerställa ett digitalt plenum.

Allvarligt läge för rennäringen

Förutom pandemin inträffade under året en sällan skådad katastrofvinter för rennäringen. I stora delar av renskötselområdet föll snö i sådana mängder att många renskötselföretag nödgades stödutfodra sina renar för att förhindra en ännu större massdöd. Vintern var ovanligt lång och efter sommaren kom rapporter från de flesta håll att kalvmärkningen visade stor avsaknad av kalv. Pandemin slog hårt mot renägare genom att slakterier inte kunde köpa upp renar i samma omfattning som tidigare, eftersom de i sin tur inte hade möjligheter att sälja renköttet vidare. Sametinget har skickat en hemställan om ekonomiskt stöd till rennäringen som är en viktig bärare av den samiska kulturen.

Rovdjursproblematiken har varit en prioriterad fråga under året och Sametinget hoppas på en författningsändring i paritet med vilket rovdjurstryck rennäringen kan tåla. Som styrelseordförande deltog jag i mars på ett rovdjursseminarium i Arkangelsk i Ryssland där man diskuterade gemensamma lösningar inom det arktiska renskötselområdet utifrån hur man i området hanterar rovdjursfrågan.

Girjasdomen

I början av 2020 kom domen i Girjasmålet. Högsta domstolen slog fast att samebyn har ensamrätt till upplåtelse av jakt och fiske på det specifika området, ett utfall som Sametinget ser som ett erkännande av samernas urminneshävd. I kölvattnet av Girjasdomen har även en översyn av rennäringslagstiftningen initierats, vilket jag ser som positivt eftersom domen kommer att innebära förändringar både för renskötseln och det samiska samhället i övrigt. Tyvärr har Girjasdomen också lett till en ökad rasism mot samer och att renar plågats och dödats. Jag hoppas att man under en överskådlig framtid kommer tillrätta med detta oacceptabla beteende.

Renskötselkonventionen

Jag har förhoppningar om att arbetet med den svensk-norska renskötselkonventionen kommer igång så att det gränsöverskridande renskötselarbetet kan tryggas. Det syns en tendens att enskilda samebyar blir nödgade att driva rättsprocesser och därför ser jag fram emot att denna fråga aktualiseras och att en bredare lösning återfinns i samarbete med de berörda.

Coronastöd till samisk kultur

Den samiska kulturen är en viktig pelare för det samiska samhället och upprätthålls till stor del av enskilda kulturarbetare som oftast återfinns i glesbygden. För dessa kulturarbetare hade 2020 kunnat bli ett katastrofalt år eftersom pandemin medförde att många evenemang och viktiga sammankomster inte kunde genomföras med uteblivna intäkter som följd. Tack vare att regeringen hörsammade Sametingets hemställan om medel till de samiska kulturarbetarna kunde Sametinget stötta ekonomiskt och på så sätt bidra till verksamheternas fortlevnad.

De samiska språken

Under året som gått har Sametinget haft uppdraget att utarbeta förslag på en handlingsplan för att bevara de samiska språken. Det ser jag som en stor förmån då alla samiska språk är hotade och förslagen på åtgärder ger det samiska folket förutsättningar att revitalisera och bibehålla sina språk. För att främja de samiska språken har även etablerandet av Giellagáldu som ett permanent organ fortskridit, men tyvärr har inte målsättningen nåtts detta år då fast finansiering och arbetsrättsliga förhållanden inte klarlagts. Sametingen arbetar vidare i frågan och jag har förhoppningen att arbetet med permanent etablering av Giellagáldu når målet under 2021.

Samiskt näringsliv

Coronapandemin har på många sätt förändrat förutsättningarna för samiskt näringsliv och för många samiska företagare har pandemin inneburit ett stort ekonomiskt avbräck. Landsbygdsprogrammets stödmedel hade i det sammanhanget kunnat ställas om till viktiga motorer för upprätthållande av verksamhet, men Jordbruksverket valde istället att halvera företags- och projektstöden för att täcka det uppkomna underskottet för jordbrukets miljöersättningar. För Sametinget innebar detta att 44 procent av stöden försvann.

Förankringsarbete inför sanningskommission

Sametinget har haft ett uppdrag från regeringen att förankra en samisk sanningskommission hos det samiska folket. Arbetet kom igång under hösten men har i hög grad påverkats av pandemin då fysiska möten för att samla in underlag inte kunde hållas som planerat. För att den samiska allmänhetens synpunkter skulle komma projektet tillhanda anordnades istället digitala möten, vilket tyvärr inte gagnade den äldre generationen vars synpunkter hade varit ovärderliga.

Till sist vill jag tacka medarbetarna på Sametinget för ett väl genomfört arbete under 2020. Vi arbetar med frågor som spänner över ett brett fält och som ibland kan skapa huvudbry då de personella resurserna för arbetet inte alltid återfinns i verksamheten. Ni har gjort ett fantastiskt arbete trots de utmaningar ni ställts inför.

I det samiska folkets tjänst,

Per-Olof Nutti

> Om Sametinget

Sametinget är både ett samiskt parlament med folkvalda ledamöter och en statlig förvaltningsmyndighet inom rennäringens område och för samisk kultur. Sametingets syfte är att förbättra urfolket samernas möjligheter att bevara och utveckla sin kultur. Enligt sametingslagen har Sametinget i uppgift att främst bevaka frågor som rör samisk kultur i Sverige. Bredden i Sametingets verksamhet medför utmaningar.

Uppgifter

Sametingslagen (1992:1433) definierar Sametingets uppgifter och reglerar sammansättning, ärendenas handläggning och hur valet till Sametinget går till. Den 1 juli 2019 infördes ändringar i sametingslagen som bland annat innebär vissa förtydliganden i Sametingets organisation, ger plenum rätt att besluta om skäliga ekonomiska förmåner till ledamöterna samt avskaffar kravet på svenskt medborgarskap för att vara valbar till Sametinget.[1]

Enligt sametingslagen ska Sametinget verka för en levande samisk kultur och ta initiativ till verksamheter och föreslå åtgärder som främjar samisk kultur. Sametinget ska besluta om fördelningen av statens bidrag och medel ur Samefonden till samisk kultur och samiska organisationer samt av andra medel som ställs till samernas gemensamma förfogande, utse ledamöterna i Sameskolstyrelsen, fastställa mål för och leda det samiska språkarbetet, medverka i samhällsplaneringen och bevaka att samiska behov beaktas – däribland rennäringens intressen vid utnyttjande av mark och vatten, informera om samiska förhållanden och utföra de övriga uppgifter som ankommer på Sametinget enligt lag eller annan författning.

Enligt förordning (2009:1395) med instruktion för Sametinget ska Sametinget:

- **följa, utvärdera och hålla regeringen informerad om utvecklingen inom rennäringen, övrigt samiskt näringsliv och samisk kultur**
- **följa, utvärdera och hålla regeringen informerad om utvecklingen inom minoritetspolitiken och tillämpningen av lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk när det gäller samer och det samiska språket**
- **integrera ett jämställdhetsperspektiv i myndighetens verksamhet. Myndigheten ska i beslut som rör individen utgå från kvinnors respektive mäns villkor och behov samt aktivt analysera konsekvenserna för kvinnor respektive män av de beslut som fattas.**

1 https://www.sametinget.se/124947.

Omfattning

Sametinget är en relativt liten myndighet med verksamhet inom många områden. De samiska frågorna berör samhällsplanering, rennäring, rovdjursfrågor, samiska näringar, landsbygdsutveckling, ekosystemtjänster, miljö och klimat, traditionell kunskap, samisk kultur, kulturbidrag, kulturarv, repatriering, minoritetsfrågor, mänskliga rättigheter, information om samer och samiska förhållanden, språklig rådgivning, normering och revitalisering.
Den breda verksamheten innebär täta kontakter med ett flertal departement, länsstyrelser, regioner och andra myndigheter som Naturvårdsverket, Jordbruksverket, Sveriges lantbruksuniversitet, Skogsstyrelsen, Statens kulturråd, Institutet för språk och folkminnen och Riksantikvarieämbetet.

Sametinget bedriver även ett omfattande arbete i internationella frågor som exempelvis gränslöst samiskt samarbete, urfolksrättigheter, språkliga och kulturella rättigheter, klimat och miljöfrågor. På det internationella planet samarbetar Sametinget med de övriga nordiska länderna. Som statlig myndighet är det vår skyldighet att förhålla oss till den nya datalagstiftningen GDPR, EU-direktivet Inspire för att underlätta tillgången till offentliga geodata, digitaliseringen av offentlig förvaltning och webbtillgänglighetsdirektivet.

Verksamhetens övergripande mål:

Ökat politiskt och förvaltningsmässigt självbestämmande genom:

- ökat inflytande i ekonomiska, sociala och kulturella beslutsprocesser som påverkar det samiska samhället
- ökat inflytande i beslutsprocesser som påverkar samernas traditionella land- och vattenområden samt naturresurser
- ökat deltagande och höjd kompetens i internationella processer rörande urfolk.

Livskraftigt samiskt samhälle genom:

- förstärkande av det samiska kulturarvet
- starkt och mångfaldigt konst- och kulturliv
- ökat fokus på områden som socialpolitik, utbildning, forskning samt idrott.

Starkare samiskt näringsliv genom:

- ekonomiskt, kulturellt, socialt och ekologiskt hållbar rennäring
- breddad samisk näringsbas
- ökad lönsamhet bland samiska företagare
- utökat förvaltningsansvar för de samiska näringarna.

Ökad användning och ökat synliggörande av de samiska språken genom:

- insatser som höjer statusen för de samiska språken
- kursverksamhet och mötesplatser där de samiska språken är normen
- aktiviteter som stärker barn och ungas intresse för de samiska språken
- utveckling av digitala språkverktyg.

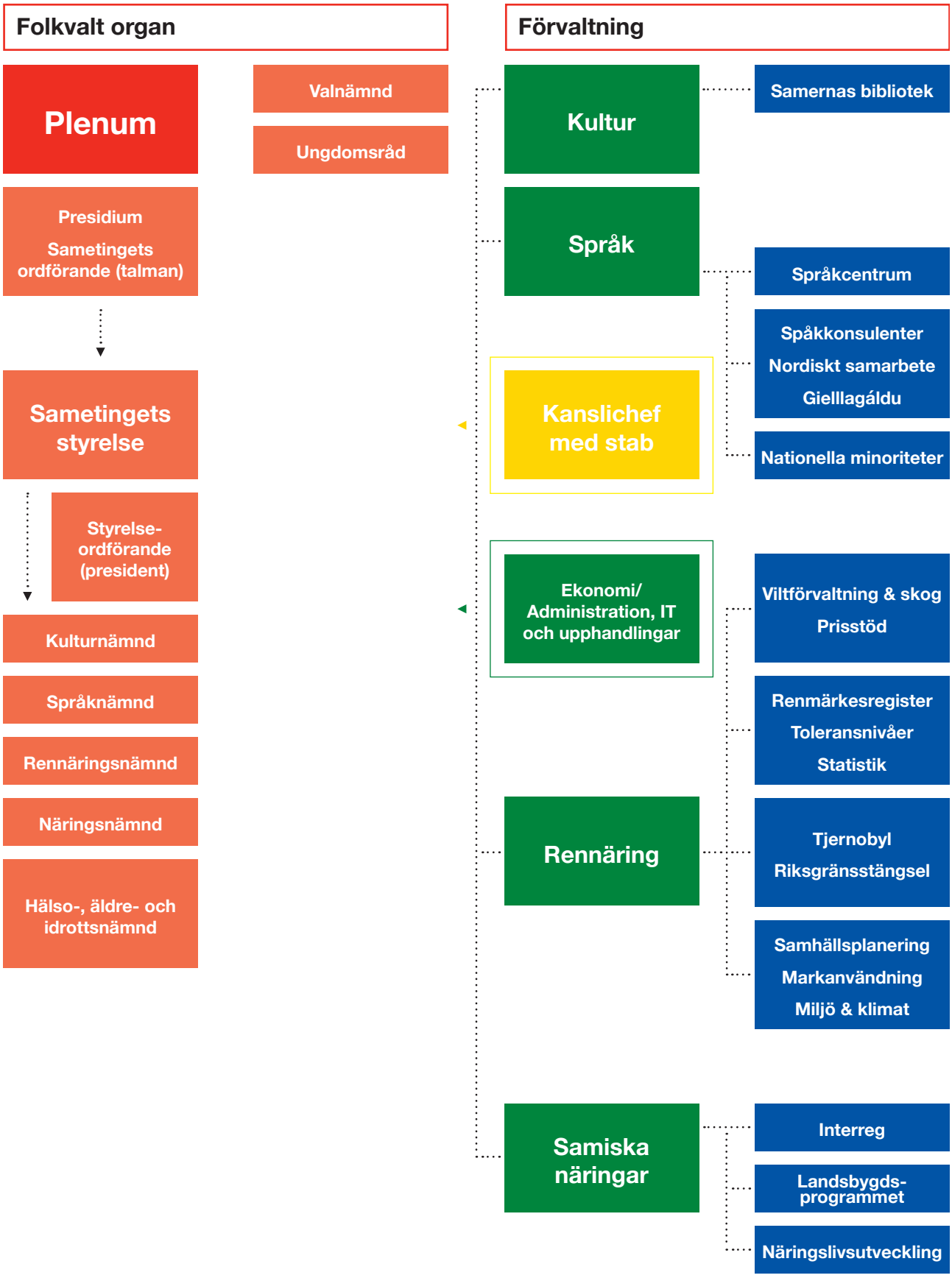
Organisation

Högsta beslutande organ i Sametingets folkvalda parlament är plenum som består av 31 folkvalda ledamöter. Plenum utser i sin tur styrelse, presidium, nämnder och ungdomsråd. Styrelsen ansvarar för Sametingets verksamhet.

Styrelsens ordförande är arvoderad på heltid och övriga styrelseledamöter på deltid. Ersättningar till styrelsens ordförande, styrelsens ordinarie ledamöter och ersättare samt Sametingets ordförande redovisas i tilläggsupplysningar, kapitel Finansiell redovisning.

Sametingets kansli har att förhålla sig till två politiska nivåer, dels Sveriges regering och riksdag via Kulturdepartementet, dels det egna politiska organet. Sametingets styrelse utser en kanslichef som ansvarar för den löpande verksamheten enligt de direktiv och riktlinjer som styrelsen beslutar.

Sametingets organisation



Återrapportering

Sametinget redovisar uppdrag utförda enligt Sametingets regleringsbrev samt uppdrag i regleringsbrev från andra myndigheter och uppdrag enligt förordningar och riktlinjer. Sametinget redovisar därtill uppdrag utförda i EU-program såsom Landsbygdsprogrammet och Interreg.

Mål och återrapporteringskrav i regleringsbrev avseende Sametinget	Diarienummer vid rapportering	Rapporteringstidpunkt	Sida
Språk Lägesrapport: De samiska språken i Sverige 2019	Regleringsbrev 2020 Dnr 8.2.7-2020-587	2020-04-06[2]	s. 37-38
Förvaltningsverktyg för toleransnivåer avseende skador inom rennäringen	Regleringsbrev 2020 Dnr 1.3.7-2019-1639.	2021-02-22[3]	s. 48
Samisk traditionell kunskap Sametinget ska redovisa hur myndigheten arbetar med samisk traditionell kunskap (árbediehtu), dess betydelse för bevarande och hållbart nyttjande av biologisk mångfald och hur verksamheten bidragit till att uppnå målen i Agenda 2030.	Regleringsbrev 2020 Dnr 1.3.7-2019-1639	2021-02-22[3]	s. 18
Stöd enligt marknadsordningen Rapport till regeringen, Näringsdepartementet.	Regleringsbrev 2020 Dnr 1.3.7-2019-1639	2021-08-01	s. 63
En sammanhållen landsbygdspolitik Genomförande av landsbygdsprogrammet 2014–2020 (N2018/04123/HL)	Regleringsbrev 2020 Dnr 1.3.7-2019-1639	2021-02-22[3]	s. 69-71
Nationella minoriteter Redovisa utvecklingen inom det minoritetspolitiska målets delområden. Redovisas i samråd med Länsstyrelsen i Stockholm.	Regleringsbrev 2020 Dnr 1.3.7-2019-1639	2020-04-06	s. 39-41
Åtgärder för nationella minoriteter Webbplatsen minoritet.se	Regleringsbrev 2020 Dnr 1.3.7-2019-1639.	2021-02-22[3]	s. 42-43
Åtgärder för nationella minoriteter Samiskt språkcentrum	Regleringsbrev 2020 Dnr 1.3.7-2019-1639	2021-02-22[3]	s. 35-36
Jämställdhetsintegrering	Regleringsbrev 2020 Dnr 1.3.7-2019-1639	2021-02-22[3]	s. 83-84
Uppdrag i regleringsbrev eller särskilda regeringsbeslut	**Diarienummer vid rapportering**	**Rapporteringstidpunkt**	**Sida**
Regeringsbeslut: Ku2019/01888/CSM Förslag till handlingsprogram för bevarande av de samiska språken	Dnr 1.3.8-2019-1498	2020-09-04[2]	s. 33
Tidigare givna uppdrag i regleringsbrev eller särskilda regeringsbeslut	**Diarienummer vid rapportering**	**Rapporteringstidpunkt**	**Sida**
Regeringsbeslut: Ku2020/00918/MD Uppdrag till Sametinget att stärka samers förutsättningar att delta i demokratiska beslutsprocesser och i det offentliga samtalet	Dnr 1.3.8-2020-595	Delrapportering, 2021-01-29	s. 80
Regeringsbeslut: A2020/01285/MRB Medel för förankring inför kommande sanningskommission.	Dnr 1.3.2-2019-764	2021-03-21	s. 82
Uppdrag till Sametinget att ta emot personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga för praktik 2019 och 2020 m.m. (A2018/00925/A)	Dnr 1.3.2-2019-764	2020-04-01[4]	
Uppdrag till Sametinget att fortsatt ta emot nyanlända arbetssökande för praktik 2019 och 2020 m.m. (Fi2018/01701/ESA)	Dnr 1.3.8-2016-194	2020-04-01[4]	
Uppdrag till Sametinget att kartlägga jämställdheten inom det samiska samhället. (Ku2019/00469/CSM, delvis) (Ku2019/01249/CSM)	Dnr 1.3.8-2019-821	2021-03-31[2]	
Uppdrag till Sametinget att utarbeta förslag till handlingsprogram för bevarande av samiska (Ku2019/01888/CSM)	Dnr 1.3.8-2019-1498	2020-09-04[2]	

2 Redovisningstiden är förlängd.
3 Redovisning i årsredovisningen 2020, publicerad 2020-02-22.
4 Hänvisning till sidor i årsredovisningen 2020.



Alesjaure i Norrbotten. Här passerar Kungsleden i närheten av samebyn Laevas sommarviste.

> Om årsredovisningen

Sametingets årsredovisning ska ge en rättvisande bild av årets resultat. Redovisningen ska vara tillförlitlig, relevant, begriplig, jämförbar och transparent. Modellen för utvärdering av verksamhetsresultatet är måluppfyllelseanalys, och därför innehåller årsredovisningen bedömningar av hur väl myndigheten har uppfyllt sina mål.

Indelning

Enligt förordning (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag ska Sametingets resultatredovisning utformas så att den utgör ett underlag för regeringens bedömning av myndighetens resultat och genomförande av verksamheten. Den ska utgå från de uppgifter som framgår av myndighetens instruktion samt de mål och krav som regeringen har angett i regleringsbrev eller i annat beslut. Redovisningen ska innehålla analyser och bedömningar av verksamhetens resultat och dess utveckling. Resultatredovisningen ska lämnas enligt en indelning som myndigheten bestämmer. För år 2020 har Sametinget denna indelning:

- Kultur
- Språk
- Rennäring
- Samiska näringar
- Information

Sametinget har en styrmodell för verksamhetsstyrning, uppföljning och intern kontroll. I denna modell ingår årsredovisningen som en relevant del. Individbaserad statistik som ingår i resultatredovisningen är, i de fall det varit möjligt, uppdelad efter kön.

Prestationer

Sametinget har redovisat prestationer i form av volymer och tillhörande kostnader för ärendeslag som myndigheten bedömt omfatta ett stort antal ärenden. Under året har kostnadsberäkningen för respektive ärendeslag förbättrats genom att anställda i allt högre grad börjat tidsredovisa på aktivitetsnivå i ett digitalt tidsredovisningssystem.

Kostnadsberäkningen för utförda prestationer beräknas enligt följande:

+ Direkta kostnader hänfört till respektive prestation (exempelvis inköp av varor och tjänster)
+ Inrapporterad arbetstid, multiplicerad med timlönen inklusive sociala avgifter
+ Påslag för OH-kostnader

= Kostnad för prestation

Vid beräkning av påslaget för OH-kostnader har Sametinget beräknat förhållandet mellan gemensamma kostnader och lönekostnader. OH-påslaget för 2020 uppgår till 68,1% (föregående år 66,9%).

Bedömning

Sametinget rapporterar resultat, dels i förhållande till mål som är härledda från våra uppgifter enligt sametingslagen, dels i relation till de mål och återrapporteringskrav som regeringen definierat i regleringsbrevet och dels till verksamhetsplanens mål och vår egen utvärdering och uppföljning. I de flesta fall tangerar regeringens mål de mål som härletts från Sametingets uppgifter. Återrapporteringskraven är avdelningsspecifika och redovisas på avdelningsnivå. Den generella återrapporteringen kommenteras i avsnittet Sammanfattning av måluppfyllelse. Resultaten av indikatorerna utgör underlag för bedömningen av måluppfyllelsen. För bedömning av måluppfyllelsen använder vi följande skala:

1. Målet är inte uppfyllt
2. Målet är delvis uppfyllt
3. Målet är i huvudsak uppfyllt
4. Målet är uppfyllt



En kombination av fackmässiga bedömningar av tillstånd och insatser samt indikatorernas utveckling över tiden, avgör resultatet. Ett mål kan kopplas till en eller flera indikatorer. Minst två tredjedelar av indikatorerna ska uppnå en specifik resultatnivå för att den aggregerade måluppfyllelsen ska erhålla motsvarande bedömning. Alla indikatorer till ett specifikt mål har samma vikt. Sametinget strävar efter att välja indikatorer som är relevanta och stabila över tiden. Varje år prövas aktualitet och relevans för föregående års indikatorer.

Tillförlitlighet

Sametinget anser att tillförlitligheten i bedömningen av måluppfyllelsen är god, då en bedömningsprocess som är strukturerad, noggrann och logisk har använts. Processen för ”fackmässiga bedömningar” kan beskrivas enligt följande:

1. Interna dialoger utförs på olika nivåer i organisationen. Den enskilde skribenten bedömer först tillsammans med sin avdelningschef avdelningens måluppfyllelse genom att analysera resultatet för avdelningens indikatorer.
2. När en sammanfattande bedömning av måluppfyllelsen har utförts på avdelningsnivå, ska bedömningen godkännas av Sametingets ledningsgrupp.
3. Den tredje och slutliga instansen för godkännande är Sametingets styrelse. Denna nivå är av mer formell karaktär och godkännandet sker genom att årsredovisningen skrivs under.

De möjliga hot- och felkällor som identifierats är att målen har karaktären av utfalls-/effektmål samt kvalitetsmål. I dessa fall kan problem uppstå vid bedömningen av måluppfyllelse.

Vid bedömningen av utfalls-/effektmål (på basis av utfalls/effektindikatorer) är det stor fördel om det finns tillgång till relevant och tillförlitlig statistik.

Då det externa tillgängliga statistikutbudet avseende samiska frågor är magert, måste Sametinget producera statistik av god kvalitet. Med status som statistikansvarig myndighet (SAM) skulle Sametinget få åtkomst till extern statistik. Status som SAM krävs bland annat för att få tillgång till statistikunderlag från Skatteverket.

> Översikt 2020

Till följd av den pågående coronapandemin har stor del av den planerade verksamheten under året fått ställas in. I vissa fall har omställning till digital verksamhet varit fullt möjlig, i några fall har de digitala resurserna inte räckt till.

Året i korthet

Minskat resande på grund av pandemin

Sametingets plenum och kansli är geografiskt utspridda på flera orter, från Kiruna i norr till Jämtland/Härjedalen i söder. Sametingets ordinarie verksamhet, både för plenums ledamöter och för kansliets tjänstemän, har på grund av pandemin ställts om och genomförts digitalt när det varit tekniskt möjligt.

Plenum i maj ställdes in

Effekterna av pandemin blev uppenbara under våren och Sametingets plenum i maj månad var tvunget att ställas in. Vid en bedömning ansågs Sametingets tekniska förutsättningar inte var tillräckliga för att genomföra ett plenum där samtliga ledamöter gavs likartade förutsättningar för ett deltagande.

Digitalt plenum i september

Ett intensivt utvecklingsarbete vidtog på IT-sidan under sommaren och för att fullgöra Sametingets politiska uppdrag, togs beslut om att arrangera ett digitalt plenum i september månad. Ett plenum med begränsad agenda men som trots allt kunde genomföras. Vid den efterföljande utvärderingen kunde både ledamöter och Sametingets kansli dra många värdefulla slutsatser.

Coronasäkert plenum i Arvidsjaur

Ett gemensamt fysiskt plenum i Arvidsjaur ägde rum i november månad, omsorgsfullt planerat för att ta hänsyn till alla de försiktighetsåtgärder som Folkhälsomyndigheten föreskriver. Allt från transporter till boende och möteslokaler var coronasäkrade.

IT-stöd och tolkningstjänster

Att Sametinget fick ställa in vårens plenum och anordna höstens plenum digitalt, har väckt frågor kring de resurser som Sametinget är i behov av för att kunna utföra sitt parlamentariska arbete och uppfylla sitt myndighetsansvar. Förutom tekniskt IT-stöd resulterade utförd analys i ett utökat behov av tolkningstjänster, till svenska samt de fyra samiska språken. Läs mer i kapitlet Översikt 2020, sidan 12–18.

Krisstöd till samisk kultur

De ekonomiska påfrestningarna har varit stora på organisationer och föreningar inom samisk kultur och idrott under året. En hemställan om krisstöd lämnades till Kulturdepartementet och Sametinget tilldelades sammanlagt 4 mnkr att fördela för inkomstbortfall till samisk kultur och idrott. Läs mer i kapitlet Kultur, sidan 19–30.

Samiskt språkcentrum 10 år

Samiskt språkcentrum verkar för att främja ökad användning av de samiska språken, att stärka och utveckla språken och inte minst, synliggöra språken för att de ska uppnå en högre status. I år firade Samiskt språkcentrum 10-års jubileum, om än i digital form. Läs mera språkverksamheten i kapitlet Språk, sidan 31–45.

Referensmyndighet, utredningar och expertdeltagande

Sametinget har under året hanterat ett flertal frågor från regeringen, andra myndigheter och länsstyrelser exempelvis i rollen som referensmyndighet i Energimyndighetens och Naturvårdsverkets uppdrag om en strategi för en hållbar vindkraftsutbyggnad och i frågor kring samebyn Ruvhten Sijte brist på åretruntmark. Läs mer i kapitlet Rennäring, sidan 46–67.

Landsbygdsprogrammet fortsätter

Landsbygdsprogrammet 2014–2020 avslutades under året och Sametinget har samtidigt deltagit i Jordbruksverkets arbete med att förlänga programmet med ett urval åtgärder från nuvarande program in i en förlängningsperiod under 2021–2022. Medel till förlängningsperioden fördelas från budgeten för kommande Common Agricultural Policy (CAP) 2023–2027 där Sametinget visar på betydelsen av samiska näringars behov. Läs mer i kapitlet Samiska näringar, sidan 68–77.

Sammanfattning av måluppfyllelse

Sametinget rapporterar resultat dels mot de krav som ställs på myndigheten utifrån sametingslagen, dels i relation till de mål och återrapporteringskrav som regeringen definierat i Sametingets regleringsbrev. Sametinget rapporterar även resultat för mål i den egna verksamhetsplanen och utifrån egna utvärderingar och uppföljning av verksamheten.

Mål och indikatorer	Måluppfyllelse
KULTUR **Mål** En levande samisk kultur med ett starkt och mångfaldigt konst- och kulturliv. En levande och modern samisk biblioteksverksamhet. **Indikatorer** • Antal ansökningar, beviljade ansökningar och bidragsfördelningen i kronor i relation till målet en levande samisk kultur med ett starkt och mångfaldigt konst- och kulturliv. • Samernas biblioteksverksamhet i relation till målet en levande och modern samisk biblioteksverksamhet.	• Bidragsfördelningen till samisk kultur och organisationer har en positiv effekt på det samiska kulturlivet men räcker inte till alla behov. • Krisstödet har gjort stor nytta för att mildra de negativa konsekvenserna av pandemin för det samiska kulturlivet. • Samernas bibliotek har en begränsad men väl fungerande verksamhet, som Sametinget vill stärka i ett längre perspektiv. **Målen uppfylls i huvudsak.**
SPRÅK **Mål** Att främja och stimulera de samiska språkens användning samt verka för ett ökat synliggörande av de samiska språken. **Indikatorer** • Språkavdelningens insatser under året i förhållande till språkmålen. • Samiskt språkcentrums insatser under året i förhållande till språkmålen.	• Etableringen av Sámi Giellagáldu fortgår och under tiden bidrar Sametinget med sina språkkonsulenter i det språkvårdande arbetet. • Språkcentrum har ställt om till digitala aktiviteter för att mildra de negativa konsekvenserna av pandemin. • Digitala mötesformer och digital tolkning skapar nya möjlighet att främja de samiska språken i Sápmi. **Målen uppfylls delvis.**
RENNÄRING **Mål** En ekonomiskt, kulturellt, socialt och ekologiskt hållbar rennäring. En samhällsplanering där samiska behov beaktas. De skador som rovdjuren orsakar rennäringen ska vara acceptabla. **Indikatorer** • Rennäringens tillstånd. • Sametingets delaktighet och inflytande i samhällsplaneringsprocesser ökar. • Utökat förvaltningsansvar för de samiska näringarna. • Respekten för och efterfrågan på traditionell kunskap ökar. • Förlustnivå av ren på grund av rovdjur, en toleransnivå på max 10 procents förluster.	• Högt rovdjurstryck, brist på regelverk, klimatförändringar, markexploateringar och en icke-fungerande rovdjursinventering innebär ett allvarligt läge för rennäringen. • Sametingets inflytande i beslutsprocesser och efterfrågan på samisk kunskap ökar men formerna för samråd behöver förbättras. • Renskötseln bidrar till svenskt miljö- och klimatarbete. • Riksdagens beslut om toleransnivåer på max 10 procent har ej fått genomslag i förvaltningen. **Målen uppfylls delvis.**
SAMISKA NÄRINGAR **Mål** Ett starkt och utvecklat samiskt näringsliv med en starkare ställning i samhället. **Indikatorer** • Stödinsatser som bidragit till en breddad samisk näringsbas och ökad lönsamhet bland samiska företagare. • Antal gränsöverskridande samarbetsprojekt. • Antal insatser som medfört en förbättring av samernas inflytande och medverkan i samhällsutvecklingen.	• Pandemin drabbade samiskt näringsliv hårt och ledde till att stödinsatser pausades. En omställning till digitala aktiviteter har gjorts. • Jordbruksverkets återtag av företags- och projektmedel ledde till färre ansökningar. • Interreg Nord 2014–2020 har genomförts med god måluppfyllelse trots begränsningar på grund av pandemin under 2020. • Sametinget har aktivt deltagit i samråd, programskrivningar och beslutsprocesser som stärker samernas inflytande i samhällsutvecklingen. **Målet uppfylls delvis till i huvudsak.**
INFORMATION **Mål** Information om Sametinget och Sametingets verksamhet, både som myndighet och folkvalt organ, samerna som urfolk, samiska förhållanden och kultur finns tillgänglig och sprids i samhället. **Indikatorer** • Statistik över besöksfrekvensen på webbplatserna www.samer.se och www.sametinget.se. • Bedömning av insatserna och effekterna av att sprida kunskap om Sametinget, samer och samiska förhållanden i samhället.	• Kunskapsnivån om samer och samiska förhållanden är i allmänhet låg i det svenska samhället. • Tillgången och kvaliteten på information om samer och samiska förhållanden har ökat. • Större resurser behövs för att motverka strukturell rasism och okunskap i samhället, också om lagstiftning och internationella överenskommelser som rör samer. **Målet uppfylls delvis.**

Ekonomisk utveckling

I denna översikt redovisas Sametingets ekonomiska utveckling i enlighet med förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag, med fördelning av totala intäkter och kostnader per avdelning över en treårsperiod. Uppgifterna för det folkvalda organet möter villkoret i Sametingets regleringsbrev – att kostnader, inklusive arvoden, särredovisas i myndighetens årsredovisning.

INTÄKTER	2018	2019	2020
KULTUR			
Intäkter av anslag	6 122	6 251	6 402
Övriga intäkter	642	0	19
Erhållna medel för finansiering av bidrag	22 971	23 384	29 209
Delsumma	**29 735**	**29 635**	**35 630**
SPRÅK			
Intäkter av anslag	13 825	14 799	12 662
Övriga intäkter	1 705	803	48
Erhållna medel för finansiering av bidrag	21 983	27 698	27 530
Delsumma	**37 513**	**43 300**	**40 240**
RENNÄRING			
Intäkter av anslag	24 011	32 149	34 214
Övriga intäkter	2 715	5 956	4 284
Erhållna medel för finansiering av bidrag	99 710	91 741	106 495
Delsumma	**126 436**	**129 846**	**144 993**
SAMISKA NÄRINGAR			
Intäkter av anslag	3 823	4 941	5 554
Övriga intäkter	5 011	2 823	3 311
Erhållna medel för finansiering av bidrag	250	1 450	303
Delsumma	**9 084**	**9 214**	**9 168**
INFORMATION			
Intäkter av anslag	5 793	4 800	4 499
Övriga intäkter	0	0	0
Erhållna medel för finansiering av bidrag	0	0	0
Delsumma	**5 793**	**4 800**	**4 499**
FOLKVALT ORGAN			
Intäkter av anslag	20 654	21 523	15 008
Övriga intäkter	39	48	0
Erhållna medel för finansiering av bidrag	753	794	818
Delsumma	**21 446**	**22 365**	**15 826**
SAMMANLAGT	**230 007**	**239 160**	**250 356**
Intäkter från anslag	74 228	84 463	78 339
Övriga intäkter	10 112	9 630	7 662
Summa verksamhetsintäkter	84 340	94 093	86 001
Erhållna medel för finansiering av bidrag	145 667	145 067	164 355

KOSTNADER	2018	2019	2020
KULTUR			
Kostnader	6 764	6 251	6 421
Lämnade bidrag	22 971	23 352	29 212
Delsumma	29 735	29 603	35 633
SPRÅK			
Kostnader	15 530	15 602	12 710
Lämnade bidrag	21 983	27 682	27 546
Delsumma	**37 513**	**43 284**	**40 256**
RENNÄRING			
Kostnader	27 142	38 667	39 959
Lämnade bidrag	99 710	91 609	106 411
Delsumma	**126 852**	**130 276**	**146 370**
SAMISKA NÄRINGAR			
Kostnader	8 836	7 764	8 865
Lämnade bidrag	250	1 450	303
Delsumma	**9 086**	**9 214**	**9 168**
INFORMATION			
Kostnader	5 793	4 800	4 499
Lämnade bidrag	0	0	0
Delsumma	**5 793**	**4 800**	**4 499**
FOLKVALT ORGAN			
Kostnader	20 693	21 571	15 008
Lämnade bidrag	753	777	818
Delsumma	**21 446**	**22 348**	**15 826**
SAMMANLAGT	**230 425**	**239 525**	**251 752**
Verksamhetskostnader	94 655	94 655	87 462
Lämnade bidrag	144 870	144 870	164 290

Beräkningsmodell

I modellen hanteras relativt stora gemensamma kostnader (OH-kostnader). Detta beror i hög grad på att Sametinget har relativt fåtal anställda med kontor på fyra orter, något som medför ökade OH-kostnader avseende bland annat lokaler.

Sametingets gemensamma verksamhetskostnader, exklusive kostnader för det folkvalda organet, har fördelats ut på de ”prestationsgenererande” verksamheterna. Fördelningen bestäms av relationen mellan den enskilda verksamhetens direkta kostnader och de totala direkta kostnaderna. De gemensamma kostnaderna år 2020 utgör 43,8 procent av de direkta kostnaderna. Den del av årets kapitalförändring, -1 460 tkr, som påverkar verksamhetsutfallet, justerar därefter verksamhetsintäkterna för den verksamhet som kapitalförändringen avser. För åren 2018–2020 avser denna del av kapitalförändringen verksamheten ”Rennäring”.

Verksamhetsintäkter

Årets verksamhetsintäkter uppgår till 86 001 tkr, vilket utgör en minskning med 8 092 tkr (-8,6 procent) i jämförelse med år 2019. Sametingets verksamhet finansieras i huvudsak via anslag. Totalt 91,1 procent av verksamhetens intäkter härrör år 2020 från anslag. Bidragsintäkterna utgör 8,6 procent. Andelen bidragsintäkter har minskat med 1,4 procentenheter i jämförelse med år 2019.

Anslagsintäkterna, 78 339 tkr, har minskat med 6 124 tkr (-7,3 procent) i jämförelse med år 2019. Detta beror främst på minskade anslagsavräknade verksamhetskostnader, något som till stor del beror på coronapandemins begränsande effekter på Sametingets verksamhet, med lägre kostnader för resor, konferenser och arrangemang som följd. Det ingående positiva överföringsbeloppet för år 2020, avseende detta anslag, uppgick till 436 tkr.

Bidragsintäkterna, 7 361 tkr, har minskat med 2 045 tkr (-21,7 procent). Detta beror på att ett antal enskilda uppdrag har avslutats under 2020, något som påverkat storleken på de bidragsgenererande kostnaderna, exempelvis bidrag avseende underhåll av vägföreningar.

Avgiftsintäkter och andra ersättningar uppgick till 301 tkr (+35,6 procent). Denna ökning förklaras av större intäkter från inomstatliga konsultuppdrag.

Verksamhetskostnader

Sametingets verksamhetskostnader för år 2020 uppgår till 87 462 tkr, vilket innebär en minskning med 7 193 tkr (-7,6 procent) i jämförelse med föregående år. Den huvudsakliga reduktionen beror på lägre anslagsavräknade kostnader, till stor del reserelaterade kostnader. Myndighetens resekostnader har minskat med cirka 66 procent. Detta är en effekt på Sametingets verksamhet som coronapandemin givit upphov till. Sametinget har i år haft svårt att tillsätta vakanta tjänster enligt plan, vilket dessutom medfört lägre personalkostnader.

Transfereringar

Årets lämnade bidrag uppgick till 164 290 tkr, vilket utgör en betydande ökning gentemot föregående år med 19 420 tkr (13,4 procent). Ökningen beror till stor del på att utbetalningar avseende Katastrofskadeskydd ökat med 10 264 tkr. Detta förhållande har emellertid bidragit till att det finansierande anslaget, Främjande av rennäringen (1:22 ap.2), nyttjat en del av den beviljade anslagskrediten, enligt regleringsbrevet, á -7 890 tkr.

Årets kapitalförändring

Årets kapitalförändring uppgick till -1 395 tkr. Den består av verksamhetsårets avskrivningar på anslagsfinansierade anläggningstillgångar för anslaget Främjande av rennäringen (1:22 ap.2), -1460 tkr, justerat för årets förändring gällande återkrav avseende tidigare utbetalda anslagsfinansierade bidrag, +65 tkr.

Anslagsredovisning

Sametinget har i sin anslagsredovisning totalt, för samtliga anslag, erhållit ett negativt överföringsbelopp på -4 681 tkr. Utfallet beror på det tidigare nämnda negativa utfallet på sakanslaget Främjande av rennäringen (1:22 ap.2). Övriga anslag uppvisar ett positivt utfall, i synnerhet myndighetens förvaltningsanslag, +1 499 tkr.

Intern utveckling och verksamhet

Bredden i Sametingets verksamhet medför utmaningar och ställer krav på hög intern utveckling och effektivitet. Sametinget har som myndighet att fullgöra sin uppgift och sitt uppdrag enligt regeringens regleringsbrev och gentemot Sametinget som folkvalt parlament.

Digitalisering

På grund av coronapandemin var 2020 ett år som präglades av behovet av digitala mötesverktyg. Inom ramarna för e-demokrati genomfördes ett digitalt plenum där Sametingets personal gjorde det möjligt för deltagare att medverka på distans via digital uppkoppling.

Parallellt med de utmaningar som pandemin medförde utreddes vilket systemstöd som skulle kunna underlätta bäst på kort respektive lång sikt. Resultatet blev att verksamheten ska gå från Office 2016 till Microsoft 365 så snabbt som möjligt. Arbetet med den digitala plattformen för styrelse och nämnder – Volis – fortsatte under året.

Under 2020 togs första delen av tre i det samlade handläggarsystemet Girdnu i bruk. Detta innebär att Sametinget bland annat infört en digital tjänst där renslakt kan inrapporteras direkt via Sametingets hemsida. Det beslutades också att Girdnu ska vara pilotprojekt för digital post och underskrift.

Inom avdelningen Kultur startades analys av verksamhetsprocesser, i syfte att på sikt införa gradvis automatisering, öka digitaliseringsnivån och nödvändig intern systemintegration.

Anmälan till sameröstlängden

Inför Sametingsvalet 2021 har Sametingets kansli informerat om och administrerat anmälan till sameröstlängden under hösten 2020. För att upptas i sameröstlängden ska anmälan ha inkommit senast den 20 oktober 2020 för att behandlas i god tid inför valet 2021. Anmälan upptogs både via blankett och via digital anmälan med BankID.

Det finns två kriterier för att upptas i sameröstlängden: det ena är att du anser dig vara same. Det andra är att du på något sätt gör sannolikt att du eller någon av dina föräldrar, eller någon av dina far- eller morföräldrar talade samiska i hemmet. Om du har en förälder som blivit upptagen i sameröstlängden tidigare, hänvisas till denne.

Hälso-, äldre- och idrottsnämnd

Sametinget ska verka för en levande samisk kultur och ta initiativ till verksamheter och föreslå åtgärder som främjar denna kultur (2 kap, §1).

Utifrån detta, men också på grund av den efterfrågan som finns på samisk kunskap om vård och hälsa i det omgivande samhället, har Sametinget inrättat en hälso-, äldre- och idrottsnämnd. Nämnden har utarbetat ett hälsopolitiskt handlingsprogram. Nämnden deltar också på olika samråd och följer aktuella frågor inom verksamhetsområdet. Sametinget har en representant i styrgruppen för Kunskapsnätverket för samisk hälsa.



Förstärkning av mobilnätet genom installation av radiobodar, med egen hållbar elförsörjning, skapar ökad säkerhet i fjällvärlden.

Internationellt arbete

Under 2020 har Sametinget slutfört arbetet med att ta fram en strategi för internationellt arbete och samarbete. Strategin antogs av plenum i november och syftar till att vägleda och strukturera Sametingets internationella arbete samt stärka samarbetet med samiska, regionala och internationella institutioner, nätverk och plattformar. Strategin utgår från övergripande mål som reflekterar Sametingets långsiktiga strävanden att förbättra och stärka situationen för det samiska folket och dess rättigheter. Strategin består av fyra delar:

1. Mänskliga rättigheter och relevanta instrument och processer som genomsyrar och lägger grunden för allt internationellt arbete och samarbete.
2. Prioriterade tematiska frågor (Agenda 2030, biologisk mångfald, klimat, repatriering av föremål och kvarlevor, kulturarv och immaterialrätt, samiska språk) med mål och övergripande insatser.
3. Sametingets samarbete med andra aktörer och utvecklingsmöjligheter för att stärka detta samarbete.
4. Kapacitets- och kompetenshöjande insatser för att säkerställa kontinuitet, sprida information och höja kunskap internt och externt.

Eftersom strategin är en övergripande vägledning för Sametingets prioriteringar och inriktning behövs mer detaljerade instruktioner och fördjupat arbete för att omsätta strategins mål och insatser i praktiken. Detta kommer vara Sametingets fokus under 2021.

I januari närvarade Sametinget när Sverige granskades under den så kallade *Universal Periodic Review* i FN:s råd för mänskliga rättigheter. Under detta möte träffade Sametinget jämställdhetsministern för att diskutera de rekommendationer som lämnats.[5] I februari deltog Sametinget vid det andra förhandlingsmötet för arbetsgruppen för post-2020-ramverket under FN:s konvention om biologisk mångfald.[6]

På grund av pågående pandemi har de flesta internationella möten, konferenser och förhandlingar där Sametinget brukar medverka ställts in, såsom den årliga sessionen i FN:s permanenta forum för urfolksfrågor, eller senarelagts, vilket exempelvis blev fallet med flera möten under konventionen om biologisk mångfald. Vissa möten har dock kunnat genomföras digitalt och där har Sametinget deltagit.[7]

Sametinget har även varit aktivt i skriftliga förfaranden och på olika sätt bidragit till rapporter, kunskapssammanställningar och granskningar på internationell nivå:

- Rapport av FN:s Specialrapportör för urfolks rättigheter om hur covid-19 påverkar urfolks rättigheter.
- Expertmekanism för urfolks rättigheters (EMRIP) rapport om landrättigheter och rekommendationer till FN:s människorättsråd.
- Inlaga från EU om kartläggning av nationella och internationella mekanismer för urfolks deltagande under klimatkonventionen.

Sametinget har även för första gången skickat in en inlaga till FN:s kommitté för ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter (CESCR) inför Sveriges sjunde rapport och granskning 2021. Sametingets inlaga har lett till att en mängd samiska rättighetsfrågor med koppling till Sametingets olika verksamhetsområden inkluderats i den lista över frågor som Sverige ska rapportera om.

Utöver detta har Sametinget i egenskap av expert för samiska frågor, urfolks rättigheter och traditionell kunskap bidragit till framtagande av Sveriges och EU:s strategier, positioner och förberedelser inför kommande arbete under FN:s konvention om biologisk mångfald (CBD) och FN:s ramkonvention om klimatförändringar (UNFCCC). Sametinget har framför allt haft ett nära utbyte med Naturvårdsverket och medverkat i myndighetens båda regeringsuppdrag om genomförande av Parisavtalet och CBD.

Med anledning av det pågående arbetet på internationell och nationell nivå med att ta fram ett nytt ramverk under CBD har Sametinget intensifierat det arktiska och samiska samarbetet, dels med Samerådet, som är ett gemensamt samarbetsorgan för de samiska organisationerna i Finland, Sverige, Norge och Ryssland, och dels med den internationella organisationen Inuit Circumpolar Council (ICC).

5 Genève den 27-29 januari 2020.
6 Rom den 24-28 februari 2020.
7 Regionalt möte med FN:s Expertmekanism för urfolks rättigheter (EMRIP) den 2 december 2020 med tillhörande förberedande möte med urfolksrepresentanter den 29 november 2020; Facilitative Working Group för Urfolksplattformen under FN:s ramkonvention om klimatförändringar (UNFCCC) den 5-8 oktober samt 14-17 december 2020; Second Thematic Global Dialogue with Indigenous Peoples on the post-2020-framework under FN:s konvention om biologisk mångfald (CBD) den 1-3 december.

Árbediehtu och Agenda 2030

Sametinget ska redovisa hur myndigheten arbetar med samisk traditionell kunskap – árbediehtu – och dess betydelse för bevarande och hållbart nyttjande av biologisk mångfald samt hur verksamheten bidragit till att uppnå målen i Agenda 2030.

Eallinbiras, Sametingets livsmiljöprogram, utgör grunden för vårt arbete avseende vår livsmiljö och våra långsiktiga strävanden att förbättra och stärka det samiska folkets situation och rättigheter. De mål och den strategi som anges i Eallinbiras anknyter starkt till Sametingets arbete med Agenda 2030, biologisk mångfald, klimat och traditionell kunskap och gäller som vägledning för Sametingets arbete inom dessa områden. Under 2020 har Sametinget uppdaterat livsmiljöprogrammet för att bättre harmoniera med Sametingets olika uppdrag.

Vi ser att genomförandet av hållbarhetsmålen ur ett samiskt perspektiv försvåras av bland annat bristen på information och data om den samiska befolkningen och deras situation samt av den utbredda okunskapen hos beslutsfattare och allmänheten om det samiska folkets kultur, näringar, kunskap och rättigheter.

Vidare saknas det samiska perspektiv i det nationella genomförandearbetet av Agenda 2030. Detta trots hållbarhetsmålens tydliga koppling till mänskliga rättigheter och Sametingets kärnfrågor/uppdrag.

Sametinget har identifierat Agenda 2030 och hållbarhetsmålen, liksom det ökade fokus på frågor om biologisk mångfald och klimatförändringar som viktiga verktyg och plattformar för att på nationell nivå synliggöra samiska frågor och öka kunskapen om och respekten för det samiska folkets rättigheter, intressen och strävanden.

Under verksamhetsåret 2020 har vi därför fördjupat och strukturerat vårt arbete med Agenda 2030 och konventionen om biologisk mångfald. Vi har kartlagt befintligt arbete för att synliggöra hur vår verksamhet bidrar till att hållbarhetsmålen uppfylls. Utöver de fyra huvudmål Sametinget fokuserat på i hittillsvarande arbete, har ytterligare mål och delmål identifierats som centrala för Sametingets bidrag till det nationella genomförandet. Vi har även analyserat behov och utmaningar och identifierat insatsområden för fortsatt arbete.

Under kommande verksamhetsår planerar vi att vidareförmedla kartläggningen och våra slutsatser genom bland annat information och kunskapshöjande insatser. Vi kommer också vidta åtgärder för att öka Sametingets deltagande och inflytande i det nationella genomförandearbetet samt att arbeta vidare med integrering av hållbarhetsmålen i interna styrdokument.

Sametinget arbetar fortsatt för ökad respekt för och tillämpning av traditionell kunskap inom förvaltning och beslutsfattande inom samhällsplanering samt ökat deltagande för samiska kunskapsbärare i beslutsprocesser som berör dem. I mars 2020 deltog Sametinget på en hearing där Naturvårdsverkets och Sametingets gemensamma regeringsuppdrag om stärkt nationellt genomförande av artiklarna 8(j) och 10(c) i FN:s konvention om biologisk mångfald (CBD) presenterades och diskuterades. Efter hearingen har rapportens förslag löpande följts upp med miljödepartementet.

Fokus har legat på att Sametinget tilldelas ett fokalpunktsansvar för traditionell kunskap under CBD, att Sametinget ingår i miljömålsrådet och tilldelas ett formellt ansvar i miljömålssystemet för framför allt miljökvalitetsmålet storslagen fjällmiljö. Även inom ramen för Sametingets delaktighet i utformningen av det nya landsbygdsprogrammet har Sametinget lyft frågor om ökat beaktande av traditionell kunskap och biologisk mångfald.

Sametinget ser även att arbetet med Renbruksplaner och förvaltningsverktyget för stora rovdjur ger ökat gehör för traditionell kunskap i myndigheters beslutsfattande och domstolsprocesser.



> Kultur

Sametinget är förvaltningsmyndighet för samisk kultur och ska bland annat verka för en levande samisk kultur och besluta om fördelning av statens bidrag.

Resultat och verksamhet

Kulturnämndens ordförande har ordet

En av den samiska kulturens och konstens viktigaste uppgifter är att ta upp svåra frågor som rör oss samer. Det är genom olika kulturuttryck som våra livsvillkor, tankar, känslor och iakttagelser förmedlas.

Till de kulturarbetare som i sitt skapande berört svåra frågor hör konstnären Anders Sunna, som i sina verk skildrar ett samhälle präglat av rasforskning, kolonialism och förtryck. Anders Sunna är utvald till den nordiska paviljongen vid konstbiennalen i Venedig 2022. Fler samiska kulturarbetare har uppmärksammats under året: författaren Elin Anna Labba har mottagit Augustpriset i kategorin Bästa svenska fackbok för Herrarna satte oss hit. Textilkonstnären Britta Marakatt-Labba har förlänats Prins Eugen-medaljen för framstående konstnärlig gärning. Artisten och låtskrivaren Sofia Jannok har tilldelats Evert Taube-stipendiet för ”vidsynt musikskapande på tre olika språk”.

Trots att den samiska kulturen och konsten får stort erkännande råder en ojämlikhet i det allmännas insatser för att stärka de samiska kulturarbetarnas ekonomiska förutsättningar i jämförelse med det omgivande samhällets. Ofrånkomligt ställer man sig frågan varför denna ojämlikhet består?

— Ingrid Inga

Mål

- **En levande samisk kultur med ett starkt och mångfaldigt konst- och kulturliv.**
- **En levande och modern samisk biblioteksverksamhet.**

Indikatorer

- **Antal ansökningar, beviljade ansökningar och bidragsfördelningen i kronor i relation till målet en levande samisk kultur med ett starkt och mångfaldigt konst- och kulturliv.**
- **Samernas biblioteks verksamhet i relation till målet en levande och modern samisk biblioteksverksamhet.**

Politiskt styrdokument

Kulturpolitiskt handlingsprogram 2018–2021.

Sammanfattning av måluppfyllelse

Fördelning av bidrag till projekt och samiska kulturverksamheter har en positiv effekt på det samiska kulturlivet, även om medlen inte räcker till alla. Fördelningen av krisstöd till kultur och idrott visar att behovet av att mildra de ekonomiska konsekvenserna av coronapandemin var stort och de medel som har fördelats har gjort stor nytta för det samiska kulturlivet. Målet om en levande samisk kultur med ett starkt och mångfaldigt konst- och kulturliv, uppfylls i huvudsak utifrån nuvarande förutsättningar.
Samernas bibliotek är lokaliserat till en liten ort, har begränsade personalresurser och därmed begränsade öppettider, vilket bromsar möjligheten till utveckling. Under året har biblioteket erbjudit programpunkter som kan öka intresset för bibliotekets verksamhet på sikt. Målet om en levande och modern samisk biblioteksverksamhet uppfylls i huvudsak, utifrån nuvarande förutsättningar.

Volym och kostnader för prestationer

Kulturavdelningen har under 2020 handlagt 249 ärenden, varav 48 ärenden avser krisstöd till samisk kultur och idrott för att mildra konsekvenserna med anledning av coronapandemin. Kostnaden för handläggningen beräknas till 1 248,7 tkr.

Tabell 1. Volym och kostnad för prestationer 2018–2020

	2018	2019	2020
Antal ärenden	199	208	249
Kostnad per ärende (tkr)	5,8	2,8	5,0

Remissvar

Kulturavdelningen har inlämnat följande remissvar och yttranden:

- Förslag till allmänna råd om fornlämningar.[8]
- Betänkandet ”Härifrån till evigheten – En långsiktig arkivpolitik för förvaring och kulturarv”.[9]
- Förslag till föreskrifter om undantag från tillståndsplikt för användning av vissa radiosändare.[10]
- Utvärdering av program för att bevara, bruka och utveckla samiska kulturlandskap 2015–2020.[11]
- Regional biblioteksplan 2020–2023. Region Västerbotten.[12]

Konferenser

Under året har Sametinget på grund av pandemin endast medverkat på två konferenser:

- Kultur Sápmi: kulturkonferens anordnad av Samerådet, Innovasjon Norge och Sametinget i Norge. Syftet var att informera om samisk kultur och de möjligheter och utmaningar som samisk kultur möter när det gäller bidragsgivning till samisk kultur.
- Expertseminarium om samiska immateriella rättigheter anordnat av Upphovsrättsliga föreningen, Sametinget, Museiverket och Undervisnings- och kulturministeriet, samtliga i Finland. Sametinget informerade om vårt arbete med frågor som rör samiska kulturarv.

Samråd

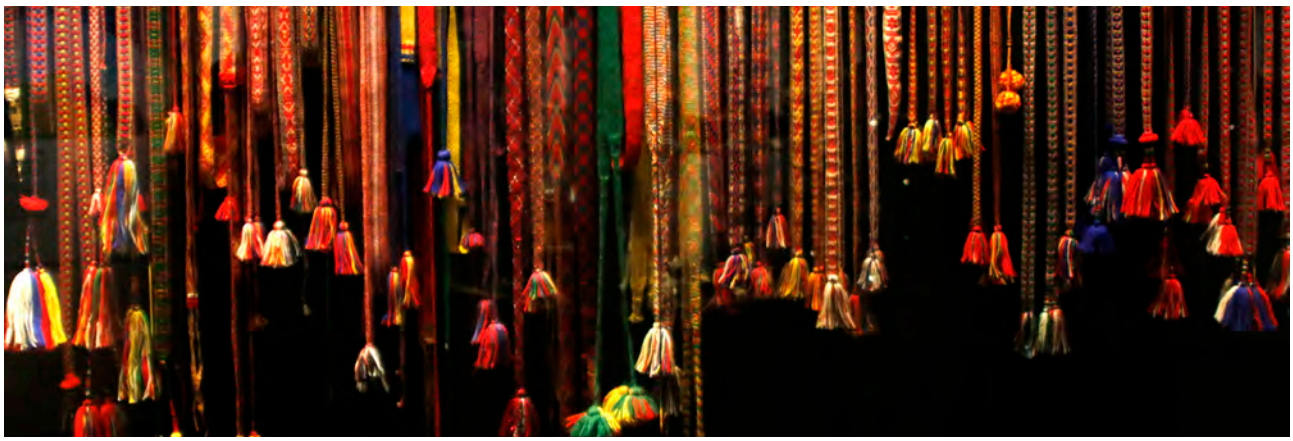
Sametinget strävar efter ett ökat självbestämmande, ökat inflytande i beslutsprocesser som påverkar det samiska samhället och ökad kunskap om urfolket samerna i samhället. Som ett led i detta har Sametinget under året haft samråd med ett flertal externa aktörer på kulturområdet. Samråden leder till erfarenhetsutbyte och kunskapsuppbyggnad i frågor som rör samisk kultur och Sametinget bidrar med sin expertkunskap inom området. En del av samråden har formaliserats till årliga samråd vilket bidrar till kontinuitet i det gemensamma arbetet med samiska frågor.

Sametinget har hållit samråd med följande parter:

- Statens kulturråd (KUR): Sametinget har formaliserat årliga samråd med KUR och de nordliga regionerna om bland annat regionernas kulturplaner inom kultursamverkansmodellen och vikten av att synliggöra den samiska kulturen

8 Riksantikvarieämbetet (dnr. 3.4.4-02054-2016, ST dnr. 4.2.1-2020-81).

9 Kulturdepartementet Ku2019/02112/KL (dnr. 4.2.1-2020-339).
10 Post- och telestyrelsen (dnr.20-2337, ST dnr. 5.2.2-2020-495).
11 Länsstyrelsen i Jämtlands län (dnr.430-7146-2020, ST dnr. 7.2.3-2020-1356).
12 Region Västerbotten (dnr. RUN 80-2020, ST dnr. 4.2.1-2020-408).



vid fördelning av medel. Sametinget deltar även i KUR:s nätverk för regionerna med fokus på nationella minoriteters kultur. Målgruppen är tjänstemän med ansvar för nationella minoriteters kultur. Gemensamma möjligheter och utmaningar diskuteras.

- Patent- och registreringsverket: Samråd kring kulturella och kreativa näringar, immateriella rättigheter och samiska kulturarv. För Sametinget är samråd med PRV viktiga för att stärka samiskt företagande och samiska kulturella och kreativa näringar, men också för att kunna behandla frågor om samernas immateriella rättigheter, såsom varumärkesskydd mot plagiering av samiska kulturella uttryck.
- Samrådsgruppen för Unescos konvention om det immateriella kulturarvet, där även Institutet för språk och folkminnen (Isof) och nodansvariga myndigheter ingår. Sametinget är en rådgivande part till Isof kring samiska kulturarv inom konventionsarbetet.
- Statens konstråd: samråd kring regeringsuppdrag Kunskapsnav (programserie om statens koloniala historia).
- Statliga myndighetsnätverket mot rasism, liknande former av fientlighet och hatbrott: årliga forumträffar anordnade av Forum för levande historia.
- Museum Gustavianum (Uppsala universitet) och Statens historiska museer angående repatriering av samiska kvarlevor.
- Riksarkivet: dialogmöten inför Arkivutredningens betänkande.
- Viermie – K (kulturnätverk bestående av bland annat Giron Sámi Teáhter): Samråd i frågor om samisk kulturpolitik.
- NORDSAM (finska och norska samiska arkiv samt Riksarkiven i Sverige och Norge): Samråd kring planeringen av en samisk arkivutbildning.
- Region Norrbotten: kring regionens strategiska plan och handlingsplan 2020–2022 för arbetet med samiska språk.
- Sametinget har även haft dialogmöten med flera av det samiska civilsamhällets organisationer, varav flera får verksamhetsbidrag från Sametinget, kring deras verksamheter och utvecklingsplaner.

Verksamhet under året

Sametingets kulturpolitik

Sametingets kulturpolitiska handlingsprogram anger vad Sametinget prioriterar vad gäller kulturpolitiska åtgärder och i bidragsgivningen till samisk kultur. Sametinget eftersträvar en levande samisk kultur med ett starkt och mångfaldigt samiskt konst- och kulturliv, vill synliggöra samisk kultur i det offentliga rummet och skapa förutsättningar för en stabil infrastruktur för det samiska civilsamhället. Bidrag till samisk kulturverksamhet ska göra det möjligt för samer att själva förmedla sin historia, sitt språk, sin identitet och sitt kulturarv. Olika kulturyttringar och det samiska civilsamhällets verksamheter bidrar till en levande samisk kultur, ett starkt och mångfaldigt konst- och kulturliv och i förlängningen även till att stärka demokratin.

Sametinget vill få ett ökat inflytande, självbestämmande och förvaltningsansvar för frågor som rör urfolket samerna. Sametinget vill även bidra till de globala målen i Agenda 2030 om minskad ojämlikhet[13] och fredliga och inkluderande samhällen.[14]

13 Mål 10. https://www.regeringen.se/regeringens-politik/globala-malen-och-agenda-2030/minskad-ojamlikhet/

14 Mål 16. https://www.regeringen.se/regeringens-politik/globala-malen-och-agenda-2030/fredliga-och-inkluderande-samhallen/

Samiska arkivsamlingar

Sametinget arbetar för ett förstärkt förvaltningsansvar över samiska arkivsamlingar som ett led i arbetet att få ett ökat inflytande, självbestämmande och förvaltningsansvar i frågor som rör urfolket samerna. Under året har Sametinget bland annat deltagit i arbetet med den statliga arkivutredningen och besvarat remissen utifrån de förslag som rör Sametinget.[15]

Sametinget har under året deltagit i dialogmöten kring den statliga arkivutredningen med betänkandet *Härifrån till evigheten* (SOU 2019:58). Utredningen föreslår bland annat att Sametinget ska samla kunskap om arkivbestånd som bildats och samlats in av och för urfolket samerna och verka för att bestånden uppmärksammas och tillgängliggörs. Ett särskilt bemyndigande för uppgiften införs i arkivförordningen. Sametinget tillförs 2 mnkr för arbetet med det nya arkivansvaret. Sametinget har inlämnat yttrande och anser det positivt att vårt ansvar förstärks, men utredningen svarar inte på vilken statlig myndighet som ska ha ett samlat utpekat ansvar för insamling, bevarande och bearbetning av samiska arkivmaterial. I Sametingets och Isof:s översyn kring denna fråga är Sametingets förslag att myndigheten ska få det samlade förvaltningsansvaret för insamling, bevarande och tillgängliggörande av samiska arkivsamlingar. Sametingets förslag går därmed längre än förslaget i Arkivutredningen.

När det gäller samiska arkivmaterial är de i dag utspridda och fragmentiserade på många olika arkiv. En samlad överblick av de samiska arkivmaterialen saknas. Speciellt enskilda arkiv riskerar att förstöras utan en tydlig organisering. Samiska enskilda arkiv innehåller kulturell och samhällsviktig information och behöver samlas in och säkerställas inför framtiden. För bättre insamling och tillvaratagande av enskilda arkiv är det nödvändigt att förtydliga ansvarsfördelningen samt säkerställa en långsiktig finansiering av den samiska arkivsektorn. Här har Sametinget en viktig roll att fylla genom ett utpekat förvaltningsansvar för samiska arkivsamlingar. Ett nationellt samlat samiskt arkivansvar skulle på ett naturligt sätt kunna inrymmas i Sametingets verksamhet som förvaltningsmyndighet för samisk kultur. En samisk arkivfunktion under Sametingets ledning blir då en viktig del av det samiska folkets bevarande av och tillgång till sitt kulturarv, men stärker även urfolkets självbestämmande och demokrati.

Sametinget delar inte förslaget att Sametingets arkivansvar inte ska omfatta de statliga arkivbestånden. Samverkan med berörda parter är givetvis av största vikt men för att urfolket samerna ska ha ett reellt inflytande inom detta område bör även statliga samlingar ingå i Sametingets förvaltningsansvar. Samiska arkivsamlingar kan samlas till en eller flera fysiska platser, men det utesluter inte samverkan med andra arkivmyndigheter och institutioner kring exempelvis digitala lösningar. Tillgänglighetsfrågan kan lösas i samverkan med berörda parter. Samerna som urfolk har rätt till självbestämmande kring hur samernas kulturarv ska hanteras. Det bör ske utifrån etiska och rättsliga principer som bygger på internationella deklarationer och konventioner som rör urfolk. Även statliga samlingar ska hanteras utifrån de principerna.

Sametinget deltar i referensgruppen för projektet *Samisk audiovisuell samling* som drivs av Vaartoe – Centrum för samisk forskning vid Umeå universitet och Statsvetenskapliga institutionen vid Stockholms universitet. Syftet är att skapa en infrastruktur för att samla och tillgängliggöra det samiska audiovisuella kulturarvet, som idag är utspritt hos en rad arkivförvaltare och privatpersoner. Filmmediets och televisionens audiovisuella framställning av samer har i hög grad format det svenska majoritetssamhällets syn på samer och har även påverkat samernas egen självbild i relation till majoritetssamhället. Sametinget anser att det samiska inflytandet över kulturarvet behöver öka. För Sametingets del är det viktigt att de audiovisuella samlingarna ska ingå i en samisk förvaltning, komma det samiska civilsamhället till godo och förmedla en rättvisande bild av samerna och den samiska kulturen. Förvaltningen av samlingarna ska bygga på etiska principer med grund i samernas rättigheter som urfolk.[16]

Sametinget har inlämnat en skrivelse till Uppsala universitet[17] om hur samiskt bildmaterial från den rasbiologiska forskningen under 1920-talet hanteras. Samlingarna med bland annat fotografier av samer tillgängliggörs för forskning men Sametingets synpunkt är att särskild hänsyn bör tas till samerna som urfolk och att materialet därför bör hanteras och tillgängliggöras med försiktighet.

15 Ku2019/02112/KL, dnr. 4.2.1-2020-339.

16 Dnr. 4.2.2-2019-418.
17 Dnr. 4.2.6-2020-792.



Repatriering av samiska kvarlevor på Berglunda skogskyrkogård i Lycksele i oktober 2020.

Repatriering av samiska kvarlevor

Sametinget har sedan 2007 arbetat med repatriering och återbegravning av samiska mänskliga kvarlevor. Arbetet har gått i positiv riktning de senaste åren och Sametinget upplever ett ökat stöd både från andra berörda parter och från samhället i stort.

Krav på återförande – repatriering – av föremål och kvarlevor har rests bland världens urfolk sedan 1970-talet, i takt med ökat politiskt medvetande och krav på självbestämmande. Repatriering handlar om rätten till det förflutna och till sina förfäder. Det handlar också om försoning mellan urfolk och statsmakterna. Det finns både urfolksrättslig reglering och etiska förhållningssätt som talar för repatriering av både kulturföremål (arkeologiska samlingar) och mänskliga kvarlevor (anatomiska samlingar). De etiska regler som finns på området ställer redan idag krav på museerna och på professionen att agera med beaktande av urfolkens intressen. Sverige var ett av 143 länder som i september 2007 röstade för FN:s urfolksdeklaration. Av artikel 11 framgår att urfolket har rätt att skydda arkeologiska och historiska fyndplatser. I artikel 12 uttrycks urfolkens rätt till repatriering av mänskliga kvarlevor och att staten ska tillhandahålla en mekanism för repatriering i samverkan med urfolket. Sametinget vill därför se tillkomsten av en sådan mekanism och ett tydligt regelverk som ger samerna inflytande i frågor som rör repatriering.

Sametinget beslutade 2007 att kräva en fullständig identifiering av allt samiskt skelettmaterial i samtliga statliga samlingar, en kartläggning av hur museer och institutioner tillskansat sig materialet samt en repatriering av de samiska mänskliga kvarlevorna.[18] Sametinget har haft ett etiskt råd för detta arbete och har även deltagit i Riksantikvarieämbetets arbete kring att ta fram nationella riktlinjer för museernas hantering av mänskliga kvarlevor och återförande av föremål. Sametinget har även framfört behovet av ett nationellt rådgivande organ för repatrieringsfrågor och att förvaltningsansvaret inom detta område bör förtydligas. Sametinget har även under årens lopp haft samråd med Statens historiska museer (SHM) vilket har lett till ett gemensamt arbete för att lyfta frågan om samiska mänskliga kvarlevor och repatriering.

Sametinget har tidigare under åren deltagit på samråd med Svenska kyrkan angående repatriering och den fortsatta processen att läka och försona de historiska övergrepp som kyrkan har delaktighet i gentemot samerna.

Regeringen beslutade 2009 att SHM skulle överlåta ett kranium utan skalltak (SHM 34661, fid. 530520) med proveniensen Lycksele socken i Västerbottens län till Sametinget för gravsättning.[19]

18 Plenumsbeslut 2007-02-20, § 14.
19 KU2009/1177/KT.

Individens identitet är inte fastställd och har inte tidigare varit begraven enligt den dokumentation som finns. Kraniet har varit ett medicinskt preparat i en anatomisk samling. Eftersom Sametinget har saknat resurser för genomförandet har arbetet fördröjts, men Sametinget initierade under året ett samarbete med SHM och Södra Lapplands pastorat inom Svenska kyrkan. Begravningen av kraniet genomfördes i oktober med ett begränsat antal deltagare från Sametinget, Södra Lapplands Pastorat, Liksjuon Sámiensiäbrrie (Lycksele sameförening), Gustavianum-Uppsala universitetsmuseum och SHM. Ett minnesmärke ska senare sättas upp på platsen.

Statssekreteraren vid Kulturdepartementet, Helen Öberg, samlade representanterna för dem som deltog vid återbegravningen av 25 samiska kranier i Lycksele 2019, vilket är den största återbegravningen hittills, till ett möte om erfarenheter och tankar om framtiden kring hanteringen av återlämnande av samiska mänskliga kvarlevor. Sametinget deltog liksom även Lycksele sameförening, Svenska kyrkan, Västerbottens museum, Lycksele kommun, Samiska rådet i Svenska kyrkan, Statens historiska museer, Riksantikvarieämbetet och Ájtte – Svenskt fjäll- och samemuseum. Det som framkom vid mötet var att återbegravningen i Lycksele var en positiv upplevelse och en process som synliggjorde frågan om repatriering. Det är viktigt med samverkan på alla nivåer, från lokal till nationell nivå. En översyn av lagstiftning, forskningsetik, klargörande av roller och ansvar är nödvändig och det finns behov av en gemensam plattform för att arbeta vidare med frågan.

Immateriella kulturarv

Sametinget arbetar med frågor rörande samiska immateriella kulturarv. 2011 skrev Sverige under Unescos konvention om tryggande av det immateriella kulturarvet. Institutet för språk och folkminnen (Isof) utsågs av regeringen att som samordnande myndighet utveckla arbetet med tillämpningen av konventionen i Sverige. Nordiska museet, Nämnden för hemslöjdsfrågor, Riksantikvarieämbetet och Statens musikverk genom Svenskt visarkiv är nodansvariga myndigheter/institutioner inom sina respektive fackområden. I frågor avseende det samiska immateriella kulturarvet ska arbetet ske i samråd med Sametinget. Sametinget ingår i dagsläget i samrådsgruppen för arbetet med konventionen tillsammans med Isof och noderna. Sametinget har under flera års tid framfört önskemål om att bli nodansvarig myndighet för samisk kultur. Det skulle stärka det samiska arbetet nationellt men också samarbetet med de andra sametingen, då även Norge och Finland har skrivit under konventionen.

Samiskt Parlamentariskt råd (SPR) är ett gemensamt samarbetsorgan för sametingen i Sverige, Norge och Finland med syfte att stärka det gränslösa samarbetet mellan samer och föra samernas gemensamma talan internationellt. I SPR:s verksamhetsplan ingår bland annat samarbete kring samiska immateriella kulturarv. Sametingen har under året drivit ett gemensamt projekt för att lägga grunden för samarbete i dessa frågor. Ett expertseminarium hölls den 22 oktober med ett stort antal representanter från departementen, myndigheter, organisationer och de tre sametingen. Seminariet arrangerades av upphovsrättsliga föreningen, Sametinget, Museiverket och Undervisnings- och kulturministeriet i Finland, som ett led i Finlands ordförandeskap i Nordiska ministerrådet. Samiska frågor rörande Unescokonventionen om tryggande av immateriella kulturarv, WIPO och FN-konventionen om biologisk mångfald behandlades under seminariet.

Samernas bibliotek

Sametingets biblioteksverksamhet är en central del i arbetet med att revitalisera de samiska språken och stärka deras ställning i samhället. En levande och modern biblioteksverksamhet bidrar till en positiv utveckling för de samiska språken genom att synliggöra och tillgängliggöra den samiska litteraturen samt stödja de samiska språken inom utbildningsområdet. Samernas bibliotek har en viktig roll i att synliggöra samernas berättelser, historia och nutida livsvillkor samt öka kunskapen om samiska frågor i det omgivande samhället. Det i sin tur leder till ett starkare och mer livskraftigt samiskt samhälle.

Biblioteket ska ge service, informera och ge råd till låntagare, samarbeta strategiskt med andra aktörer och katalogisera samiskt material. Biblioteket har i dagsläget en anställd bibliotekskonsulent. Biblioteket är samlokaliserat med Ájtte – Svenskt fjäll- och samemuseums biblioteksverksamhet i Jokkmokk. De båda biblioteken har ett unikt bestånd av samisk litteratur inom ämnesområdet samisk kultur.

Sametinget deltog under fjolåret i referensgruppen för nationell biblioteksstrategi och framförde i yttrandet att urfolket samerna och de nationella minoriteterna bör uppmärksammas i strategins alla delar. Det skulle säkerställa att bibliotekslagen åtföljs, där det står att det allmänna biblioteksväsendet

ska ägna särskild uppmärksamhet åt de nationella minoriteterna och de personer som har annat modersmål än svenska. Strategin[20] överlämnades till regeringen i början av mars 2019 och innehåller bland annat ett reformpaket för nationella minoriteter och urfolket samerna. I reformpaketet föreslås att Samernas bibliotek blir ett nationellt resursbibliotek för samisk litteratur.

Sametinget ingår i styrgruppen för Polarbibblo.se,[21] som är en webbplats där barn uppmuntras att skriva och läsa på samiska, meänkieli och svenska. Webbplatsen drivs av Regionbibliotek Norrbotten och folkbiblioteken i Norrbotten som en del av deras läs- och skrivfrämjande uppdrag. Sagor, berättelser, dikter, teckningar och boktips tas emot och barnen får ett personligt bemötande och respons på det de lämnar in före publiceringen på Polarbibblo.se.

Sametinget deltar i referensgruppen för Kungliga bibliotekets projekt att utveckla en e-boksapplikation på de nationella minoritetsspråken. Applikationen ska ge likvärdig tillgång till litteratur på minoritetsspråken, ge ökad tillgänglighet till litteratur på minoritetsspråken oberoende av geografisk plats och bli ett naturligt verktyg i bibliotekens arbete för att främja läsning och språklig utveckling. Målet är att ge de nationella minoriteterna rätt till sina språk och en likvärdig biblioteksverksamhet oavsett var de bor i landet.

Samernas bibliotek planerade tillsammans med andra lokala aktörer arrangemang under Samiska språkveckan (v. 43); litteraturfestivalen Bágo in Books med författarsamtal och skrivarverkstad för unga författare. De två senaste arrangemangen blev dessvärre inställda på grund av rådande pandemi. Under språkveckan arrangerades barnaktiviteter, bokreleaser och lansering av Polarbibblos nya webbplats tillsammans med föreningen Bágo/Tjállegoahte och Sameskolan. För biblioteket är det viktigt att vara en lokal samarbetspart för kulturella, språkliga och litterära arrangemang.

Samernas bibliotek har under året lånat ut 13 depåer till andra bibliotek, sameskolor och kommunala skolor, vilket är en ökning från tidigare år. Medieinköp har främst gjorts av läromedel för barn.

Antal förvärv, utlån och besök är relativt konstanta under 2018–2019 med en minskning under 2020 på grund av coronapandemin. Biblioteket har tidvis varit stängt. Förvärven har minskat något då leveranser av samisk litteratur försvårats på grund av stängda gränser. Även antal gåvor har minskat. Färre böcker har lånats ut än tidigare år men fler böcker är katalogiserade och därmed utlånbara. Besök i webbkatalogen har ökat markant från tidigare år.

Tabell 2. Förvärv av böcker 2018–2020

	2018	2019	2020
Inköp	1 048	1 023	564
Gåvor	132	143	114
Totalt	1 180	1 166	678
Varav på samiska	1 003	778	529

Tabell 3. Utlån av böcker 2018–2020

	2018	2019	2020
Antal	1 240	1 221	1196

Tabell 4. Utlånbara böcker 2018–2020

	2018	2019	2020
Antal	22 467	24 489	25 606

Tabell 5. Besök i webbkatalog 2018–2020

	2018	2019	2020
Antal unika besökare	2 954	3 987	4 613
Antal besök	64 760	50 087	695 959
Antal sidvisningar	138 320	115 901	1 549 755

Tabell 6. Kostnader i tkr för biblioteksverksamheten 2018–2020

	2018	2019	2020
Personal	0	0	528
Lokaler	15	44	0
Resor	8	66	4
Inköp av böcker m.m.	339	202	131
Tjänster	242	379	212
Övrigt	16	22	113
Utbetalda bidrag	0	0	0
Summa	620	713	988

Bidrag till samisk kultur

Sametinget ska bidra till utvecklingen av ett starkt och mångfaldigt konst- och kulturliv, synliggöra den samiska kulturen i det offentliga rummet och skapa förutsättningar för en stabil infrastruktur för samiska kulturinstitutioner.

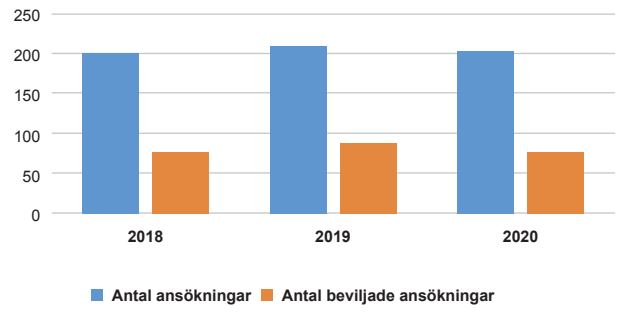
Sametinget fördelar bidrag ur anslag 1:2 *Bidrag till allmän kulturverksamhet, utveckling samt internationellt kulturutbyte och samarbete*, ap. 5 *Bidrag till samisk kultur* samt från Samefonden. De bidrag som beviljats medel från Samefonden redovisas inte här.

20 Demokratins skattkammare – förslag till nationell biblioteksstrategi, Kungliga biblioteket, 2019.
21 Dnr. 4.2.6-2019-500.

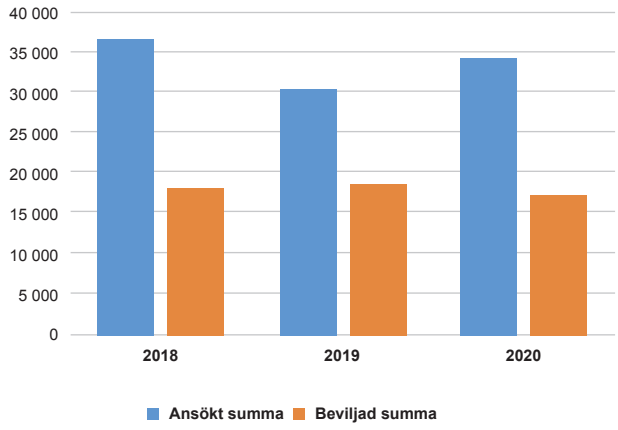
Anslaget har 2020 uppgått till 23 878 tkr och av anslagsposten har 2,5 mnkr använts för bidrag till Giellagáldu. Medel till förfogande var därmed 21 578 tkr. Återbetalda bidrag uppgick under året till 91 tkr. Dessa har omfördelats till andra projekt. Av anslaget har 417,9 tkr fördelats enligt Förordning (2007:1347) om statsbidrag vid vissa studier i samiska. Antal ansökningar och beviljade bidrag är relativt konstant mellan åren 2018–2020. Totalt 75 procent av anslaget har fördelats som verksamhetsbidrag och 25 procent har fördelats till kulturprojekt inom bild och form, musik, litteratur, film, duodji, dans, teater med mera.

Tabell 7. Ansökningar i antal och tkr 2018–2020

	2018	2019	2020
Antal ansökningar	199	208	201
Antal beviljade ansökningar	79	87	78
Ansökt summa	36 372	30 220	34 272
Beviljad summa	17 220	17 440	17 003



Figur 1. Inkomna och beviljade ansökningar 2018–2020

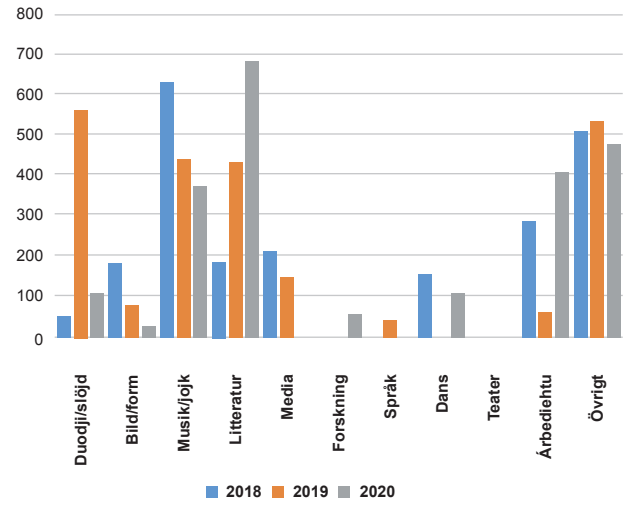


Figur 2. Ansökt och beviljad summa 2018–2020

Projektbidrag

Bidrag har fördelats utifrån inkommande ansökningar och andelen beviljade projektbidrag har varit relativt konstant under den senaste treårsperioden, cirka 2 000 tkr per år. Av 77 ansökningar har 30 stycken beviljats, vilket motsvarar 30 procent av det totala sökta beloppet.

- Flest antal ansökningar under 2020 har inkommit för projekt rörande litteratur följt av musik och övriga. Övriga projekt innefattar till exempel festivaler, seminarier, utställningar och andra projekt som inte passar in i någon annan kategori.
- Under en treårsperiod har mest bidrag beviljats till övriga projekt följt av musik och litteratur.
- Minst antal ansökningar under 2020, med lägsta belopp och lägsta beviljade bidrag, har gällt teater, språk och forskning.



Figur 3. Beviljade projektbidrag, tkr, 2018–2020

Krisstöd till samisk kultur

Med anledning av spridningen av det nya coronaviruset beslutade regeringen om krispaket till kultur och idrott för att minska pandemins ekonomiska konsekvenser. Sametinget lämnade in en hemställan om behov av att stärka samisk kultur och idrott med anledning av pandemin.

Sametinget tilldelades 4 mnkr till krisstöd. 46 ansökningar av 48 beviljades krisstöd med 3 988 tkr. Stödgrundande period var 29 mars–1 oktober. De sökande var till övervägande del enskilda kulturarbetare inom duodji och konsthantverk, konst och musik. Mest bidrag fördelades till konst, musik och även till organisationer.

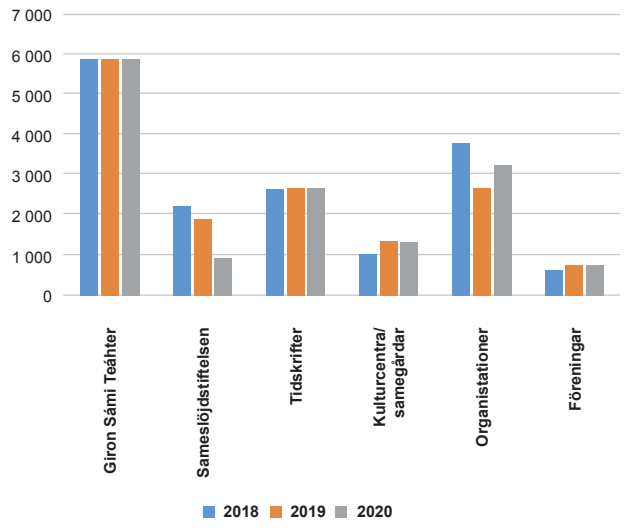
Tabell 8. Krisstöd

Kategori	Antal ansökningar	Antal beviljade	Ansökt bidrag, tkr	Beviljat bidrag, tkr
Duodji	9	8	375,3	341,7
Bild/Form	7	7	1245,5	820,6
Musik/Jojk	7	7	906,2	856,2
Litteratur	4	4	247,6	247,6
Media/Film	2	2	270,9	83
Forskning	0	0	0	0
Organisationer	7	7	538,9	520,2
Språk	0	0	0	0
Dans	3	3	383,3	383,3
Teater	1	1	51,8	51,8
Árbediehtu	5	4	558,1	452,1
Övrigt	3	3	252,3	232,3
Totalt	48	46	4829,9	3988,8

Verksamhetsbidrag

Det överordnade målet med verksamhetsbidragen är ett livskraftigt samiskt samhälle. Samerna behöver starka och stabila organisationer och kulturinstitutioner för en långsiktig och hållbar utveckling av det samiska samhället och en fungerande demokrati.

Antalet ansökningar och ansökta summor är relativt konstanta under treårsperioden. Av den totala summan verksamhetsbidrag som har sökts under 2020 beviljades cirka 50 procent.



Figur 4. Beviljade verksamhetsbidrag, tkr, 2018–2020

Sametinget fördelar bidrag till följande verksamheter:

- Gaaltije – sydsamiskt kulturcentrum som arbetar för revitaliseringen av det sydsamiska språket och för att skapa tillväxt på samiska villkor.
- Giron Sámi Teáhter (GST) som ska vara en ledande institution inom den samiska scenkonsten vad gäller utveckling, förnyelse och konstnärlig kvalitet. Den ska vårda och främja det samiska språkets alla varieteter och det samiska kulturarvet. Sametinget och GST har en gemensam arbetsgrupp som ska se över teaterns framtida organisation och finansiering med det långsiktiga målet att utveckla teatern till en samisk nationalscen i Sverige.
- Sámi Duodji/Sameslöjdstiftelsen som är en branschorganisation för samiska slöjdare med målsättningen att främja, stödja och utveckla samisk slöjd och samiskt konsthantverk samt värna om det samiska hantverks- och kulturarvet.
- Sameföreningar som skapar samhörighet bland samer på lokal nivå och stärker samisk kultur och identitet genom bland annat kursverksamhet och andra arrangemang.
- Samegårdar och kulturcentra, som är lokala mötesplatser som främjar och stärker den samiska kulturen och bidrar till att sprida kunskap om samisk kultur och samhällsfrågor genom olika aktiviteter och arrangemang.
- Riksorganisationer som arbetar bland annat för att stärka den samiska kulturen, rennäringen, de samiska rättigheterna, de samiska ungdomarna och de samiska språken. De lyfter viktiga samiska kultur- och samhällsfrågor, skapar arenor för möten och samverkan mellan olika samiska grupper och stärker det samiska samhället.
- Samiska konstnärsorganisationer som arbetar gränsöverskridande i Sápmi för att främja och stärka det professionella utövandet av kultur- och konstformer. Dessa organiserar kompositörer, jojkare, författare, skådespelare, scenarbetare, filmarbetare och konstnärer.
- Tidskrifterna *Nuorat* (för ungdomar) och *Samefolket*. Sametingets roll när det gäller samiska medier är att uppmuntra till samisk språkanvändning. Ett krav för verksamhetsbidrag är att minst 25 procent av det redaktionella innehållet ska vara på samiska.

Tabell 9. Ansökningar om verksamhetsbidrag per område i antal och tkr 2018–2020

	2018				2019				2020			
Bidragsmottagare	Antal ansökningar	Ansökt belopp, tkr	Antal beviljade bidrag	Beviljat bidrag, tkr	Antal ansökningar	Ansökt belopp, tkr	Antal beviljade bidrag	Beviljat bidrag, tkr	Antal ansökningar	Ansökt belopp, tkr	Antal beviljade bidrag	Beviljat bidrag, tkr
Giron Sámi Teáhter	1	9 145	1	5 900	1	9 145	1	5 900	1	9 145	1	5 900
Sameslöjdstiftelsen Sámi Duodji	1	2 850	1	2 200	1	2 200	1	1 860	1	1 650	1	930
Tidsskrifter	2	2 750	2	2 600	2	2 750	2	2 600	2	2 750	2	2 600
Kulturcentra/ samegårdar	5	835	2	62	7	2 208	1	1 400	6	2 208	1	1 400
Organisationer	20	10 809	15	3 683	20	11 845	16	2 699	17	11 845	17	3 255
Föreningar	29	1 236	27	582	27	1 101	29	665	26	1 678	27	677
Totalt	58	27 624,9	48	15 028	58	29 249	50	15 124	53	29 276	49	14 671

Jämställdhet

Enligt Sametingets politiska jämställdhetsprogram ska samtliga bidragsmottagare ha en plan för sitt jämställdhetsarbete. Vad gäller bidrag till samisk kultur efterfrågas detta både vid ansökan och vid redovisning av bidrag. Generellt sett är det fler kvinnor än män som söker och beviljas kulturbidrag.

Både män och kvinnor har under 2020 framför allt sökt bidrag för projekt inom litteratur, musik och övrigt. Antalet är lägre än tidigare år, troligtvis då färre ansökningar inkom på grund av pandemin.

Tabell 10. Beviljade ansökningar för projektbidrag, kvinnor respektive män.

	2018	2019	2020
Kvinnor	177	150	89
Män	141	91	60

Bedömning av måluppfyllelse

Målen för en levande samisk kultur med ett starkt och mångfaldigt konst- och kulturliv och en levande och modern samisk biblioteksverksamhet har bedömts utifrån antal ansökningar, beviljade ansökningar och bidragsfördelningen i kronor samt utifrån verksamheten för Samernas bibliotek.
Av den totala ansökta summan verksamhetsbidrag beviljades cirka hälften. Det samiska civilsamhället visar årligen långt större behov än vad Sametinget kan fylla. När fler ansökningar om verksamhetsbidrag inkommer fördelas bidraget till fler organisationer, vilket påverkar övrig kulturutövning negativt.

Sametinget har under lång tid påtalat vikten av en höjning av anslaget, för att uppnå det övergripande målet om ett starkt och mångfaldigt konst- och kulturliv. Många viktiga samiska institutioner har under årens lopp tvingats att skära ned sina verksamheter.

Samiska kulturella verksamheter har till följd av coronapandemin drabbats av minskade eller uteblivna intäkter från inställda aktiviteter, kultur- och idrottsevenemang. Sametinget har fördelat närmare 4 mnkr för att mildra de negativa konsekvenserna. Ansökningarnas bredd visar att behovet var stort och att de medel som fördelats gjorde stor nytta för det samiska kulturlivet.

Målet en levande samisk kultur med ett starkt och mångfaldigt konst- och kulturliv uppfylls i huvudsak, utifrån nuvarande förutsättningar med de medel som finns att fördela, även om behovet är större.

Samernas bibliotek har en låg nyttjandegrad. Begränsade personalresurser och öppettider samt den fysiska lokaliseringen på en liten ort bidrar till detta. Biblioteket har ett unikt bestånd av samisk litteratur. Under 2020 har mestadels nyutgiven litteratur förvärvats, främst skönlitteratur för barn och unga. Även utgivningen av litteratur om samisk kultur och på samiska språk är låg men får stöd via Sametingets bidragsgivning. Insatser för att öka intresset för Samernas bibliotek görs och Sametinget avser att stärka biblioteksverksamheten.

Målet en levande och modern samisk biblioteksverksamhet uppfylls i huvudsak, utifrån nuvarande förutsättningar.



Sara-Elvira Kuhmunen sjöng under nationaldagsfirandet på Jokkmokks marknad i februari.

Agenda 2030 och de globala hållbarhetsmålen

Samerna kan vara vägvisare för en mer hållbar värld. Våra kunskaper, förhållningssätt och erfarenheter kan bidra till lösningar på samhällets hållbarhetsutmaningar.

Agenda 2030 och de globala målen för hållbar utveckling (Sustainable Development Goals – SDGs) antogs av FN:s generalförsamling 2015 för att uppnå en socialt, miljömässigt och ekonomiskt hållbar utveckling världen över. Agendan består av 17 mål och 169 delmål och representerar en ambitiös framtidssyn som kräver transformativ samhällsförändring på alla nivåer.

Hållbarhetsmålen grundas i de mänskliga rättigheterna och målen kan endast uppnås om folkrättsliga principer om exempelvis jämlikhet och icke-diskriminering respekteras. Mänskliga rättigheter utgör verktyg för genomförandet av hållbarhetsmålen och omvänt bidrar genomförandet av hållbarhetsmålen till förverkligandet av flera mänskliga rättigheter.

Urfolk omnämns specifikt i flera av agendans delar och delmål, bland annat vad gäller utbildning och matproduktion. Detta, tillsammans med agendans fokus på jämlikhet och antidiskriminering ställer krav på särskilda åtgärder för att undanröja skillnader mellan minoritets- och majoritetssamhället och bryta marginaliseringen och osynliggörandet av urfolk.

Merparten av hållbarhetsmålen och delmålen i Agenda 2030 berör Sametingets verksamhet på något sätt och Sametinget strävar efter att integrera dem i all sin verksamhet; oavsett om det handlar om språkrevitalisering, jämställdhet, hälsa och välbefinnande, klimatanpassning, markanvändning, stärkt samisk kultur och näringar, landsbygdsutveckling eller rennäringsförvaltning. Sametinget kan genom sin verksamhet bidra till det nationella genomförandet av Agenda 2030 och hållbarhetsmålen.

Omvänt är Agenda 2030 och hållbarhetsmålen viktiga verktyg för att synliggöra samiska frågor och öka respekten för det samiska folkets rättigheter, intressen och strävanden på internationell, nationell, regional och lokal nivå.



> Språk

Sametingets språkarbete utförs till stor del genom Sámi Giellagáldu, Samiskt språkcentrum och det minoritetspolitiska uppdraget. Giellagáldu arbetar främst med samnordiskt språkvårds- och terminologiarbete. Sametinget handlägger ortnamnsfrågor och bidrag för vissa studier i samiska. Språkcentrums uppdrag är revitaliseringsinsatser för de samiska språken. Minoritetspolitiska uppdraget har sin utgångspunkt i nationell lagstiftning och Sveriges internationella åtaganden.

Resultat och verksamhet

Språknämndens ordförande har ordet

I september togs ett stort steg framåt för det samiska folket då Sametinget tillsammans med sametingen i Norge och Finland beslutade att etablera Sámi Giellagáldu, ett nordiskt samarbetsorgan i samiska språkfrågor, med stöd av Norge, Sverige och Finland. Vi stakar också ut riktningen för det fortsatta samiska språkarbetet i Sverige då vi hemställt om att regeringen ska påbörja arbetet att ta fram en särskild lag som säkerställer det samiska folkets språkliga rättigheter utifrån Sveriges folkrättsliga åtaganden. Det är ett viktigt mål i vårt språkarbete och vi ser fram emot att engagera oss i den processen vidare. Samtidigt utvecklar vi vår språkpolitik och förbereder en ny språkpolitisk strategi som ska skärpa våra mål och arbetet för de samiska språken. En del av detta avspeglas i det omfattande förslag till handlingsprogram för bevarande av de samiska språken som vi överlämnat till regeringen. Ett viktigt satsningsområde som vi ser framöver är att säkra en fungerande utbildningskedja.

— Lars Miguel Utsi

Mål

Att främja och stimulera de samiska språkens användning samt verka för ett ökat synliggörande av de samiska språken.

Indikatorer

- **Språkavdelningens insatser under året i förhållande till språkmålen.**
- **Samiskt språkcentrums insatser under året i förhållande till språkmålen.**

Återrapportering enligt regleringsbrev

Samiskt språkcentrum och det minoritetspolitiska uppdraget lämnar rapporter i särskild ordning.
I årsredovisningen finns en kortfattad redovisning av det minoritetspolitiska arbetet eftersom det rör en väsentlig del av Sametingets verksamhet och bidrar till avdelningens måluppfyllelse.

Sammanfattning av måluppfyllelse

Det betydelsefulla samnordiska språksamarbetet genom Sámi Giellagáldu, som stärker och utvecklar de samiska språken för en sammanhållen utveckling i respektive samiskt språk, har fortsatt under året i Sametingets regi. Tillgängliggörandet av sökbara kvalitetssäkrade ord och det språkvårdande normeringsarbetet ökar och Sámi Giellagáldus roll växer. Arbetet med att organisera Sámi Giellagáldu till en framtida permanent verksamhet med Sametinget i Norge som värdland och språkarbetare i tre länder fortgår. Under det digitala plenumet i september 2020 godkändes stadgar för Giellagáldu. Respektive lands styrelseledamöter är utsedda och rekrytering av direktör för Sámi Giellagáldu pågår.
Bidragen som utbetalas vid korttidsstudier där Sámij åhpadusguovdásj är kursansvarig ger deltagarna längre kurser som har bättre förutsättningar att ge elever mer kunskaper eftersom studietiden omfattar 112 timmar i jämförelse med annan kursverksamhet som har färre timmar.

Under 2020 har många av språkcentrums aktiviteter ej gått att genomföra på grund av restriktionerna under den pågående coronapandemin. Språkcentrum har fått anledning att utveckla digitala mötesplatser där vi inbjudit samiska allmänheten till språkkvällar, föredrag, utbildningsdagar samt 10-års jubileum i digital form. De geografiska avstånden i Sápmi, som annars utgör ett hinder för många att delta i aktiviteter, har delvis undanröjts genom digitala mötesformer. Undantaget är vår äldsta målgrupp som kan uppleva svårigheter med att ta till sig den nya digitala tekniken. De digitala arrangemangen har under året kompletterats med digital tolkning och överlag har arbetet med att utveckla digitala mötesformer gett oss positiva erfarenheter som vi tar med oss in i framtiden.

För barn och ungdomar innebär satsningar som mentorprogram med ungdomarna i Sáminuorra, språkpaketet Giellaskurppo och digitala språkverktyg som Sápmi Knacka på! att språkinlärning och språkanvändning underlättas.

Målen är delvis uppfyllda.

Konferenser

Planerade konferenser har under året blivit inställda på grund av coronapandemin. Istället har digitala mötesplatser genomförts.

Särskilda uppdrag och händelser

- Under året har Sametinget haft ett regeringsuppdrag att utarbeta ett samlat förslag till handlingsprogram för bevarande av de samiska språken (nordsamiska, lulesamiska, pitesamiska, umesamiska och sydsamiska).[22]
- Organisering och etablering av Sámi Giellagáldu till ett fristående organ med Sametinget i Norge som värdland fortgår. Rekryteringsprocess av direktör för Sámi Giellagáldu är påbörjad och respektive lands styrelserepresentanter är utsedda.
- Utifrån samarbetet, urfolksspråkåret, IYIL 2019, har ett fortsatt gränslöst samarbete genomförts mellan sametingen i Finland, Norge och Sverige där man återigen uppmärksammat och genomfört olika språkaktiviteter under den gemensamma Giellavahkku/Giellavahkko/Giellavahkko/Giällavahkkuo/Gïelevåhkoe/Språkvecka.
- Utnämningen av Gollegiella – Nordiskt samiskt språkpris.

Remissvar

Sametinget har besvarat följande remisser inom området Språk:

- Högre växel i minoritetspolitiken – Stärkt samordning och uppföljning (SOU 2020:27) – Kulturdepartementet.
- Yttrande över betänkandet En mer likvärdig skola – minskad skolsegregation och förbättrad resurstilldelning (SOU 2020:28) – Utbildningsdepartementet.
- Yttrandet till utredningen Gemensamt ansvar – en modell för planering och dimensionering av gymnasial utbildning (SOU 2020:33) – Utbildningsdepartementet.
- Yttrande över förslag om att upphäva Skolverkets allmänna råd (2016:2) om utbildning för nyanlända elever – Skolverket.
- Yttrande över förslag till ändringar i flera föreskrifter inom gymnasieskolan, kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå,

22 https://www.sametinget.se/151550?file_id=1

gymnasiesärskolan samt särskild utbildning för vuxna på gymnasial nivå – Skolverket.
- Yttrande över förslag på justeringar i programstruktur, sju ämnesplaner, fem reviderade och fem upphävda ämnesplaner för vård- och omsorgsprogrammet samt föreskrifter om ändring i Skolverkets föreskrifter (SKOLF 2012:4) om vilka yrkeskunskaper som krävs för att undervisa i ett yrkesämne – Skolverket.
- Yttrande över förslag till ny ämnesplan, ändringar av ämnesplaner och ändrad programstruktur inom barn- och fritidsprogrammet, fordons- och transportprogrammet, livsmedelsprogrammet och VVS och fastighetsprogrammet samt förslag till ändringar av Skolverkets föreskrifter (SKOLF 2012:4) om vilka yrkeskunskaper som krävs för att undervisa i ett yrkesämne – Skolverket.
- Yttrande över behörighet i ämnet samiska samt vissa läroplansändringar för ökad trygghet och studiero – Skolverket.
- Yttrande över förslag till ändringar i flera föreskrifter inom grundsärskolans kursplaner och kunskapskrav i specialskolan för döva eller hörselskadade elever med utvecklingsstörning – Skolverket.
- Enligt kommittédirektiv, 2020.24 Synpunkter angående direktiv för införande av en tioårig grundskola – Regeringskansliet.

Inga remisser har inkommit 2020 rörande personnamn med samisk anknytning.

Åtta stycken ortnamnsremisser har inkommit från Lantmäteriet, sju stycken inom lulesamiskt område och en inom nordsamiskt område.

Tabell 11. Remissvar ortnamn 2019-2020

	2019	2020
Nordsamiskt språkområde	1	1
Lulesamiskt språkområde		7
Pitesamiskt språkområde	3	
Umesamiskt språkområde	1	
Sydsamiskt språkområde	1	
Totalt	6	8

Verksamhet under året

Sametinget har haft ett regeringsuppdrag att utarbeta ett långsiktigt handlingsprogram för bevarande av de samiska språken som färdigställdes och redovisades till regeringskansliet i september 2020. Handlingsprogrammet syftar till att främja möjligheten för de samiska språken att revitaliseras och fortleva som levande språk och vända den negativa språkutvecklingen. Med utgångspunkten att Sametinget även framledes har i uppdrag att leda det samiska språkarbetet så läggs i programmet fram ett antal konkreta åtgärdsförslag riktade till de olika samiska språken samt till olika nivåer i samhället, till exempel att:

- tillskapa en särskild lag som säkerställer det samiska folkets språkliga rättigheter
- skapa en fungerande utbildningskedja från förskola till högskola
- inrätta kommunala språkresurscentra
- upprätta statliga ramavtal för översättning till och från de samiska språken
- skapa resurser till språkvård och ortnamnsgranskning.

Korttidsstudiebidrag

Sametinget handlägger bidrag för vissa studier i samiska (alfabetisering). Föreskrifterna för korttidsstudiebidrag (STFS 2008:1) utgår från förordning (2007:1347) om statsbidrag vid vissa studier i samiska och är fastställda av Sametinget. År 2020 har 417 tkr utbetalats i bidrag, vilket är en minskning med 85 tkr jämfört med 2019.

Tabell 12. Utbetalda korttidsstudiebidrag i tkr 2018–2020

	2018	2019	2020
Summa utbetalda studiebidrag	630,4	509,4	417,9

Tabell 13. Antal ansökningar om studiebidrag 2018–2020

	2018	2019	2020
Antal inkomna ansökningar	117	72	49
Antal avslagna ansökningar	12	4	4

Antalet inkomna ansökningar har minskat stadigt från år 2018. Det belopp som utbetalts 2020 berör 46 ansökningar varav 26 utbetalningar avser ansökningar inkomna 2019 där studier avslutats 2019 eller i januari 2020. Av inkomna och beviljade ansökningar 2020 avser 12 sådana studier som har sista rekvisitionsdag under december 2020 eller januari 2021, dessa kommer att belasta 2021 års budget.

Av 49 inkomna ansökningar avslogs 4 stycken, en ansökning var ofullständig så beslut har ej kunnat tas, kommunicering kring behov av kompletteringar hörsammades ej av sökanden.

Under året har en kurs ställts in på grund av pandemin, till den kursen hade beviljats studiebidrag för 11 ansökningar och totalt reserverats ca 145 tkr. Samtliga ansökningar under 2020 har gällt kurser som anordnats av Sámij åhpadusguovdásj. Kurser har anordnats i Gávtjávrrie/Ammarnäs och Jåhkåmåhkke/Jokkmokk.

Under året har ej gjorts några informationssatsningar för att göra bidraget känt bland samisk allmänhet. Under tidigare år har man sett en ökning av ansökningar efter genomförda informationssatsningar.

Tabell 14. Redovisning av inkomna ansökningar från kvinnor respektive män 2018–2020

	2018	2019	2020
Kvinnor	100	59	40
Män	27	15	9

Tabell 15. Redovisning av procentuell fördelning av inkomna ansökningar från kvinnor respektive män 2018–2020

	2018	2019	2020
Kvinnor	85%	80%	82%
Män	15%	20%	28%

Samiska ortnamn

Ortnamn och vägskyltar synliggör de samiska språken, höjer statusen på språken och fyller en viktig funktion i revitaliseringsarbetet. Samiska ortnamn är en källa till kunskap om samiska språk och samisk historia och bekräftar den samiska befolkningens aktivitet över tid.

Sametinget ska yttra sig i ärenden om fastställande av samiska ortnamn och yttra sig i frågor om personnamn med samisk anknytning.

Sámi Giellagáldu/Sáme Giellagálldo/ Samien Gïelegaaltije

De samiska språken följer inte landsgränser utan korsar landsgränser. De skiljer sig åt i storlek, med andra ord antal språkanvändare och har olika ortografiska principer och geografisk tillhörighet. Alla samiska språk är små och sårbara, därför är det nödvändigt att prioritera resurser till att värna och utveckla de samiska språken.

Det samnordiska kunskaps- och resurscentrat Sámi Giellagáldu, är samefolkets gemensamma nordiska organ i samiska språkfrågor och utgår i sitt arbete från varje språkgrupps speciella behov och utmaningar. Sámi Giellagáldus verksamhet innefattar ett gemensamt terminologiarbete för att begränsa påverkan från respektive majoritetsspråk och motverka att exempelvis nordsamiska utvecklas åt olika håll i Norge, Sverige och Finland.

Sámi Giellagáldu har ett nära samarbete med Divvun-gruppen vid Universitetet i Tromsö, Norge, som importerar termer från termlistor till Termwiki och exporterar termer vidare till andra verktyg som är baserade på Giellagáldus normeringsbeslut. I Termwiki står orden på alla samiska skriftspråk och även på finska, norska och svenska, i vissa fall även på engelska och latin. De nya orden som normeras blir direkt tillgängliga för allmänheten på Giellagáldus hemsida samt i orddatabankerna Termwiki och satni.org, allt eftersom de blir godkända av respektive språksektion. Genom att antalet inkomna frågor stadigt ökar, ser vi att kunskapen om Giellagáldus arbete växer.

Sámi Giellagáldus språksektioner består av två ledamöter från varje land som har till uppgift att godkänna terminologi och anta språkkonsulenternas utarbetade förslag på normering. Sektionsmötena har hållits i Sverige, Norge och Finland samt digitalt. Samtliga språksektionsmöten protokollförs och publiceras på Sámi Giellagáldus webbplats giella.org.

Giellagáldu Nordsamiska består av tre språkkonsulenter, en från respektive sameting i Sverige, Norge och Finland. Språkarbetarna har daglig kontakt med varandra i sitt terminologiarbete och under året har sektionen hållit fyra möten där 359 termer har godkänts. Ett större arbete har påbörjats där en lista i Termwiki med 16 000 termer ska kvalitetskontrolleras. Hittills har 2 000 termer kvalitetssäkrats.

Giellagálldo Lulesamiska består av två språkkonsulenter, en från Norge och en från Sverige. Den lulesamiska språksektionen har sammanträtt totalt 5 dagar vid 3 mötestillfällen och godkänt 525 ord. Arbetet med handboken *Julevsáme tjállemnjuolgadusá, Lulesamiska skrivregler,* har fortskridit även under 2020; arbetsgruppen har sammanträtt 12 gånger och handboken förväntas att kunna bli publicerad under 2021. Språkkonsulenterna har deltagit i 10 seminariedagar i arbetet med en lulesamisk bibelöversättning.

Arbetet inom sydsamiska språksektionen har genomförts med en sydsamisk språkkonsulent anställd av Sametinget i Norge. Under senare delen av 2020 har rekryteringsprocessen av sydsamisk språkkonsulent på svensk sida återupptagits.

Sámi Giellagáldu har tidigare bedrivits som ett Interregprojekt. Därefter har Sametinget i väntan på permanent finansiering och organisering fortsatt att bedriva det samiska språkarbetet genom att Sametingets egna språkkonsulenter gått in i arbetet med normering och terminologi. Därmed har möjligheterna att ge myndigheter, länsstyrelser och allmänhet rådgivning i språkfrågor minskat. Även internt stöd, utredningsarbete och internt översättningsarbete har påverkats.

Sámi Giellagáldus nuvarande organisation har stora utmaningar bland annat med hänsyn till arbetsgivaransvar och ledning; anställda vid Sámi Giellagáldu arbetar formellt i tre länders sameting och arbetsgivaransvaret och arbetsgivarens rätt till ledning är fördelat på tre sameting medan beslutanderätt för arbetets innehåll och genomförande hör till Sámi Giellagáldu. Största utmaningen är dock att Sámi Giellagáldus verksamhet inte är permanent på grund av att verksamheten saknar fast finansiering. Det innebär att normeringsarbetet inte blir genomfört i enlighet med långsiktiga mål.

Nordiskt ämbetsmannaorgan för samiska frågor, NÄS, tillsatte 2018 en arbetsgrupp som fick till uppgift att utreda en framtida permanent organisationsmodell för Sámi Giellagáldu. Arbetsgruppen slutrapport *Sámi Giellagáldu – Davviriikkalaš sámegielaid fága- ja resursaguovddáža organisašuvdnahámi árvvoštallan (Sámi Giellagáldu – utredning av organisationsmodell för nordiskt samiskt kompetens och resurscenter)* blev klar den 8 maj 2019.

Sametinget beslutade 23–25 maj 2019 att ge Samiskt Parlamentariskt Råd (SPR) fullmakt att vid dess plenum fastställa en organisationsform för Sámi Giellagáldu. De tre sametingen har följt upp plenumsbeslut från sametingen och beslut från SPR och har i samarbete utarbetat stadgar för Sámi Giellagáldu på administrativ nivå. Stadgarna redogör för organiseringen av Sámi Giellagáldu, mål och uppgifter, styrelsens sammansättning och uppgifter samt direktörens arbetsuppgifter.

Efter godkännande av stadgar har arbetet med etablering fortskridit genom att en styrelse tillsatts och rekrytering av en direktör till Giellagáldu påbörjats. Eftersom det norska Sametinget blir värd för organet Giellagáldu har de även tagit fram ett budgetbehov för Giellagáldu. Tyvärr har arbetet med att etablera Giellagáldu som ett eget organ under norska Sametinget avstannat på grund av att arbetsrättsliga förhållanden för medarbetare i den nya organisationen inte klarlagts under 2020 och på grund av att en fast finansiering inte kommit till stånd. Därmed fortsätter Giellagáldu sin verksamhet under 2021 likadant som under 2020; med ett samarbetsavtal sametingen emellan där svenska Sametinget bidrar med sina språkkonsulenter.

Tabell 16. Antal möten och granskade och godkända ord inom Giellagáldu 2019

Språk	Möten	Normeringar
Nordsamiska	3	90
Lulesamiska	2	105
Sydsamiska	2	209
Totalt	7	404

Tabell 17. Antal möten och granskade och godkända ord inom Giellagáldu 2020

Språk	Möten	Normeringar
Nordsamiska	4	359
Lulesamiska	3	525
Sydsamiska	-	-
Totalt	7	884

Samiskt språkcentrum

Verksamhet under året

Samiskt språkcentrums verksamhetsmål är att främja och stimulera till ökad användning av de samiska språken, stärka de samiska talarna, utveckla metoder för språkrevitalisering samt verka för att synliggöra och öka statusen för de samiska språken. För att uppfylla språkmålen har Samiskt språkcentrum genomfört aktiviteter varav ett urval redovisas nedan.

Språkcentrum har varit begränsad i sitt handlingsutrymme på grund av restriktioner till följd av coronapandemin. Detta har fått stora konsekvenser vad gäller att anordna konferenser, seminarier, möten, språkbad och andra fysiska språkarenor m.m.

Digitala språkverktyg

Språkcentrum samarbetar med andra aktörer för att framställa verktyg för språkinlärning och språkanvändning. Ett exempel är appen Sápmi Knacka på! i samarbete med Alfabeta Bokförlag. Den har sedan tidigare funnits som app med nord-, lule- och sydsamiska röster och texter. Nu är den uppdaterad med pitesamiska och umesamiska. Den ingår som en del i metodutvecklingsarbetet så att alla ska få tillgång till sitt eget språk. Appen är ett lättsamt och roligt sätt för barn att få tillgång till sitt hjärtespråk. Den finns tillgänglig för gratis nedladdning på samiska via App Store.

Utveckling av språkappen New Amigos med samiska språk och Sametingets egen ordboksapp och webbordbok är pågående arbeten.

Samarbete med Sáminuorra

Under 2020 inledde språkcentrum i samarbete med Sáminuorra ett mentorprogram för Sáminuorras medlemmar där ungdomar som kan samiska är mentorer för de som vill lära sig samiska. Mentorprogrammet påbörjades i slutet av november och beräknas pågå till och med juni 2021. Uppstartsträffen som omfattar fyra samiska språk och 40 deltagare anordnades digitalt.

Giellaskurppo

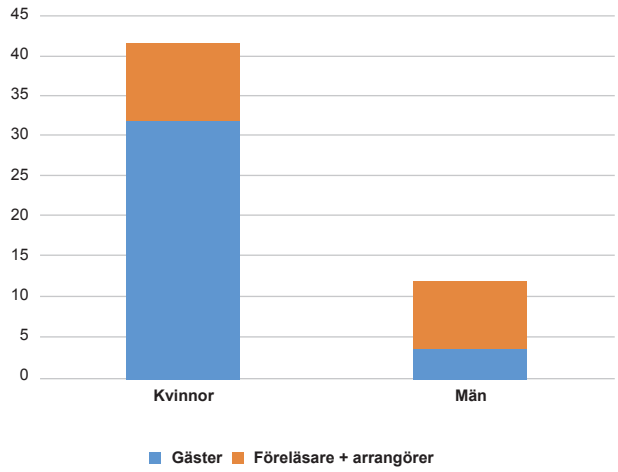
Ett omtyckt samiskt språkpaket, Giellaskurppo, ämnat för blivande och nyblivna samiska föräldrar och som distribueras via regionernas barnavårds- och mödravårdscentraler, har reviderats och distribueras nu i uppdaterad form till regioner och föräldrar. Giellaskurppo består av en tidning, en väska, en haklapp samt ljudfiler som finns för nedladdning på https://www.sametinget.se/giellaskurppo. Ljudmaterialet består av sånger, sagor och ramsor på samiska, nu även kompletterat med pitesamiskt material. Projektet initierades av Sáminuorra i samarbete med Sverigefinska ungdomsförbundet och materialet överläts senare till Samiskt språkcentrum för revidering och distribution.

Ortnamnsträffar

Språkcentrum har fortsatt att erbjuda förvaltningskommunerna ortnamnskvällar där syftet har varit att stimulera till användningen av samiska ortnamn och de samiska språken. Ortnamnsföredrag har under året ägt rum i Jokkmokk; dels för vuxna tillsammans med Sámij åhpadusguovdásj och dels för gymnasieelever på Bokenskolan samt i samarbete med förvaltningskommunerna Storuman och Sorsele. Vid dessa tillfällen har sammanlagt ca 60 personer deltagit.

Samiskt språkcentrum 10 år

Under 2020 firade Samiskt språkcentrum 10 år. Planer på ett fysiskt firande fick ställas in på grund av pandemin och istället uppmärksammades jubileet genom en digital språkdag i november som innehöll tillbakablickar, exempel på språkcentrums del i lyckad revitalisering samt föreläsningar. Med anledning av jubileumsåret har språkcentrum producerat en broschyr om verksamheten.



Figur 5. Tioårsjubileum i maj 2020

Facebook

Samiskt språkcentrum är aktiva på Facebook med inlägg och reklam för egna och andras språkaktiviteter. Kontot har många följare och språkcentrum får genom Facebook genomslag för olika initiativ. En återkommande aktivitet är Veckans ortnamn, där en kort artikel om ett samiskt ortnamn, lokal historia samt historien bakom namnet publiceras. Syftet är att synliggöra platsen som en del i det samiska kulturlandskapet, väcka intresse för samiska språk och den information som ligger i ortnamnen.

Giellabeassi/Giellabiesse/Giällabiessie/ Gïelebiesie/Språkbad

Samarbete mellan Sameskolstyrelsen (SamS) och språkcentrum har pågått sedan 2014 då man genomfört språkbadsläger för elever i åk 5 och 6 i syfte att öka och utveckla elevernas kommunikativa förmåga i samiska. Sedan 2017 har man utökat samarbetet med Lycksele kommun som arrangerat ume- och sydsamiska språkbad.

Under 2020 har allt språkbadsarbete avstannat och alla språkbad har blivit inställda med anledning av pandemin. Det gemensamma arbetet har istället inriktats mot en digital fortbildningsdag tillsammans med SamS personal där goda exempel och utmaningar presenteras utifrån respektive språkbad. Olika lärargrupper presenterade genomförande och erfarenheter av tidigare anordnade språkläger. Vid fortbildningsdagen deltog ett 80-tal deltagare.

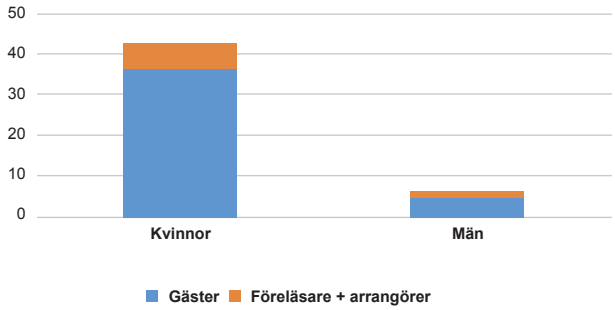
Eftersom språkbadslägrena inte kunnat genomföras under detta år har sameskolorna istället inriktat sig mot olika aktiviteter för eleverna under Giellavahkku/ Giellavahkko/Giällavahkkuo/Gïelevåhkoe/Språkvecka.

Luste tjaeledh

Samiskt språkcentrum har i samarbete med Stiftelsen Gaaltije, som projektägare, och Region Jämtland Härjedalen anordnat skrivartävlingen ”Luste tjaeledh – roligt att skriva” i syfte att stimulera skrivandet och främja intresset för och läsandet av sydsamisk litteratur. Tävlingen genererade 43 bidrag inom två tävlingsklasser: ungdom 13–17 år och vuxenklass. 39 bidrag var skrivna på samiska. Ett vinnande bidrag ur båda klasserna premierades med ett honorar. Tillsammans resulterade tävlingsbidragen i en antologi med syfte att öka utgivning på samiska. Den 30 november avslutades projektet med en digital sammankomst där vinnarna offentliggjordes och boken lanserades med högläsning. Arrangemanget lockade 41 deltagare. Övriga samarbetspartners i projektet var Kulturrådet, Institutet för språk och folkminnen, Tjállegoahte – Författarcentrum Sápmi samt Bágo Čálliid Siebrie – skribent och författarförening.

Föreläsning om samiska barns rättigheter

Språkcentrum har arrangerat en digital föreläsningskväll med Marie Hagsgård, ordförande i Europarådets expertkommitté som bland annat övervakar samers rättigheter till sitt språk och sin kultur. Föreläsningen riktade sig till föräldrar med samiska förskolebarn. Marie Hagsgård förklarade vilka skyldigheter kommuner har att vidta positiva åtgärder för att samer ska kunna bevara och utveckla sin kultur samt vilka rättigheter samiska föräldrar har till inflytande över att kommunen erbjuder förskola på samiska. Föreläsningen höll en hög kvalitativ, juridisk nivå och var mycket uppskattad. Totalt deltog 50 personer i arrangemanget, varav 6 män.



Figur 6. Antal deltagare Samiska barns rättigheter – Marie Hagsgård 200112

Lägesrapport: De samiska språken i Sverige

Sametinget har i regleringsbreven uppdrag att lämna en lägesrapport om de samiska språkens situation i Sverige. Samiskt språkcentrum har sedan 2010 årligen beskrivit fakta och erfarenheter utifrån Unescos kriterier. Arbetet med lägesrapporten processas med Sametingets språknämnd.

Giellavahkku/Giellavahkko/Giellavahkko/ Giällavahkkuo/Gielevåhkoe/Språkvecka

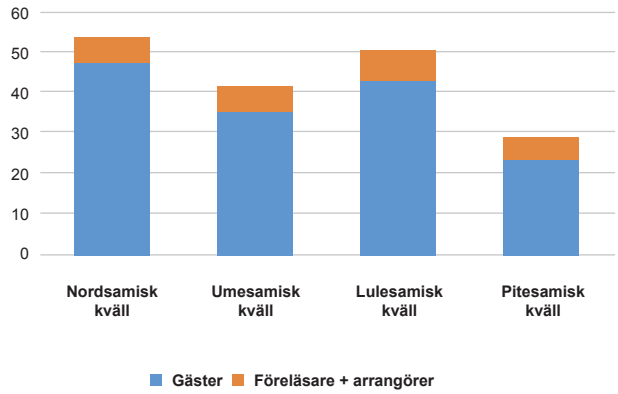
Under FN:s internationella år för urfolksspråk, IYIL 2019, initierades en samisk språkvecka som blev uppskattad och utifrån den anledningen fortsattes samarbetet mellan sametingen i Finland, Norge och Sverige med språkveckan 2020.

Språkveckan under vecka 43 uppmärksammades med en mängd aktiviteter utformade i syfte att lyfta och synliggöra de samiska språken runt om i Sápmi. Information om evenemangen publicerades på den gemensamma hemsidan giellavahko.no. Kommuner, regioner, skolor, föreningar och organisationer har uppmanats att självständigt anordna temaveckor och språkaktiviteter av olika slag, och varje sameting har ansvarat för sina respektive språkevent. Samiskt språkcentrum anordnade under språkveckan fem digitala språkkvällar, en pitesamisk, en lulesamisk, en umesamisk, en nordsamisk och en sydsamisk kväll. Deltagarantalet under kvällarna var mellan 29–53 personer. Därutöver initierade språkcentrum livsmedelsaffärerna att skylta på samiska. Språkcentrum tillhandahöll färdiga skyltar för ett tjugotal produkter



samt information till kunderna och en lista med de utvalda livsmedelsprodukterna på de samiska språken. Att döma av kommentarer på sociala medier, där ett inlägg om skyltningen uppmärksammades av 9 190 personer och genererade 185 gilla-markeringar och 1 688 interaktioner, uppskattades denna aktivitet av kunderna på de fem orter i Sápmi där affärerna ställde upp. Språkcentrum lanserade också inför denna vecka en uppdaterad version av den populära appen för barn: Sápmi Knacka på! som nu finns på fem samiska språk.

Eftersom språkbaden och Sáminuorras förbundsmöte blev inställda på grund av pandemin har språkcentrum gjort riktade insatser mot Sáminuorra och ungdomar samt SamS sameskolor för att uppmuntra till samisk språkanvändning under språkveckan.



Figur 7. Antal deltagare Språkkvällar vecka 43

Jämställdhet

Språk är ett område som attraherar kvinnor i högre grad och språkkurser lockar fler kvinnor än män. Det avspeglas även i antalet inkomna ansökningar om korttidsstudiebidrag för studier i samiska, där männens deltagande håller sig mellan 15–20 procent av ansökningarna. Fler kvinnor än män deltar i arrangemang gällande de samiska språken; konferenser, språkutbildningar, språkseminarium etc. Samiskt språkcentrum noterar att det fortsatt är få män som söker sig till språkaktiviteter.

Bedömning av måluppfyllelse

Bedömningen av måluppfyllelse görs utifrån målet att främja och stimulera de samiska språkens användning samt verka för ett ökat synliggörande av de samiska språken.

Bedömningen av måluppfyllelse görs utifrån följande indikatorer:

- Språkavdelningens insatser under året.
- Samiskt språkcentrums insatser under året.

Sametingets och Samiskt språkcentrums aktiviteter och arrangemang främjar och stimulerar till ökad användning av de samiska språken. Sametingets hemsida, Facebook samt rapporter och föredrag används för att sprida information. Genom arrangemang som till exempel digitala språkkvällar, seminarier och ortnamnskvällar skapas mötesplatser där de samiska språken är normen. Modersmålstalare och andraspråkstalare, språkarbetare och studerande kan mötas, inspirera och stärka varandra över generationsgränserna.

För barn och ungdomar innebär insatserna som språkpaketet Giellaskurppo, digitala språkverktyg och appen Sápmi Knacka på! stimulans och inspiration till ökad språkinlärning. Mentorprogrammet som arrangeras för ungdomar i samarbete med Sáminuorra innebär att språköverföring sker genom mötet mellan lärling och en mentor som också är ungdom.

Målen är delvis uppfyllda.



Under året har Sametinget utvecklat och förbättrat de digitala mötesformerna, bland annat med digital tolkning.

Minoritetspolitiska uppdraget

Statsbidrag

År 2020 fördelade Sametinget 25,9 mnkr till 25 kommuner och sex regioner. Av dessa ingår 18 kommuner och en region i förvaltningsområdet för samiska. Fem kommuner och två regioner ingår i förvaltningsområdet för samiska, meänkieli och finska. Två kommuner och tre regioner ingår i förvaltningsområdet för samiska och finska.

Statsbidraget kan sättas ner om en kommun eller region inte förbrukat hela beloppet för närmast föregående bidragsår. Statsbidraget ska dock inte sättas ner om en kommun eller region ansökt om att medel ska få användas för kommande år och ansökan beviljas. Åtta kommuner och en region har ansökt om överföring. På grund av restriktioner med anledning av coronapandemin har ett flertal aktiviteter som av kommunerna skulle bekostas av statsbidraget under 2020 ställts in. Sametinget har beaktat detta i beslutsfattandet och beviljat sex kommuner överföring av statsbidraget. Totalt har 943 835 kronor beviljats.

Regionen som ansökt om överföring har fått avslag. Sametinget bedömer att de aktiviteter som regionen avser att genomföra under år 2020 för det ansökta beloppet kan göras inom ramen för statsbidrag som regionen kommer att förfoga över under 2021.

Sametinget har fördelat ett bidrag om totalt 830 tkr till organisationer som företräder samer vid ett tillfälle under 2020. Syftet med bidraget är att stödja verksamheten för de organisationer som företräder samer inom det minoritetspolitiska området. Vidare har Sametinget fördelat medel om totalt 600 tkr för direkta kostnader för bidrag till och stöd för verksamhet som bedrivs.

Uppföljning

Sametinget och Länsstyrelsen följer upp hur kommuner och landsting samt andra myndigheter lever upp till sina åtaganden i enlighet med lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk. Sametinget har särskilt ansvar för det som rör samer och det samiska språket.

Uppföljningsrapporten för 2020 är en tematisk uppföljning av pandemins konsekvenser för det minoritetspolitiska arbetet. Resultatet av rapporten överlämnas till regeringen senast den 6 april 2021. I samband med arbetet med rapporten har myndigheter med uppdrag om nationella minoriteter bjudits in till ett digitalt möte.

Kunskapshöjande insatser

Från den 1 februari 2020 ingår sammanlagt 84 kommuner och 15 regioner i något eller flera av förvaltningsområdena för samiska, finska eller meänkieli. Uppföljningsmyndigheternas årliga fysiska utbildning om minoritetspolitiken, dess delområden och lagstiftningen fick ställas in på grund av pandemin. Inbjudna var nya samordnare och andra ansvariga för arbetet med nationella minoriteter i kommuner och regioner i förvaltningsområdena. Istället prioriterades ett arbete med att planera en motsvarande webbutbildning som kommer att lanseras under 2021. Uppföljningsmyndigheterna har även genomfört en digital informationsträff för att informera om myndigheternas arbete och regeringsrapporter. Dessutom gavs aktuell information från Kulturdepartementet. För att informera om uppföljningsmyndigheternas rapporter, förtydliga länsstyrelsernas roll i arbete och få en möjlighet att diskutera och ställa frågor har landets samtliga länsstyrelser bjudits in till en nätverks- och inspirationsträff. Inbjudna var dels de tjänstepersoner som jobbar med nationella minoriteter och dels de som jobbar med mänskliga rättigheter.

Sametinget och Länsstyrelsen har bjudit in myndigheter som har eller har haft regleringsbrevsuppdrag eller regeringsuppdrag inom ramen för det nationella minoritetsområdet, eller inom strategin för romsk inkludering, till två myndighetsnätverksträffar. Inbjudna var även de myndigheter som har identifierats som strategiskt viktiga inom arbetet med minoritetspolitikens utveckling. Syftena med mötena har bland annat varit att dels informera om utvecklingen inom minoritetspolitiken och dels att diskutera samrådsformer och de nationella minoriteternas delaktighet och inflytande inom det arbete myndigheterna bedriver.

Utöver organiserade aktiviteter har stöd och information getts via telefon och e-post.

Sametinget har hållit ett samrådsmöte i samband med remissarbetet Högre växel i minoritetspolitiken – Stärkt samordning och uppföljning SOU 2020:27. En representant för varje parti som finns representerat i Sametingets plenum och som inte har representanter i språknämnden samt ungdomsrådet bjöds in. Däremot har det årliga samrådsmötet med företrädare för samebyar, sameföreningar, organisationer och partier i plenum angående minoritetspolitiska frågor inte hållits på grund av pandemin.



Samisk språkvecka är ett återkommande arrangemang som anordnas av sametingen i Finland, Norge och Sverige.

Som en del i det kunskapshöjande uppdraget har två inspirerande föreläsningar inom området nationella minoriteter anordnats digitalt. Sveriges kommuner och regioner (SKR) och Rådet för främjande av kommunala analyser (RKA) medverkade i föreläsningen som handlade om ”Styrning, ledning och uppföljning”. Temat ligger i linje med uppföljningsmyndigheternas fördjupade uppföljning av minoritetspolitiken år 2019. I föreläsningen där Barnombudsmannen medverkade var temat ”Implementering av barnkonventionen som lag”. Fokus var barn som tillhör de nationella minoriteterna. Enligt minoritetslagen ska barns rätt till språk och kultur och inflytande uppmärksammas särskilt, vilket ligger i linje med barnkonventionen. Båda föreläsningarna är publicerade på minoritet.se.

Uppföljningsmyndigheterna har tagit fram en ny inspirationsskrift med information och goda exempel som stöd i förvaltningsmyndigheters arbete med att utveckla nationella minoriteter och urfolket samernas möjligheter till delaktighet och inflytande.

En verktygslåda för minoritetsarbete framtagen av en referensgrupp med representanter från kommuner och regioner har lanserats på minoritet.se. Referensgruppen bestod av 15 tjänstepersoner från kommuner och regioner från hela landet. Arbetet har letts av Sametinget och Länsstyrelsen i Stockholm och skett månadsvis via digitala möten. Verktygslådan innehåller bland annat en ny digital version av handboken, en reviderad powerpoint-presentation, uppdaterade frågor och svar samt nya sidor med aktuell information och inspiration. Syftet är att ge konkreta metoder och verktyg för att underlätta kommuners och regioners arbete som rör lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk.

Ett arbete med att ta fram en webbutbildning om nationella minoriteters rättigheter har inletts tillsammans med Länsstyrelsen. Utbildningen blir en del av verktygslådan. Syftet med utbildningen är att ge anställda inom kommuner, regioner och myndigheter kunskap om den nationella minoritetspolitiken och hur den kan tillämpas i praktiken. Utbildningen kommer att utgå från ett rättighetsperspektiv där det offentligas ansvar i dessa frågor tydliggörs.

Under hösten medverkade Sametinget i ett avsnitt av SKR:s podcast *Demokratiresan* som handlar om medborgardialog, medskapande och demokrati på lokal och regional nivå. I det aktuella avsnittet *#28 Minoritetsfrågor* handlade samtalet om kommuner och regioners arbete med minoriteter och minoritetsspråk och om ansvar för Sveriges nationella minoriteterna. Utöver Sametinget deltog fyra andra aktörer som berättade om sitt arbete.

Sametinget och länsstyrelsen har uppmärksammat Folkhälsomyndigheten, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap och Socialstyrelsen om vikten av att information om covid-19 finns tillgänglig på de samiska språken och övriga nationella minoritetsspråk. Sametinget har också uppmanat samtliga kommuner och regioner att informera om och länka till befintlig information på dessa språk.

Informationsmaterial

Sametinget har tillsammans med Länsstyrelsen producerat fem digitala nyhetsbrev om aktuella frågor och aktiviteter inom området nationella minoriteter. Även andra myndigheter har möjlighet att publicera nyheter som rör det nationella minoritetsområdet i nyhetsbreven.

Utredning om samordning, utveckling och uppföljning av minoritetspolitiken

Under året har enhetschefen medverkat i expertgruppen för Utredningen om uppföljning av minoritetspolitiken. Syftet med utredningen är att åstadkomma en ändamålsenlig organisering av uppgifterna för att bidra till en stärkt minoritetspolitik. Enligt tilläggsdirektiv 2019:7 lämnades utredningen till regeringen den 8 maj.

Enligt kommittédirektiv, Dir 2018:86, ska en särskild utredare närmare analysera och föreslå hur ansvaret för samordning, utveckling och uppföljning av minoritetspolitiken ska organiseras. Utredaren ska även föreslå hur det minoritetspolitiska uppföljningssystemet kan förbättras. Syftet med uppdraget är att åstadkomma en ändamålsenlig organisering av uppgifterna för att bidra till en stärkt minoritetspolitik. Uppdraget redovisades i april 2020. Sametinget har utsett enhetschefen att ingå i utredningens expertgrupp.

Webbplatsen minoritet.se

Redaktionellt arbete

Redaktören ansvarar för reportage, bilder, film samt övriga texter på minoritet.se. Ett drygt 10-tal frilansare, fotografer och skribenter, levererar också material. Minoritet.se publicerar nyheter och reportage om och med urfolket samerna och de nationella minoriteterna och sprider på så vis kunskap, minskar fördomar och ökar mångfalden. På webbplatsen finns också relevant myndighetsinformation.

I enlighet med Sametingets jämställdhetsplan arbetar redaktören aktivt med att försöka hålla en jämn fördelning mellan män och kvinnor i det material som publiceras på webbplatsen. Antalet kvinnor som figurerar i artiklar och notiser är 59 stycken och antalet män är 28 stycken. Det är något färre män än i fjol. Webbplatsen hade 122 artiklar och notiser som handlade om både män/kvinnor eller om barn.

Redaktören tar även med jämställdhetsperspektivet i fördelningen av jobb till frilansare. 2020 var 7 av 11 frilansare kvinnor. 2020 hade 7 av 11 minoritetsbakgrund. Fem krönikor publiceras varje år efter förslag från de nationella minoriteterna. 2020 var samtliga fem krönikörer kvinnor.

Minoritet.se vill vara en jämställd webbplats för alla. Den skiljer sig i mängden från exempelvis övrig media där männen är överrepresenterade. Här är det kvinnorna som syns mest och det kan bero på att språk, kultur är områden där mest kvinnor tycks vara överrepresenterade.

Marknadsföring

Webbplatsen är en viktig kanal för spridning av kunskap. Den uppmärksammas även på konferenser om nationella minoriteter och minoritetsspråk och genom annonser i minoritetsmedia, skolforum och via Google Ads. Facebookgruppen Minoritet.se har i dag över 2 000 följare. Med hjälp av Facebook får artiklar större spridning.

Dialogmöte

I september hölls det årliga dialogmötet med de nationella minoriteterna i Stockholm. Med anledning av coronapandemin hölls mötet för första gången digitalt. Syftet med mötet är att involvera minoriteterna i arbetet med hemsidan. Inbjudna var de organisationer som erhållit organisationsbidrag från Länsstyrelsen i Stockholm 2020 samt ungdomsorganisationerna. Fyra anmälde sig men deltog gjorde endast Sverigefinländarnas arkiv samt STR-T, Svenska Tornedalingars Riksförbund – Tornionlaaksolaiset. I år var det färre deltagare än tidigare år, kanske beror det svaga intresset på att mötet hölls digitalt på grund av pandemin? Deltagarna har uppskattat de fysiska mötena tidigare år. De som inte kunde delta fick information via minnesanteckningar och fick ta del av webbredaktörens presentation via e-post. Deltagarna fick komma med förslag på innehåll, de ser gärna en fortsättning med krönikor och de är mycket nöjda med webbplatsen.

Statistik

Webbplatsen hade under året 420 963 sessioner/besök vilket kan jämföras med 359 374 året innan. Målet 2020 var att ha minst lika många besök som året innan och det är en ökning med cirka 14 procent. Google Ads gav under 2020 cirka 17 000 klick och 95 000 exponeringar. SO-rummet gav 5 300 klick samt 19 000 visningar och sidobannern Lektion.se gav 1 233 klick.

Cirka 40 procent av besökarna går in via mobil eller surfplatta. I snitt stannar en besökare som går in via sin dator cirka 2,36 minuter på minoritet.se. De flesta besökare finns i Stockholms län, följt av Västra Götaland, Skåne och Norrbotten. Totalt har 208 artiklar och notiser publicerats på webbplatsen, ifjol var summan 244. Fler publiceringar driver upp trafiken.

De mest lästa sidorna är Historia om romer och judar, Om jiddisch, följt av Finska språket i Sverige. Allt material, som uppföljningsmyndigheterna tar fram, beställs via minoritet.se. Den mest beställda publikationen är *Förskoleverksamhet* med

3 236 beställda exemplar. Totalt har det gjorts 106 beställningar.

Utvecklingsarbete

Under året har det gjorts en stor informationsinsats på webbplatsen, genom det så kallade Informationspaketet/Verktygslådan som är framarbetat av ett antal referensgrupper med deltagare från kommuner och regioner. Arbetet har letts av Sametinget och Länsstyrelsen i Stockholm. Syftet är att erbjuda konkreta metoder och verktyg för att underlätta kommuners och regioners arbete som rör lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk. Utöver dessa nya sidor som skapats utifrån gruppens behov har även Frågor och svar byggts ut, powerpoint-presentationen har förnyats och handboken *Nationella minoriteters rättigheter – en handbok för kommuner och regioner* har reviderats och digitaliserats.

För att få fler att hitta till webbplatsen och till information om den reviderade lagen har åtgärder vidtagits för att bli synligare i Googles sökfunktion, bland annat genom inköp av annonser, exempelvis Google Ads.

För att veta om besökarna är nöjda med den informationen de fått och får via hemsidan finns en funktion kallad ”Hjälpte informationen dig?” på sidan om Frågor och svar. Antal svar som kom in 2020 är 26 stycken varav 11 positiva och 15 negativa.

Arbetet med att implementera det nya webbpubliceringsverktyget har blivit ytterligare försenat men ska realiseras under början av 2021. Under senhösten har arbetet med att förnya sidans design påbörjats med syfte att ge den ett modernare snitt. Detta väntas bli klart under januari 2021. Senast designen gjordes om var 2015 så ett ansiktslyft är nödvändigt för att fortsatta attrahera besökare, nya som gamla.

Rörlig bild/videoklipp samlas på ett ställe på hemsidan. Där finns bland annat webbsändningar från konferenser som hållits. I vissa reportage finns också videoklipp som skapas för att ge besökarna möjlighet att höra de nationella minoritetsspråken. De korta klippen länkas till minoritet.se via Youtube. Totalt har videoklippen visats 962 gånger. I fjol var siffran 835.

Coronapandemin har påverkat arbetet med hemsidan betydligt. Under våren stod en stor del av minoritetsarbetet med tillhörande evenemang stilla och det blev färre händelser att rapportera om. Dessutom har reseförbud och andra restriktioner gjort det svårare att producera reportage. För redaktörens och frilansarnas del har restriktionerna lett till fler telefonintervjuer. Också möjligheterna att fotografera människor har varit begränsade och därav har bildkvaliteten i vissa fall blivit sämre.

Konferensen som uppföljningsmyndigheterna anordnade under hösten blev med anledning av pandemin ett digitalt event som publicerades i efterhand på minoritet.se för att bli tillgängligt för fler.

Tillgänglighet

Sametinget har upphandlat tjänsten Talande webb till minoritet.se. Syftet är att vara fortsatt tillgänglig för dem som har svårt att se och läsa texter. Talande webb har använts 3 538 gånger vilket är en ökning med 767 klick. De lättlästa texterna på hemsidan har 14 287 visningar där den mest lästa är Finska språket i Sverige.



De samiska språken är små och sårbara, därför är det nödvändigt att prioritera resurser till att värna dem.

FN:s mekanismer för urfolks rättigheter

Urfolksdeklarationen UNDRIP (United Nations Declaration on the Rights of Indigenous Peoples) som antogs av FN:s generalförsamling 2007 är ett internationellt ramverk som konkretiserar de mänskliga rättigheter som urfolk har. Rättigheterna har inte tillkommit genom deklarationen utan har upparbetats över lång tid, vilket bland annat tydliggörs av deklarationens hänvisningar till andra instrument om mänskliga rättigheter, så som FN-stadgan och FN:s deklaration om mänskliga rättigheter.

Urfolksdeklarationen fastslår både individuella och kollektiva rättigheter för urfolk samt deras rätt till kulturell identitet, egna språk, utbildning, land, territorier och naturresurser i områden som de traditionellt ägt eller brukat. Vidare stadgas att urfolk har rätt att delta i beslutsfattande som berör deras rättigheter. I deklarationen formuleras även staters skyldighet att i vissa situationer inhämta urfolks fria, informerade och på förhand givna samtycke (Free, Prior and Informed Consent – FPIC).

Deklarationen framhåller hur rättigheterna utgår från urfolks särskilda ursprung och identitet. Ett exempel är rätten till självbestämmande. Det vill säga urfolks rätt att bestämma över och forma



Permanent Forum är sedan 2002 ett FN-organ för ursprungsfolk. Dess förste ordförande blev samen Ole Henrik Magga från Kautokeino. Foto: UN Photo/Evan Schneider.

”Urfolk ska säkerställas möjligheter att bevara och stärka sina egna institutioner samtidigt som de bibehåller rätten att, om de vill, delta i det politiska, ekonomiska, sociala och kulturella livet i det land de lever i.”

sin politiska status och sin ekonomiska, sociala och kulturella utveckling utifrån egna behov och ambitioner. En annan central aspekt i deklarationen är att urfolk ska säkerställas möjligheter att bevara och stärka sina egna institutioner samtidigt som de bibehåller rätten att, om de vill, delta i det politiska, ekonomiska, sociala och kulturella livet i det land de lever i.

Inom FN följs genomförandet av urfolksdeklarationen upp av specifika mekanismer för urfolks rättigheter:

- Permanent Forum för urfolksfrågor (UNPFII)
- Expertmekanism för urfolks rättigheter (EMRIP)
- Specialrapportör för urfolks rättigheter

Permanent forum etablerades 2002 och är ett rådgivande organ under FN:s ekonomiska och sociala råd (ECOSOC). Forumet består av 16 medlemmar varav åtta nomineras av urfolk. I FN:s högkvarter i New York håller Permanent forum sina årliga sessioner där urfolk, stater och FN-organ för dialog kring urfolks situation världen över.

EMRIP är FN:s nyaste mekanism för urfolksfrågor. Mekanismen består av sju oberoende experter på urfolksrätt och har som mandat att förse FN:s människorättsråd med råd och expertis om urfolks rättigheter enligt urfolksdeklarationen. I EMRIP:s mandat ingår även att bistå medlemsstater att genomföra deklarationens innehåll. Detta mandat utförs genom så kallade country engagements.

Permanent forum och EMRIP utgör viktiga plattformar för Sametingets omvärldsbevakning där det finns möjlighet att följa den internationella rättsutvecklingen, utbyta information och erfarenheter med andra urfolk, stater och organisationer samt informera om utvecklingen i Sápmi. Diskussioner och slutresultat från dessa forum så som rapporter, rekommendationer, resolutioner etc. utgör viktiga underlag och verktyg för Sametingets arbete gentemot regeringen på nationell nivå.

I mars 2020 utsågs Francisco Cali Tzay, medlem av mayafolket Cakchiquel i Guatemala, till ny specialrapportör för urfolksrättigheter. Mandatet har funnits sedan 2001 och syftar till att förmedla goda exempel på lagstiftning och policyer på urfolksområdet, lämna rekommendationer för säkerställande av urfolks rättigheter och adressera specifika överträdelser av urfolks rättigheter. Specialrapportören tar även fram årliga och tematiska rapporter som beskriver rättighetssituationen för urfolk globalt. 2016 presenterades den senaste rapporten om samernas situation efter dåvarande specialrapportörens besök till Sápmi.

> Rennäring

Enligt sametingslagen ska Sametinget medverka i samhällsplaneringen och bevaka att samiska behov beaktas. Enligt förordning (2009:1395) med instruktion för Sametinget, ska regeringen hållas informerad om utvecklingen inom rennäringen och övrigt samiskt näringsliv.

Resultat och verksamhet

Rennäringsnämndens ordförande har ordet

Året 2020 innebar stora utmaningar för renskötseln. Redan i december 2019 varslades det om dåligt bete med anledning av klimatförändringar. Den dåliga betesvintern varade långt in på våren. Vargproblematiken eskalerade med genetiskt viktiga vargar i Arvidsjaursområdet och i Jämtland fortsätter problematiken på grund av Naturvårdsverkets beslut om vargföryngring i länet.

Nämnden har i budget prioriterat att öka ersättningar för rovdjursinventering, skadeförebyggande åtgärder när det gäller skyddsjakt och katastrofersättning, och tack vare anslagskredit kunde sista utbetalning göras i juni månad.

Sametinget har också lämnat in en hemställan till regeringen om särskilt stöd till rennäringen angående coronapandemins påverkan på renskötseln med minskad efterfrågan och sänkta renköttspriser.

Genom att regeringen meddelade en ökning av främjande för rennäringsanslaget med 15 mnkr under 2021 och ytterligare 12 mnkr under 2022–2023, kan nämnden också prioritera ökning av rovdjursersättningar.

Rennäringsnämnden fortsätter att påverka statens politik gällande rovdjur, exploateringar och renskötselns förutsättningar genom möten med ministrar, departementet och enskilda möten med riksdagspolitiker.

— Marita Stinnerbom

Mål

- **En ekonomiskt, kulturellt, socialt och ekologiskt hållbar rennäring.**
- **En samhällsplanering där samiska behov beaktas.**
- **De skador som rovdjuren orsakar rennäringen ska vara acceptabla.**

Indikatorer

- **Rennäringens tillstånd.**
- **Sametingets delaktighet och inflytande i samhällsplaneringsprocesser ökar.**
- **Utökat förvaltningsansvar för de samiska näringarna.**
- **Respekten för och efterfrågan på traditionell kunskap ökar.**
- **Förlustnivå av ren på grund av rovdjur, en toleransnivå på max 10 procents förluster.**

Politiska styrdokument

Politiska styrdokument är livsmiljöprogrammet *Eallinbiras*,[23] näringspolitiska[24] och rennäringspolitiska handlingsprogram,[25] policyprogram som *Sametingets syn på mineraler och gruvor i Sápmi*,[26] *Sametingets syn på vindkraft i Sápmi*[27] och *Sametingets klimatstrategi*.[28]

23 https://www.sametinget.se/eallinbiras.
24 https://www.sametinget.se/137996.
25 https://www.sametinget.se/94095.
26 https://www.sametinget.se/gruvpolicy.
27 https://www.sametinget.se/vindkraftpolicy.
28 https://www.sametinget.se/130410

Sammanfattning av måluppfyllelse

Ett välmående sammanhållet och ekologiskt stabilt landskap är en förutsättning för en välmående och fungerande renskötsel. Om landskapet splittras och den gröna infrastrukturen fragmentiseras fungerar inte renskötseln och både renen och renskötaren mår dåligt.[29] Statistiken över rennäringens tillstånd är oroväckande och visar på betydande problem. Både rovdjurssituationen, bristen på regelverk som skyddar renen, klimatförändringarna och ökande markexploatering bidrar till en osäker situation. Renskötseln kan bidra till svenskt miljö- och klimatarbete genom att vara en värdemätare på det sammanhållna landskapets tillstånd, vilket ännu inte uppmärksammats i särskilt hög grad.

Renskötseln är en bärande del av den samiska kulturen där samer vill och har rätt att fortsatt bedriva en samisk traditionell betesbaserad renskötsel på sina marker. Samerna har lyckats behålla sin kultur trots en strukturell kolonisering som pågått i flera hundra år och trots exploateringar av den samiska kulturmiljön. Samerna har kunnat anpassa sin renskötsel efter förändringar i miljön genom sina kunskaper och värderingar om att förvalta naturresurserna utan att förbruka dem.

Det finns stor okunskap bland beslutsfattare, tjänstemän och exploatörer när det gäller renbetesmarker, samisk traditionell kunskap och de folkrättsliga aspekterna av samernas traditionellt använda marker. Förståelse för att den samiska kulturen är holistisk till sin natur saknas, likaså en insikt om den koppling som kulturen har till de traditionella markerna.

Genom remissvar, samråd och möten med andra myndigheter och markanvändare ökar både efterfrågan på samisk kunskap och möjligheterna att verka för att renskötseln och andra samiska behov bättre beaktas vid samhällsplanering och myndighetsutövning. Sametinget bidrar med andra perspektiv som utgår från en holistisk och hållbar natur- och miljösyn.

De totala rovdjursnivåerna i renskötselområdet är fortfarande för höga i förhållande till rennäringens acceptans. Rovdjursantal, ersättningar och skadeberäkningar visar att förlustnivåerna inte ändrats och att toleransnivån är långt över tio procent och därmed inte följer riksdagsbeslutet från 2013.[30] Sametinget har hittills inte fått något gensvar för de åtgärder som föreslagits. Målen uppfylls utifrån Sametingets rådighet.

Måluppfyllnaden är dock till största delen beroende av externa omständigheter.

Volym och kostnader för prestationer

Tabell 18. Volymer (st) och kostnader (tkr) för prestationer 2020
Samiska näringar och samhällsplanering

År 2020	Antal ärenden	Kostnad per ärende	Total kostnad
Pristillägg	4 824	0,12	587,6
Tjernobyl	120	4,7	565,4
Renmärkesregister	215	3,8	827,2
Katastrofskedeskydd	65	4,1	267,2
Remisser	339	4,4	1 482,1
Företagsregister	5 201	0,03	168,7

Tabell 19. Volymer (st) och kostnader (tkr) för prestationer 2019
Samiska näringar och samhällsplanering

År 2019	Antal ärenden	Kostnad per ärende	Total kostnad
Pristillägg	4 966	0,10	506,1
Tjernobyl	95	4,7	443,2
Renmärkesregister	247	3,7	902,5
Katastrofskedeskydd	30	4,1	124,2
Remisser	313	4,2	1 317,8
Företagsregister	5 178	0,03	169,3

Tabell 20. Volymer (st) och kostnader (tkr) för prestationer 2018
Samiska näringar och samhällsplanering

År 2018	Antal ärenden	Kostnad per ärende	Total kostnad
Pristillägg	5 303	0,11	563,5
Tjernobyl	95	5,2	497,2
Renmärkesregister	235	3,7	861,5
Remisser	395	4,1	1 605,8
Företagsregister	5 178	0,03	149,0

Tabell 21. Volymer(st) och kostnad (tkr) för prestationer avseende Viltvård, 2018–2020

	2018	2019	2020
Antal ärenden	297	361	558
Total kostnad	1 016,7	949,1	1 082,5

29 https://www.sametinget.se/130410.
30 https://www.sametinget.se/rapport_psykosocial_ohalsa.

Uppdrag enligt regleringsbrev – förvaltningsverktyg

Sametinget ska i samverkan med Naturvårdsverket fortsatt samordna arbetet med ett förvaltningsverktyg utifrån fastställd toleransnivå för skador orsakade av stora rovdjur inom rennäringen, i syfte att upprätthålla en hållbar rennäring och en gynnsam bevarandestatus för stora rovdjur. Sametinget ska redogöra för hur uppdraget genomförts och inriktningen för det fortsatta arbetet. Vidare ska Sametinget samråda med länsstyrelserna i Dalarnas, Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län i arbetet med förvaltningsverktyget. Sametinget ska redogöra för hur samverkan med Naturvårdsverket och samrådet med länsstyrelserna genomförts samt för resultatet av arbetet.

Verksamhet under året

Markanvändning

Sametinget ska medverka i samhällsplaneringen och bevaka att samiska behov beaktas, särskilt rennäringens intressen vid utnyttjande av mark och vatten.

Remissvar

Sametinget har under året mottagit i genomsnitt 34 stycken remisser att besvara per månad.

Tabell 22. Antal inkomna remisser, förfrågningar om samråd och lämnade yttranden enligt Sametingets diarium 2018–2020

	2018	2019	2020
Inkomna remisser	314	215	224
Inkomna förfrågningar om samråd	137	136	190
Lämnade yttranden	392	208	339

Sametinget arbetar för att stärka samernas inflytande och möjlighet att påverka beslut när mark inom det samiska traditionella området berörs.

Sametinget deltar som referensmyndighet i Energimyndighetens och Naturvårdsverkets uppdrag om strategi för en hållbar vindkraftsutbyggnad (Miljömålsrådets beslut). Sametinget har lämnat in kartunderlag till GIS-analysen som utgör en del av det nationella planeringsunderlaget. Som ett komplement till kartunderlaget har Sametinget under året jobbat med att ta fram ett tematiskt kunskapsunderlag om renskötsel och vindkraft som ska utgöra stöd och vägledning för länsstyrelserna i deras arbete med att ta fram regionala analyser. I de nationella riktlinjerna ska alla definitioner av hållbarhet beaktas. Det är viktigt att Sametingets definition av hållbarhet likställs med övriga myndigheters. Inom ramen för uppdraget har hearingar hållits regionvis, där Sametinget deltagit i fem och hållit föredrag om det tematiska underlaget för renskötseln.

Mot bakgrund av att samebyn Ruvhten Sijte har brist på åretruntmark, och att markägare under sommaren 2019 sagt upp avtal om upplåtelse av nyttjanderätt till renbete på privata marker, har Sametinget gjort en särskild utredning om markavtal och vilka som ska vara avtalsparter samt finansiärer för arrendeavtalet. Utredningen har sänts till Näringsdepartementet samt Länsstyrelsen i Jämtlands län. Regeringen har därefter ändrat Sametingets regleringsbrev att högst 300 tkr får rekvireras av Länsstyrelsen i Jämtlands län för att täcka kostnader för arrendeavtal mellan privata markägare och staten för åretruntmarker i anslutning till samebyn Ruvhten Sijtes åretruntmarker på statens mark i västra Härjedalen. Sametinget har under året haft dialog med länsstyrelsen i frågan och genomfört möte med markägarna.

Samråd

Under 2020 har Sametinget medverkat med sin expertkunskap om samiska förhållanden i följande forum:

- Sametinget och Naturvårdsverket har ytterligare formaliserat sina samråd. Kontinuerliga chefsmöten hålls två gånger per år. Under året har ärendehantering och prioritet i olika sakfrågor tydliggjorts. Även kontaktvägarna mellan olika tjänstemän har tydliggjorts och förbättrats.
- Sametinget och Trafikverket har haft chefsmöte och har under året påbörjat att formalisera en överenskommelse om ärendehantering och prioriterade samarbeten.
- GD-möte med Skogsstyrelsen har hållits och vidare rutiner kring olika sakfrågor har diskuterats i andra forum. Skogsstyrelsen sitter även med i Sametingets styrgrupp för renbruksplaner.
- I Naturvårdsverkets och Energimyndighetens uppdrag om strategi för en hållbar vindkraftsutbyggnad (Miljömålsrådets beslut) har ett flertal samråd hållits. Sametinget har under året tagit fram en vägledning – ett tematiskt underlag för renskötseln – med syfte att bidra till ökad kunskap och förbättrade konsultationsförfarande i den regionala planeringen. Vägledningen kommer att ligga som en bilaga till huvudstrategin.

Sametinget har även medverkat med sin expertkunskap om samiska förhållanden i följande forum:

- Myndighetsnätverket för klimatanpassning.
- Myndighetsgruppen för grön infrastruktur.
- SGU:s gruvnäringsråd.
- Nationella snöskoterrådet.
- Arbetsgrupp för hantering av EU-direktivet Inspire.
- Myndighetssamverkan Copernicus, Rymdstyrelsen och Satellitdata.
- Referensgruppen för nationella marktäckedata (NMD).
- Skogsstyrelsen – Målbilder för kulturmiljöer/ skogsbruk.
- Vetenskapliga rådet för biologisk mångfald och ekosystemtjänster.
- Centrala samrådsgruppen skogsbruk-rennäring.
- Sektorsråd för skogliga frågor i Norr- och Västerbotten.
- Referensmyndighet i Energimyndighetens och Naturvårdsverkets uppdrag om strategi för en hållbar vindkraftsutbyggnad (Miljömålsrådets beslut).
- Naturvårdsverkets samverkansgrupp inom miljömålssystemet.
- Livsmedelsverkets möten angående CWD (Chronic Wasting Disease) tillsammans med SVA och SLU.
- Nationella sektorsrådet för skogliga frågor.
- Samverkansgrupp för ekosystemtjänster.
- Arctic EIA.

Sametinget har också på olika sätt bidragit till följande arbeten och forum:

- Workshop om hur Arktiska rådets rekommendationer om miljökonsekvens-beskrivningar[31] ska implementeras ur ett samiskt perspektiv.
- Rundabordssamtal med länsstyrelserna i Norrbotten och Västerbotten om gruvetableringar i norra Sverige.
- Nationella expertrådet för klimatanpassning.
- SMHI:s regeringsuppdrag om uppföljning och utvärdering av nationellt arbete med klimatanpassning.

31 Good Practices For Environmental Impact Assesment and Meaningful Engagement in the Arctic, 2019, Arctic Council.

Utbildning

Sametinget har under året utbildat cirka 300 personer på bland annat Trafikverket Region Nord, Länsstyrelsen i Norrbotten samt Vattenfall i renskötselfrågor.

Konferenser

Sametinget har under året mottagit ett tjugotal inbjudningar per månad till samråd och konferenser. Efter april har det på grund av coronapandemin handlat om digitala samråd och konferenser.

Klimat och miljö

Regeringens vision för samhällets anpassning till ett förändrat klimat är att utveckla ett långsiktigt hållbart och robust samhälle som aktivt möter klimatförändringar genom att minska sårbarheter och tillvarata möjligheter. Myndigheterna har en viktig roll vad det gäller att initiera, stödja och följa upp klimatanpassningsarbetet inom sitt ansvarsområde.

Sametinget har gjort en sammanställning – en syntesrapport[32] utifrån fyra samebyars klimat- och sårbarhetsanalyser samt handlingsplaner för klimatanpassning. Detta underlag används bland annat för att förmedla resultaten av samebyarnas pilotarbeten på ett pedagogiskt sätt i Sametingets fortsatta arbete med klimatanpassning.

Sametinget och länsstyrelserna inom renskötselområdet har fortsatt arbetet med att vägleda och stötta samebyar i arbetet med att ta fram klimat- och sårbarhetsanalyser samt handlingsplaner för klimatanpassning. För att resurs- och tidsmässigt kunna möjliggöra sådan insats pågår arbetet över längre tid.

Under 2019–2020 har två samebyar i Norrbotten tagit fram klimat- och sårbarhetsanalyser samt handlingsplaner för klimatanpassning. Under våren 2020 har tre samebyar i Jämtlands län påbörjat samma arbete.

Skogsfrågor

Den arktiska skogen är en sammanhängande naturresurs för både djur och människor. Den samiska kulturen påverkas av den fragmentering som sker i naturlandskapet, inte minst på grund av det storskaliga skogsbruket. Utan lavhedar och hänglavsskogar saknas naturligt renbete.

Skogen i ett samiskt perspektiv är en naturresurs, där en av de viktigaste målsättningarna är att kunna

32 https://www.sametinget.se/klimat/syntesrapport.

lämna över hållbara förutsättningar för kommande generationer. Med den exploateringstakt som sker idag i renskötselområdet minskar förutsättningarna för att kunna bedriva renskötsel på ett hållbart sätt. Renskötseln står idag inför stora utmaningar, med bland annat klimatförändringar, exploatering inom vindkraft och gruvdrift, och inte minst genom det storskaliga skogsbruket som lämnar stora sår i landskapet och samtidigt bidrar till en nedåtgående spiral med förlorat renbete som följd. Det mesta av hänglavsskogarna är idag borta, och stora delar av det som tidigare varit tallhedar med marklav har ersatts av täta ungskogar som alltför ofta markberetts för grovt. Samtidigt har röjning eller gallring inte utförts i den omfattning som hade behövts för att marklaven ska kunna klara sig.

Rennäringen är i stort behov av att skogsbruket renskötselanpassas, vilket även skulle ligga i paritet med ambitionen i miljökvalitetsmålet levande skogar.

Det finns ett stort behov av en väl fungerande grön infrastruktur med synergieffekter för ekologisk och biologisk mångfald, vilket framförallt bör kunna skydda viktiga betesområden. Trots en förbättrad kunskap hos skogsbruket om hur renskötseln fungerar, där parter från skogsbruk och rennäring utvecklat samråd och dialogprocesser, finns fortfarande mycket kvar att utveckla. Upplevelsen från ett samiskt perspektiv är att renskötseln oftast får ge vika när omfattande avverkningar sker på samebyarnas renbetesmarker. Det har länge funnits en medvetenhet om att skogsbruket påverkar renskötselns förutsättningar negativt, det finns även numera en utförlig forskning om hur skadorna uppkommer och om deras omfattning. För att uppnå förbättringar som ändrar renskötselns förutsättningar, anser Sametinget att en lagförändring inom skogsvårdslagen är nödvändig.

Sametinget har under året fortsatt medverkat i det nationella skogsprogrammets programråd, där vi även deltagit i olika kunskapsscenarier som Skogsstyrelsen anordnat. Vi har inkommit med ett antal remissyttranden som berört rapporter om förslag till handlingsplan inom nationellt skogsprogram på länsnivå. Sametingets generella syn är att regelverk såsom skogsvårdslagen behöver ses över för att åstadkomma författningsändringar som säkerställer ett hållbart och renskötselanpassat skogsbruk och en bärkraftig rennäring.

Geografiska informationssystem

En stor del av den information som hanteras inom miljö- och samhällsplaneringsområdet är av geografisk karaktär och kan hanteras i ett geografiskt informationssystem (GIS). EU:s Inspiredirektiv specificerar riktlinjer för att beskriva rumsliga datamängder med metadata, utforma datamängdernas attribut på ett gemensamt sätt och publicera datamängderna som nättjänster som kan nås via internet. För att uppnå dessa mål påbörjade Sametinget i slutet av 2019 ett arbete med att stegvis introducera en driftsatt teknikplattform som svarar mot Lantmäteriets nationellt framtagna geodatastrategi.

Målet är att data och samhällsplaneringunderlag ska gå att nå genom internet i form av bland annat visnings- och nedladdningstjänster. Arbetet kommer att löpa över flera år och gradvis ersätta den GIS-funktionalitet som Sametinget idag använder vid presentation av kartor och data. Genom Sametingets GIS-verksamhet synliggörs den samiska markanvändningen i samhällsplaneringen. Därigenom förbättras successivt samiska markanvändares konkurrenskraft vid fördelning av naturresurser. Det ökar potentialen till utveckling av de samiska näringarna, förbättrar förutsättningarna till samverkan och kan öka acceptansen och förståelsen för samiska frågor i samhället.

Renbruksplaner – verksamhet under året

Under 2020 var ett av målen att öka kunskapen hos skogsbrukets företrädare om renskötselns villkor och renbruksplaner (RBP). Efter genomgången utbildning skulle deltagarna ha kännedom om hur RBP ska tolkas och användas vid leverans från samebyarna. Utbildningar för skogliga aktörer genomfördes under februari på fem platser inom renskötselområdet av representanter från Sametinget, SLU och ett antal samebyar. Responsen från de 150 deltagande skogsbolagen och representanter för Skogsstyrelsen var positiv och utryckte att man nu fått klarhet i ett antal frågor som man tidigare undrat över. Därefter slog coronapandemin till med full kraft i Sverige och påverkade planerade RBP-aktiviteter.

Det som ändå kunde genomföras under året var den löpande teknikutvecklingen för att framöver slutligen nå målet med central lagring av RBP i en ny GIS-plattform hos Sametinget. Det innebär att samebyarna kan lagra data från RenGIS, som exempelvis information om beteslandsindelning.

Byarna kan även på ett säkert sätt med behörighetskoder leverera data både till myndigheter och andra aktörer för att förbättra hänsynen till rennäringen.

Ett arbete som fortlöpande lagras i RenGIS är samebyarnas terrängkörningsplaner (TKP). Då finns förutsättningar att få riktade bidrag för att utföra praktiska åtgärder i terrängen. Drönarutbildningar har genomförts hos en handfull byar och drönarna är endast i början av sin användningspotential. Den största framgångsfaktorn hittills, är att både kunna se och visa renars rörelsemönster i landskapet, till exempel vid arbetet med svåra passager när vägar och järnvägar projekteras.

Tack vare det pågående arbetet med RBP erbjuds nu deltagande samebyar möjligheten att lagra alla GPS-positioner från sina renar i systemet WRAM (Wireless Remote Animal Monitoring) som tillhandahålls av SLU. Ett ramavtal har tecknats mellan Sametinget och SLU för att samebyarna kostnadsfritt ska kunna nyttja WRAM.

GPS på ren finns nu tillgängligt i 46 samebyar, och 24 byar har anslutit sig till WRAM. Genom att utnyttja WRAM säkerställs samebyns alla positioner samtidigt som samebyn bibehåller kontroll över och nyttjanderätt till all data.

Under året har GPS på ren fått ökad användning för att beskriva rovdjursattacker. Renars flyktbeteende har förevisats i RenGIS och nyttjats i kommunikation exempelvis med länsstyrelser inför skyddsjakt.

Som en följd av påbörjad lavinventering 2019, där 25 byar anmälde intresse för fältarbete, har nu 14 samebyar fått en ny lavkarta över sitt betesland levererad av SLU, med olika klasser av täckningsgrad av lav. Det innebär att man kan ajourföra sin beteslandsindelning och få en än mer korrekt bild av viktiga områden med lavtillgång. SLU har även tagit fram en karta över hur lavtillgången var 1986 i hela renskötselområdet. Det kan vara viktigt att kunna jämföra hur skogslandskapet förändrats under olika perioder och se effekter av annan markanvändning.

En uppdatering har ägt rum av Omvärldsfaktorer i RenGIS som skapar förutsättningar för att påvisa de kumulativa effekterna som samebyarna påverkas av. För att kunna använda RBP/RenGIS på ett smidigt sätt har nu ytterligare instruktionsfilmer producerats som finns att se på Sametingets Youtubekanal. Filmerna ska ses som ett komplement till upprättande av skriftliga RBP-manualer.

Sedan hösten 2020 har en ny verksamhetsledare för RBP anställts på Sametinget med stationering i Kiruna.



Samisk traditionell kunskap är avgörande för att Sverige ska nå miljökvalitetsmålet Storslagen fjällmiljö.

Rennäringen i Sverige

Renar och renskötselföretag

Antalet renar i Sverige varierar i cykler mellan 220 000 och 260 000 i vinterhjord (1996–2019). Säsongen 2018/2019 bestod vinterrenhjorden av cirka 241 000 djur. Svängningar beror till största delen på variationer i naturbetet och förändringar i rovdjursförekomst. 60 procent av renhjorden finns i Norrbottens län. Enligt den senaste renräkningen finns det 4 665[33] renägare. 40 procent av renägarna är kvinnor som tillsammans äger cirka 52 000 renar. Cirka 57 procent av renägarna är män som tillsammans äger ca 189 000 renar. Det finns 1 082 gruppansvariga renskötare.[34] Av dessa är 22 procent kvinnor och 78 procent män. 74 procent av de gruppansvarig kvinnliga renskötarna och 70 procent av de gruppansvariga manliga renskötarna bor i Norrbottens län.

Tabell 23. Antal renägare m.m. i svenska Sápmi 2020 uppdelat på kön*

	Antal renägare	Antal gruppansv.	Antal renar
Kvinnor	1 868	231	51 864
Män	2 781	835	188 990

Det genomsnittliga antalet renar per renägare i Sverige är 52. Antal renar per gruppansvarig renskötare är 223 i riket totalt. Det är stora skillnader mellan länen. I Norrbottens län finns de flesta renägarna och de flesta renskötarna, medan antalet renar per gruppansvarig är lägre än i Västerbotten och Jämtland/Dalarna.

Tabell 24. Renskötare och renägare 2018/19*

Län	Antal grupp-ansvariga renskötare	Antal renägare	Antal renar per gruppansvarig i genomsnitt
Norrbotten	788	3 183	166
Koncessions-område (BD)	27	765	410
Västerbotten	144	321	360
Jämtland	123	396	383
Totalt riket	1 082	4 665	223

** Redovisning enligt 2019 års nivå, årets siffror ej tillgängliga.*

33 4 649 personer och 16 samebyar.

34 En gruppansvarig renskötare sköter förutom sina egna renar även renar åt renägare som inte arbetar aktivt inom renskötseln (s.k. skötesrenar).

Tabell 25. Antal renar per gruppansvarig renskötare 2017–2019*

	2017	2018	2019
Antal renar	254 275	248 142	241 013
Antal gruppansvariga renskötare	1 045	1 047	1 066
Antal renar per gruppansvarig	243	237	223

** Redovisning enligt 2019 års nivå, årets siffror ej tillgängliga.*

Renmärkeshantering

Det är Sametingets ansvar att registrera och avregistrera renmärken. Alla renmärken finns samlade i ett renmärkesregister. Ett renmärke består av en unik kombination av snitt på renens höger- och vänsteröra. Alla renar i Sverige ägs av privatpersoner. Omärkta renar ägs av samebyn i området.

Förutom handläggningen av renmärkesärenden har arbetet kretsat kring framtagning av kvalitetssäkra blanketter på samiska och beslutsmallar på nordsamiska, samt blanketter för kontroll av dödsbon. Därtill har översyn gjorts av implementering av fackord, tillhandahållande av information till samebyar samt framtagning av nya support- och underhållsavtal. Under året har vi fortsatt arbetat med modernisering och konsolidering av vår fyra handläggarstöd: Mearka, Låhko, Haddi och Navdi, som ska ge en effektivare handläggning och en billigare drift. Vi har slutfört det första steget i moderniserings- och konsolideringsprojektet Girdnu, genom att utvecklingen av handläggarsystemet Haddi har fullgjorts och driftsatts.

Riksgränsstängsel

Staten är underhållsansvarig för riksgränsstängsel och för vissa renskötselanläggningar. Sametinget har under året haft en löpande dialog med samebyarna för att åtgärda kritiska sträckor. Årets budget har höjts med 5 mnkr från ifjol för att åtgärda särskilt eftersatta stängsel i bland annat Børgefjell och i Idre, Dalarna, samt i Könkämä i Norrbotten.

Katastrofskadeskydd

Samebyar kan ansöka om bidrag till kostnader för utfodring som uppstått på grund av synnerligen svåra betesförhållanden som också innefattar djupsnö. Vintern 2019/2020 sökte 36 samebyar katastrofskadestöd. Den totala ersättningen slutade på närmare 15,1 mnkr.

Arbetet med att färdigställa kontrollpunkter i varje sameby för att underlätta betesbesiktningen har fortsatt under 2020. Kontroll-/fixpunkter har nu

gjorts för samtliga samebyar. Fixpunkterna har under året lagts in i en geografisk databas för att på så sätt underlätta klimatanalyser.

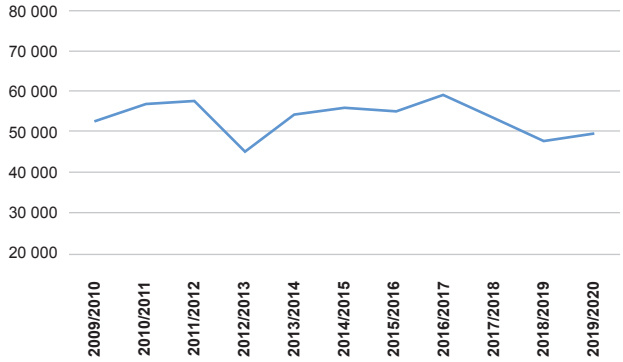
Prisstöd

Det statliga stödet till rennäringen består av ett pristillägg på renkött. Särskilt pristillägg lämnas för renar som godkänts vid köttbesiktning och som klassificerats enligt Jordbruksverkets föreskrifter om klassificering av slaktkroppar. Stödet är 9 kr per kilo för vuxna djur och 14,50 kr per kilo för renkalv enligt Förordning (1986:255) om pristillägg på renkött. Pristillägget beräknas på slaktkroppens vikt.

Slaktintäkterna för 2019/2020 var 84 509 tkr (+3,4 procent) och pristillägget 15 175 tkr (+2,4 procent). Slaktintäkterna för 2018/2019 var 81 767 tkr (–9,8 procent) och prisstödet 14 825 tkr (–9,5 procent).

Renslakt[35]

Under säsongen 2019/2020 kontrollslaktades 49 631 renar där prisstöd utbetalades, vilket är en ökning med 2 013 renar eller cirka 3,8 procent jämfört med säsongen 2018/2019. Medelvikten är i stort sett samma som året innan; en liten minskning från 25,46 till 25,20 kg. Också medelpriset per kilo är i stort samma som året innan; en liten ökning från 67,43 till 67,56 kr/kg.



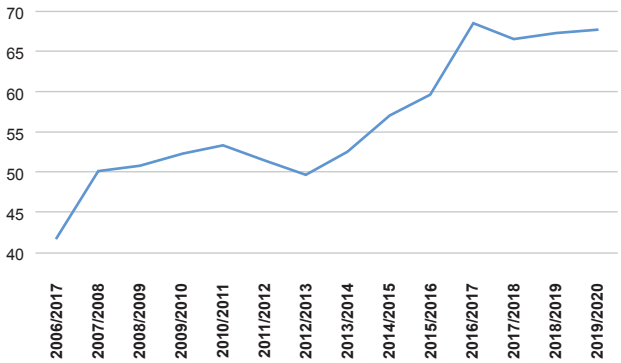
Figur 8. Antal slaktade renar

Kvantiteten kontrollslaktat renkött (1 251 ton) har ökat med 38 ton jämfört med år 2018/2019.
I diagrammet redovisas utvecklingen av renslakten i Sverige de senaste tio åren. Slaktuttaget varierar från år till år men trenden är sjunkande om man ser till hela tioårsperioden.

35 Renägare slaktar utöver kontrollslakt renar för eget behov, så kallad husbehovsslakt. I Norrbottens län där det finns många renägare kan denna slakt vara av betydande omfattning.

Genomsnittliga avräkningspriser

Medelpriset exklusive moms var 67,56 kr/kg slaktsäsongen 2019/2020 vilket indikerar fortsatt stigande priser. Den lägsta nivån på medelpriset var 21,91 kr/kg säsongen 2004/2005. Från säsongen 2005/2006 steg priserna under fem års tid innan en mindre nedgång. Sedan 2013 har medelpriset fortsatt uppåt.



Figur 9. Medelpris

Tjernobyl

Kontrollprogram för cesium i slaktad ren infördes som en följd av Tjernobylkatastrofen 1986. Mätning och provtagning av renslaktkroppar sker under överinseende av officiella veterinärer. Kontroll sker inom områden och under perioder där det, baserat på tidigare års mätningar, anses finnas risk att renar ligger över gränsvärdet. Övriga prioriteringar har varit översyn av kvarvarande cesiumanläggningar, kvalitetshöjning av vattenförsörjningen till hagar, inklusive hagar för sjuka djur, och att ta fram hälsofrämjande redskap för utfodring.

Statistiksystem

Det finns en efterfrågan både från det samiska och övriga samhället på statistik om samer och de samiska näringarna. Sedan 2014 finns publik statistik om rennäringen på Sametingets hemsida. Under 2015 utökades statistiken med data om rovdjur. Under 2015 fick även samebyarna tillgång till sin egen statistik. 2018 lanserades den första versionen av ett webbaserat toleransnivåverktyg som har använts av 13 samebyar under 2019–2020.

Antal visningar av statistikfunktionens sidor på Sametingets webbplats pekar på ett stabilt behov av statistik och beslutsunderlag och att den publika statistiksidan tar hand om stora delar av statistikbehovet.

Utöver drift av statistik och mindre analyser var statistikfunktionen 2020 fokuserad på att förfina toleransnivåverktyget, analyser till grund för nytt rennäringspolitiskt program, analyser av coronapandemins påverkan på renköttsmarknaden, nya indikatorer inom miljö och samhälle samt samverkan inom förvaltningsverktyget med Naturvårdsverket för ny ersättning/inventeringar för björn och järv.

Under 2021 kommer fokus att vara vidareutveckling av indikatorer för miljö och samhälle, förfining av toleransnivåverktyget och framför allt att se över förvaltningsverktyget och hur riksdagens beslut om en toleransnivå på max 10 procent ska förverkligas. Även de interna systemstöden kommer att förfinas för att enklare och effektivare kunna publicera färsk statistik.

Fortfarande finns ett stort behov att erhålla status som statistikansvarig myndighet. Detta skulle framför allt ge legitimitet och kvalitetssäkring av den befintliga statistiken. Det skulle även förenkla och effektivisera utvecklingen av ny statistik för övrigt samiskt näringsliv.

Tabell 26. Antal visningar av statistikfunktionens sidor på www.sametinget.se.

År	Antal	Antal unika
2014	9 600	4 514
2015	13 733	5 824
2016	12 684	6 202
2017	15 065	7 366
2018	13 627	7 040

Samebygränser

Sametinget handlägger för närvarande ett ärende rörande gränser mellan samebyarna i Jokkmokk samt ett ärende avseende samebyarna i Jämtland där inget samråd med berörda samebyar ännu skett.

Rensjukdomar

Sametinget har medverkat vid möten med Livsmedelsverket och Näringsdepartementet angående Chronic Wasting Disease (CWD). Samarbete i frågan sker i första hand med Statens veterinärmedicinska anstalt (SVA) och Sveriges lantbruksuniversitet (SLU). Inga fall av CWD har hittills påträffats hos renar.

Projektbidrag

Sametinget lämnar bidrag för främjande av rennäring enligt 35 b § i rennäringsförordningen. Under året har 8 projektansökningar inkommit och 4 har handlagts och avslagits på grund av medelsbrist. Resterande 4 ansökningar beslutas i december 2020.

Bedömning av måluppfyllelse

Sametingets verksamhet främjar en levande samisk kultur och stärker och utvecklar samernas och rennäringens ställning i samhället. Sametingets skyldighet att medverka i samhällsplanering och bevaka att samiska behov beaktas, innebär kontakt med flera centrala sektorsmyndigheter, fem länsstyrelser och ett stort antal Norrlandskommuner. Sametinget ser att formerna för samråd behöver förbättras för att samerna ska ha det reella inflytande de har rätt till i frågor som berör dem. Den konsultationsordning som för närvarande bereds på Regeringskansliet kan förhoppningsvis förbättra både innehåll och former för detta.

Sametingets uppfattning är att det i allmänhet råder stor okunskap bland beslutsfattare, tjänstemän och exploatörer om renskötselns renbetesmarker och de folkrättsliga aspekterna av samernas traditionellt använda marker. Via remissvar, möten och samråd utbildar Sametinget andra myndigheter om nyttan av samiska kunskaper och speciellt i hur man använder samisk kunskap i handläggning och beslutsprocesser. Detta tangerar också vår strävan att implementera artiklarna 8j och 10c i konventionen för biologisk mångfald. Att öka omvärldens kunskap om det samiska landskapet med dess mångsidiga resurser och funktioner samt begära att den samiska kulturens förutsättningar ska sättas in i sitt sammanhang när det gäller marker som urfolk traditionellt brukat och brukar är centralt i arbetet.

Sametinget försöker bidra med perspektiv som visar på en hållbar samisk natur- och miljösyn och påvisar de förändringar som krävs i förvaltningsprocesser och nationell lagstiftning. Nya kontaktytor ökar möjligheterna att verka för att renskötselns behov och andra samiska behov bättre beaktas vid samhällsplanering och myndighetsutövning. Hos de handläggare på andra myndigheter som Sametinget kommer i kontakt med bedömer vi att den samiska kunskapen långsamt stärks och att insikten om renskötselns komplexitet ökar. Genom våra remissvar åstadkoms små förbättringar i myndigheternas hantering av renskötselfrågorna. I frågan om tillstånd för täktverksamhet har tillståndsvillkoren anpassats till att bättre tillgodose renskötselns behov av fungerande betesmarker. Arbetet med den tematiska studien om renskötseln i förhållande till vindkraft, som ska biläggas Naturvårdsverket och Energimyndighetens strategi för en hållbar vindkraftsutbyggnad, kommer ytterligare att öka kunskapsnivån hos andra offentliga aktörer. I processen för framtagandet av strategin har

Sametinget även föredragit studien på hearingar med länsstyrelserna i de fem nordligaste regionerna.

Förutom de av regeringen beslutade samrådsuppdragen till andra myndigheter efterfrågar också länsstyrelser, kommuner, universitet, intresseföreningar och privata företag Sametingets medverkan i olika samråd, projekt och konferenser. Eftersom pressen från olika aktörer som önskar nyttja och ändra användningen av naturresurserna i Sápmi är större än någonsin tidigare, ökar också efterfrågan på Sametingets medverkan.

Renskötseln bidrar till svenskt miljö- och klimatarbete genom att vara en värdemätare på det sammanhållna landskapets tillstånd. Ett välmående sammanhållet och ekologiskt stabilt landskap är en förutsättning för en välmående och fungerande renskötsel. Grön infrastruktur har i alla år bundit samman människans och djurens färdvägar och är nödvändig för en fungerande renskötsel. Att framställa underlag för markanvändningen är en av de viktigaste åtgärderna för att minimera intressemotsättningar i renskötselområdet. I detta hänseende har Sametinget främst genom utvecklingen av renbruksplaner förbättrat förutsättningarna för både samebyar och Sametinget att spegla en helhetsbild av markanvändningen och förbättra hanteringen av kumulativa effekter på renskötseln och samisk markanvändning.

Vår bedömning är att Sametingets insatser leder till ett ökat inflytande i beslutsprocesser som påverkar samernas traditionella land- och vattenområden. Den ökande efterfrågan på vår medverkan i samråd och uppdrag visar att förtroendet för Sametinget långsamt växer. Den kraftiga ökningen av exploateringar i det samiska området, klimatförändringar och många aktörers bristande kunskap om de folkrättsliga aspekterna av samisk markanvändning är en utmaning för Sametinget att bemästra.

Sametinget har fortsatt drivit frågan om att Sametinget bör ha ett utpekat ansvar i miljömålssystemet samt ingå i Miljömålsrådet, vilket är strategiskt viktigt för att nå miljökvalitetsmålen. Samisk traditionell kunskap tillsammans med vetenskaplig kunskap är viktiga i bevarandet av biologisk mångfald och för att nå miljökvalitetsmålen. Som ledamöter i Miljömålsrådet kan Sametinget bidra med nya kunskapsperspektiv vad gäller arbeten med grön infrastruktur, ekosystemtjänster och beslutade miljömål som Levande skogar, Ett rikt växt- och djurliv, Myllrande våtmarker och Levande sjöar och vattendrag.



Renbete formar landskapet och bidrar till att skapa en ört- och artrik flora i fjällvärlden.

Sametinget har under året även sammanställt ett särskilt dokument som syftar till att synliggöra och ge en översiktlig bild på vilket sätt Sametinget genom sin verksamhet bidrar till hållbarhetsmålen i Agenda 2030 samt ett dokument om de institutionella processer i klimatförändringen som berör Sametingets verksamhet. Sametinget skulle sammanfattningsvis kunna bidra mer i klimatfrågorna och till Agenda 2030, om renskötselns betydelse gavs utrymme i olika formella processer, nätverk, råd och nationella handlingsplaner.

Vår bedömning är att Sametingets inflytande i beslutsprocesser ökar. Våra insatser och prioriteringar för en samhällsplanering där samiska behov beaktas samt för klimatomställningen och miljömålen har varit nödvändiga. En samlad bedömning är att målen är uppfyllda utifrån vad Sametinget kan bidra med. Däremot finns många externa omständigheter som påverkar målen som Sametinget inte har direkt rådighet över.

Rennäringen i ett hållbarhetsperspektiv

Hållbarhet i det samiska samhället

Sametingets vision i livsmiljöprogrammet Eallinbiras lyder:

”Vi lever i ett livskraftigt Sápmi som är rotat i en bärkraftig natur och i en levande samisk kultur. Människan och naturen ska ha en långsiktig förmåga att förnya sig och hållbart vidareutvecklas även i tider av betydande förändringar. Både natur och kultur i Sápmi är berikande för omvärlden.”

Anpassning till föränderliga förhållanden är och har under lång tid varit ett utmärkande drag för de samiska näringarna. De har alltid tagit sin utgångspunkt i långsiktighet och utifrån ett hållbart levnadssätt.

En hållbar utveckling bygger på en meningsfull balans mellan traditionell och modern kunskap. Om framgångsrik teknik används inom ramen för våra värderingar kommer den inte att förstöra livsmiljön eller vår hälsa. En hållbar livsmiljö måste prioriteras med fokus på nutida och framtida generationers möjligheter att utöva sin egen kultur, uppnå fysisk och psykisk hälsa och kunna utöva och utveckla långsiktigt hållbara samiska näringar. En ekologisk långsiktighet och hushållning med naturresurser är en central del i den samiska kulturens utveckling, och ett ekologiskt och socialt bärkraftigt samiskt kultur- och näringsliv är en avgörande förutsättning för att bevara höga miljö- och kulturvärden samt biologisk mångfald inom Sápmi. De samiska näringarna bygger till stor del på det kulturlandskap vi lever i och är beroende av ett hållbart nyttjande av förnybara naturresurser där miljön inte skadas. Den sociala hållbarhetsdimensionen handlar om välbefinnande, rättvisa, makt, rättigheter och individens behov.

Agenda 2030 och de globala målen syftar till att skapa en hållbar utveckling där vi tillgodoser dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter. Det innebär att vi måste leva på ett sätt idag som innebär att framtida generationer ska kunna ha samma möjligheter som vi. För att nå en hållbar, inkluderande och rättvis utveckling där de ekonomiska, sociala och miljömässiga dimensionerna uppfylls, är det viktigt att i alla sammanhang tillse att produktion och konsumtion inte lämnar negativa avtryck, varken här eller i något annat land. För att skapa ett hållbart samhälle och framtid krävs även att det samiska folkets rättigheter respekteras.

Grön infrastruktur

Grön infrastruktur definieras som ekologiskt funktionella nätverk av livsmiljöer och strukturer, naturområden samt anlagda element som utformas, brukas och förvaltas på ett sätt så att biologisk mångfald bevaras och för samhället viktiga ekosystemtjänster främjas i hela landskapet.

Renbruksplaner

Renbruksplaner (RBP) är samebyarnas verktyg för att beskriva sin markanvändning. Informationen läggs in i renbruksplanen via ett särskilt utvecklat dataprogram, RenGIS. 50 av 51 samebyar har i dagsläget RBP som i varierande grad uppdateras. Renbruksplanen används vid övergripande samhällsplanering och miljökonsekvensbeskrivningar samt vid samråd och dialog med markanvändande aktörer. Sametinget är verksamhetsägare för arbetet med RBP och samverkar med samebyarna och Skogsstyrelsen. Med RBP skapas förutsättningar för att bättre planera för en bärkraftig renskötsel som effektivt nyttjar betesmarkerna. Vidare tydliggörs behov av hänsyn och anpassning i förhållande till den omgivande miljön och annan markanvändning. Kartering och beskrivning görs av för rennäringen viktiga områden. RBP är avsett att vara ett dynamiskt dataverktyg för i första hand samebyar/vintergrupper (sita) och enskilda rennäringsföretagare. Verktyget skall utformas så att sameby/renskötare skall kunna utnyttja det oavsett geografisk hemvist inom renskötselområdet. Den yngre generationen renskötare, både kvinnor och män, kommer att få bättre förutsättningar att införlivas i renskötselarbetet.

Samebyarna kan genom sina respektive RBP tydliggöra de kumulativa effekter som andra markanvändare orsakar för renskötsel samt visa på funktionella samband om hur rennäringen bedrivs och påverkas under olika årstider. För att få en helhetssyn på markanvändningen inom

samebyarna görs en kartläggning av konkurrerande markanvändning, så kallade omvärldsfaktorer. Förutom att beskriva sin egen markanvändning kan samebyn lägga in omvärldsfaktorer som skogsbruk, gruvor, vindkraft, infrastruktur och kulturmiljöer i renbruksplanen. Helhetsbilden av den samlade påverkan är viktig vid planläggning av renskötseln, när effekten av ytterligare exploateringar skall bedömas och i samebyarnas samråd med andra markanvändare. De omvärldsfaktorer som redovisas i RBP är valda dels utifrån önskemål från samebyarna och dels utifrån den information och det material som finns tillgängligt.

GPS-halsband på ren har gjort det möjligt för renskötarna att följa renarnas rörelser i realtid. Halsbanden är ett utmärkt hjälpmedel för att samla, förmedla och förstärka den traditionella kunskapen om renens beteende som finns hos renskötarna. När informationen finns tillgänglig i RenGIS kan den användas för att analysera renarnas rörelsemönster i tid och rum. Samråd med skogsbruket och olika konsekvensbeskrivningar blir mer kunskapsbaserade och underlagskartor kan presenteras på ett överskådligt sätt. Ur samebyns perspektiv ökar förutsättningarna att nyttja de bäst lämpade betesresurserna och minska behovet av bevakning och stödutfodring.

I arbetet med teknikutveckling håller en ny GIS-plattform på att tas fram. En central lagring i denna plattform skulle öka renbruksplanernas säkerhet samt ge förbättrad tillgänglighet. Ytterligare insatser krävs för att RenGIS ska kunna samverka med kommande GIS-plattform. Framför allt krävs ett fungerande behörighetssystem eftersom samebyarna äger sitt eget data i RBP. Samebyarna ska i framtiden själva avgöra om och när de vill tilldela andra aktörer åtkomst till visst data. Till exempel skulle samebyar kunna ge behörighet till Sametinget att använda data från RBP i databasen iRenmark, vilket avsevärt skulle förbättra de planeringsunderlag som Sametinget tillhandahåller.

Renskötselns roll för klimat och miljö

Renskötseln bidrar till svenskt miljö- och klimatarbete genom att vara en värdemätare, en indikator, på det sammanhållna landskapets tillstånd. Ett välmående sammanhållet och ekologiskt stabilt landskap är en förutsättning för en välmående och fungerande renskötsel. Renbete har positiva effekter på den biologiska mångfalden i fjällvärlden. Renbete formar landskapet och bidrar till att skapa en ört- och artrik flora. Renbetet skapar en variation i landskapet både i stor och liten skala, till exempel kan ett enskilt trampspår öka utrymmet för fler arter att leva. Renar bidrar till att hålla fjällandskapet öppet när klimatuppvärmning kan orsaka invasion av träd och buskvegetation.[36] En minskning av renbete kan få långtgående negativa konsekvenser för fjällens biologiska mångfald. Fjällandskapet är även ett kulturpräglat landskap. Om renskötselns omfattning och utbredning begränsas, ökar risken av förluster både i biologisk mångfald och i fjällvärldens biologiska kulturarv i form av historiska hävdstrukturer.

Renskötsel och samisk traditionell kunskap är avgörande för att Sverige ska nå miljökvalitetsmålet Storslagen fjällmiljö. Landskapet måste hänga samman så att renarna kan följa sin årscykel och utan hinder, onödiga dröjsmål eller faror förflytta sig mellan olika betesmarker från fjäll via skogsland till kust. För fjällsamebyarnas renskötsel är fjällen en viktig del av årscykeln men renskötseln är även beroende av vinterbetesmarkerna i skogs- och kustlandet. För bästa resultat måste förvaltningen ske med ett brett landskapsperspektiv som beaktar behovet av grön infrastruktur. Grön infrastruktur har i alla år bundit samman människans och djurens färdvägar och är nödvändig för en fungerande renskötsel.

Våtmarker fyller olika funktioner och är viktiga för renskötseln under alla årstider. Under våren och vårvintern är myrarna viktiga betesland för renen eftersom de tinar fram tidigt. Under sommaren betar renen där och får svalka och skydd mot myggen. Myrar är dokumenterade som bra betesmarker under senhöst eller vinter med lägre snödjup, tack vare att växterna där förblir gröna längre än på andra marker och därför är mer näringsrika. För renskötarna är myrarna värdefulla för att det är enkelt att samla ihop renar och flytta renhjordar längs myrarna. Renskötseln bidrar till att uppnå miljökvalitetsmålet Myllrande våtmarker.

36 https://www.forskning.se/2017/09/12/klimatforandringarkraver-anpassad-renskotseln/.

Viltvård, ersättning och inventering

Rovdjursinventering och rovdjursersättning

Totalt har 558 ärenden som rör rovdjursersättningar handlagts. Kostnaden för beräkning och utbetalning av rovdjursersättningar och inventering under 2020 beräknas till 1 082,5 tkr.

Inventering

Ersättning för samebyarnas rovdjursinventeringsarbete har beslutats till 4 700 tkr för år 2020. Utbetalningen sker till alla samebyar med ett förskott på 50 procent i april enligt fördelningsmodell; 40,73 kronor per respektive samebys barmarksareal i kvadratkilometer. Resterande 50 procent utbetalas senast i oktober mot redovisade kostnader för inventeringen. Tre samebyar har redovisat kostnader som understiger förskottet och därmed har inte resterande del av bidraget utbetalats. En sameby har inte redovisat kostnader för inventeringen och därmed har inte resterande del utbetalats för den samebyn.

Naturvårdsverket har bidragit med ytterligare 1 000 tkr för finansiering till samebyarnas inventering. Sametinget har tillsammans med Naturvårdsverket under våren 2020 bildat en samverkansgrupp, där vi tillsammans diskuterar möjligheterna till fullskalig DNA-inventering av järv samt nytt utbetalningssystem för både järv och björn. Sametinget ser detta som en viktig del i processen, med anledning av den utveckling vi ser med bland annat ett förändrat klimatläge.

Sametinget är enligt viltskadeförordningen (2001:724) ansvarig myndighet för att betala ut rovdjursersättningar och ersättningar för samebyarnas kostnader för rovdjursinventering. Sametinget ska verka för att de skador rovdjuren orsakar ska vara acceptabla, det vill säga skadorna ska i möjlig mån reduceras genom att Sametinget agerar för att förebygga skador orsakade av rovdjur samt att myndigheten i mån av tillgång på medel utbetalar ersättningar för de viltskador som inträffat.



Baserat på inventeringsresultaten för 2020 har Sametinget lämnat ersättning för rovdjursförekomst för sammanlagt 27 916 tkr för 139,58 järvföryngringar. Ersättning för sex regelbundna förekomster av järv har utbetalats med 420 tkr. Sex tillfälliga förekomster har utbetalats med 210 tkr. Tio samebyar i Norrbottens län, sex samebyar i Jämtlands län samt två samebyar i Västerbottens län har på grund av svåra investeringsförhållanden för järv begärt tillämpning av § 5 föreskrifter (STFS 2007:9) om bidrag och ersättning för rovdjursförekomst i samebyar i samråd med länsstyrelsen. Länsstyrelsen har beviljat samebyarnas begäran om tillämpning av paragrafen. För 100,11 loföryngringar har 20 022 tkr utbetalats. Ersättning för sex regelbundna lodjursförekomster har lämnats med 210 tkr. Fem tillfälliga förekomster har utbetalats med 175 tkr. Ersättning för tre vargföryngringar har lämnats med 1 500 tkr. För en regelbunden vargförekomst har ersättning lämnats med 80 tkr. För 47 tillfälliga vargförekomster har ersättning lämnats med 1 645 tkr. Förekomst av björn har ersatts med 1 615 tkr och förekomst av kungsörn har ersatts med 1 075 tkr. Det slutgiltiga inventeringsresultatet i renskötselområdet 2020 har redovisats av länsstyrelsen. Sametinget har lämnat ersättning för viltskador 2019 enligt 4 § viltskadeförordningen uppgående till totalt 50 130 tkr.

Rovdjurssituationen i renskötselområdet är ohållbar ur flera perspektiv. Med anledning av dåliga väderförhållanden har rovdjursinventeringen återigen misslyckats över stora områden. Totalt sett har arton samebyar tillämpat § 5 föreskrifter (STFS 2007:9) om bidrag och ersättning för rovdjursförekomst, vilket innebär en starkt negativ utvecklig sett till misslyckad rovdjursinventering i renskötselområdet. I förhållande till fjolåret har det i år varit ännu sämre inventeringsförhållanden, framförallt i Norrbottens län. Även i Västerbotten och Jämtland har väderförhållanden försvårat inventering i vissa specifika områden. Om det förra året fanns anledning till oro, har denna oro förstärkts under 2020. Det sker en fortsatt kontakt med Näringsdepartement och Naturvårdsverket i frågan.

Det kommer inte att ske någon licensjakt på järv i år med anledning av osäker järvpopulation i förhållande till totalt sett en misslyckad järvinventering i renskötselområdet. Sametinget för en fortsatt dialog

om förändrad inventeringsmetodik på både järv och björn, där DNA-inventering tillsammans med nytt ersättningssystem måste samordnas. Tillsammans med Naturvårdsverket har Sametinget under hösten 2020 fört dialog över hur samordningen bör ske kring detta. Efter att underlag om DNA-inventering analyserats och förankrats hos samebyar, och förslag om ny ersättningsform har landat, beräknas detta kunna vara på plats tidigast 2021/2022.

Rovdjursförvaltning och viltskador

Trots att det till stora delar varit svåra inventeringsförhållanden för järv och i viss mån på lo, visar rovdjursnivåerna en fortsatt hög nivå. I förhållande till 2019 års inventeringsresultat har populationsnivån för lo ökat under 2020. För järv visar resultatet en osäkerhet i populationen, eftersom inventeringen är misslyckad i stora delar av renskötselområdet med anledning av dåliga vind- och väderförhållanden. Totalt sett tyder ingenting på att rovdjurspopulationen minskat, tvärt om finns indikation om en ökad rovdjurspopulation. Oron har växt de senaste åren, då rovdjursförvaltningens mål inte ligger i paritet med rennäringens acceptans.

Totalt sett är rovdjurspopulationen fortfarande alldeles för hög i förhållande till den för regeringen beslutade toleransnivå om 10 procent förluster till rennäringen. Många samebyar har förluster på 20–40 procent. Under året har dessutom vargsituationen starkt förvärrats i renskötselområdet både vad gäller närvaron av genetisk viktig varg och annan vargförekomst. Detta bekräftas även av de ökade kostnaderna för skadeförebyggande åtgärder.

Under året har Sametinget tillsammans med Naturvårdsverket inlett ett arbete för att se över ersättningssystemet för stora rovdjur, särskilt för järv och björn. Det nya ersättningssystemet ska kompletteras med och till stor del eller helt och hållet baseras på DNA-inventering. Sametingets förhoppning är att en ny ersättningsform kan träda i kraft 2021/2022.

Massdödsärenden

Ersättning för massdödade renar enligt 10 § viltskadeförordningen, har lämnats med 1 067 tkr till tio samebyar. I sju fall har järv-, i två fall har lodjur-, och i ett fall har örn orsakat massdöd. Totalt har 279 renar massdödats av rovdjur.

Förvaltningsverktyg för toleransnivåer

Resultatet av toleransnivåarbetet och användandet av samebyarnas förvaltningsverktyg har inte motsvarat den förväntade utvecklingen. Riksdagens beslut om toleransnivåer på max 10 procent har inte fått genomslag i förvaltningen. Rennäringens förluster har inte minskat.

Den 10 januari 2019 träffades en överenskommelse mellan länsstyrelserna, Naturvårdsverket och Sametinget om ett antal grundläggande principer inför det fortsatta arbetet med att nå toleransnivåer för rovdjursskador på ren. Sametinget har dock inte märkt några förändringar hos Naturvårdsverket i förhållande till förvaltningsverktyget, vare sig gällande förvaltning eller lagstiftning. Sametinget jobbar vidare med förbättringar och uppdateringar utifrån modellens förutsättningar. Den digitala tillgängligheten av samebystatistik via Sametingets hemsida har förbättrats och produktionsformler för att bedöma produktionsförluster på grund av rovdjursförekomst har förfinats. Vetenskapen bakom formlerna har tydliggjorts och ytterligare parametrar som väder och betesförhållanden har lagts till. Sametinget har vidareutbildat drygt 40 samebyar, sammanlagt cirka 100 personer, i förvaltningsverktyget. Hittills har 13 samebyar tagit fram skadeberäkningarna med hjälp av förvaltningsverktygets beräkningsmodell.

Sametinget anser att förvaltningsverktyget bör integreras i lagstiftning (förordningar) och riktlinjer. På så sätt kan riksdagens beslut från 2013 ges ökad legitimitet. Trots flera möten med Näringsdepartementet och Naturvårdsverket får inte Sametinget bifall för de utvecklingsåtgärder som föreslagits. Rovdjursantal, ersättningar och skadeberäkningar visar att förlustnivåerna inte ändrats.

Tabell 27. Resultat av länsstyrelsernas rovdjursinventering i renskötselområdet 2020

2020	Järv-föryngringar säker + sannolik	Regelbunden järv-förekomst	Tillfällig järv-förekomst	Lodjurs-föryngringar	Regelbunden lodjurs-förekomst	Tillfällig lodjurs-förekomst	Regel-bunden varg-förekomst	Tillfällig vargförekomst	Varg-föryngring
Norrbotten (BD)	31	6	6	22	6	5	1	11	-
Norge (BD)	9	-	-	1,5	-	-	-	-	-
Finland	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Västerbotten (AC)	21	1	-	23	4	-	-	11	-
Norge (AC)	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Jämtland (Z)	31	-	-	29	-	-	-	35	3
Norge (Z)	0,5	-	-	-	-	-	-	-	-
Västernorrland (Y)	7	-	-	16	-	-	-	1	-
Dalarna (W)	2	-	-	2	-	-	-	5	-
Norge (W)	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Summa	**102,5**	**7**	**6**	**93,5**	**10**	**5**	**1**	**63**	**3**

§ 5 STFS 2007:9 har tillämpats för sex samebyar i Jämtlands län (järv) varav två samebyar (lo), tio samebyar i Norrbottens län (järv) samt två samebyar i Västerbottens län (järv). Från rovdjursinventeringen finns skiljaktiga meningar, dels mellan samebyar och dels mellan Länsstyrelsen och samebyar. Tre skiljakatiga meningar finns i Västerbottens län, två Jämtland samt nio i Norrbottens län. Obs! Två samebyar i Jämtlands län berörs av två vargföryngringar. Antal rovdjur utanför den yttre gränsen för vinterbetesmarkerna = rapportering för Norge.

Tabell 28. Resultat av länsstyrelsernas rovdjursinventering i renskötselområdet 2019

2019	Järv-föryngringar säker + sannolik	Regelbunden järv-förekomst	Tillfällig järv-förekomst	Lodjurs-föryngringar	Regelbunden lodjurs-förekomst	Tillfällig lodjurs-förekomst	Regel-bunden varg-förekomst	Tillfällig vargförekomst	Varg-föryngring
Norrbotten (BD)	31	4	6	13	1	10	-	4	-
Norge (BD)	6	-	-	0,5	1	1	-	-	-
Finland	0,5	-	-	-	-	-	-	-	-
Västerbotten (AC)	19	1	-	25	5	-	2	1	-
Norge (AC)	0,5	-	-	-	-	-	-	-	-
Jämtland (Z)	43	-	-	27	-	-	-	6	3
Västernorrland (Y)	3	-	-	17	-	-	-	-	1/3
Norge (Z)	1,5	-	-	-	-	-	-	-	-
Dalarna (W)	2	-	-	-	1	-	1	-	-
delas Norge	0,5	-	-	-	-	-	-	-	-
Summa	**107**	**5**	**6**	**82,5**	**8**	**11**	**3**	**11**	**3**

§ 5 STFS 2007:9 har tillämpats för 3 samebyar i Jämtlands län samt tre samebyar i Norrbottens län (järv). Länsstyrelsen Norrbotten redovisar skiljaktiga meningar från rovdjursinventeringen med sex samebyar. Obs! Tre samebyar i Jämtlands län berörs av 3 vargföryngringar. Antal rovdjur utanför den yttre gränsen för vinterbetesmarkerna = rapportering för Norge.

Tabell 29. Resultat av länsstyrelsernas rovdjursinventering i renskötselområdet 2018

2018	Järv-föryngringar säker + sannolik	Regelbunden järv-förekomst	Tillfällig järv-förekomst	Lodjurs-föryngringar	Regelbunden lodjurs-förekomst	Tillfällig lodjurs-förekomst	Regel-bunden varg-förekomst	Tillfällig vargföre-komst	Varg-föryngring
Norrbotten (BD)	35	5	5	16	2	10	0	4	0
Norge (BD)	5,5	0	0	2	0	0	0	0	0
Finland	0,5	0	0	0	0	0	0	0	0
Västerbotten (AC)	22	0	0	27,5	3	0	0	0	0
Norge (AC)	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Jämtland (Z)	58	0	0	32	0	1	2	6	2
Norge (Z)				1					
Västernorrland (Y)	2	7	0	19,5	0	0	0	0	0
Dalarna (W)	3,5	0	0	1	0	0	0	8	0
Norge (W)	0	0		0	0	0	0	0	0
Summa									

§ 5 STFS 2007:9 har tillämpats för två samebyar i Norrbottens län för järv. Obs! redovisas inte i tabellen. Obs! Tre samebyar i Jämtlands län berörs av 2 vargföryngringar. Antal rovdjur utanför den yttre gränsen för vinterbetesmarkerna = rapportering för Norge.



Riksdagens beslut från 2013, om en toleransnivå på max tio procent rovdjursförluster av ren, har ej fått genomslag i förvaltningen.

Bedömning av måluppfyllelse – viltvård, ersättning och inventering

De totala rovdjursnivåerna i renskötselområdet är för höga i förhållande till rennäringens acceptans. Rovdjursantal, ersättningar och skadeberäkningar visar att förlustnivåerna inte ändrats trots riksdagsbeslutet att rennäringen inte ska behöva tåla högre förluster än maximalt tio procent av renhjorden. Sametinget får inte något gensvar för de åtgärder som vi föreslagit, trots att vi förhåller oss till de utvecklingsinsatser som finns angivna i rovdjurspropositionen *En hållbar rovdjurspolitik*.[37] Vi upplever dessvärre att regering och ansvariga departement ignorerar rovdjursfrågan. Kommunikation med Miljödepartementet i rovdjursfrågor har helt uteblivit under året.

Sametinget kan konstatera att det återigen är ett misslyckande för rovdjursförvaltningen, där en försvårad klimatsituation och en inventeringsmetodik som inte klarar av väderomställningen starkt har bidragit till det rådande läget.

Om förvaltningsverktyget ska kunna bli mer ändamålsenligt behöver viktiga nyckelfaktorer lösas inom de närmsta åren. Vår förhoppning är att ytterligare steg kan tas i rätt riktning för att på sikt utveckla samråd och beslutsprocesser. Sametinget önskar att regering och ansvariga departement tar rovdjursfrågan på allvar. Det är viktigt att kommunikationen kring rovdjursfrågor inte uteblir, särskilt när coronakrisen slagit hårt mot rennäringen, och har bidragit till att efterfrågan på renkött minskat kraftigt. En samlad bedömning för 2020, är att målet ”acceptabla skador” inte är uppfyllt.

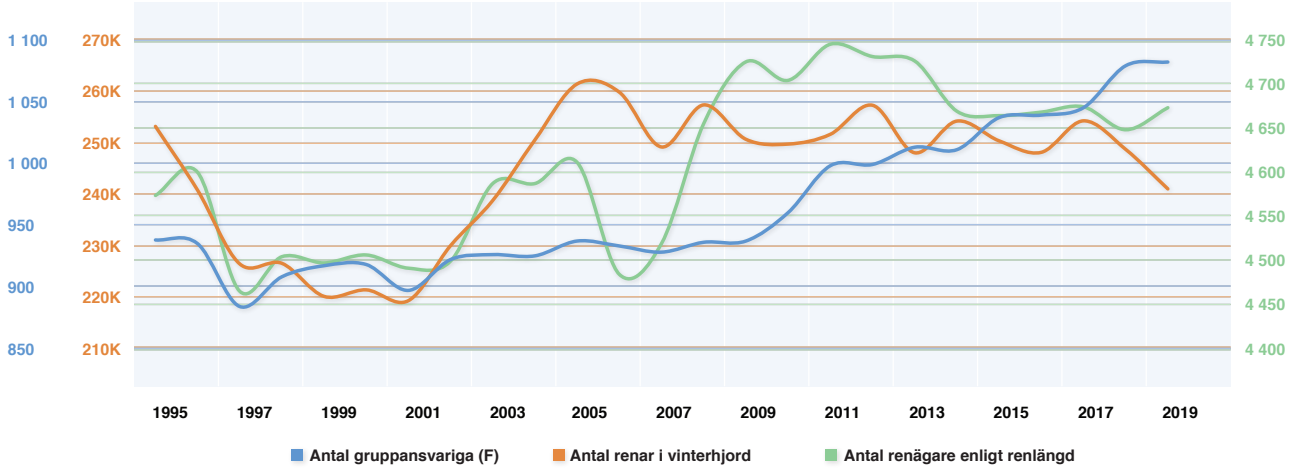
37 Prop. 2012/13:191.

Renskötselns tillstånd

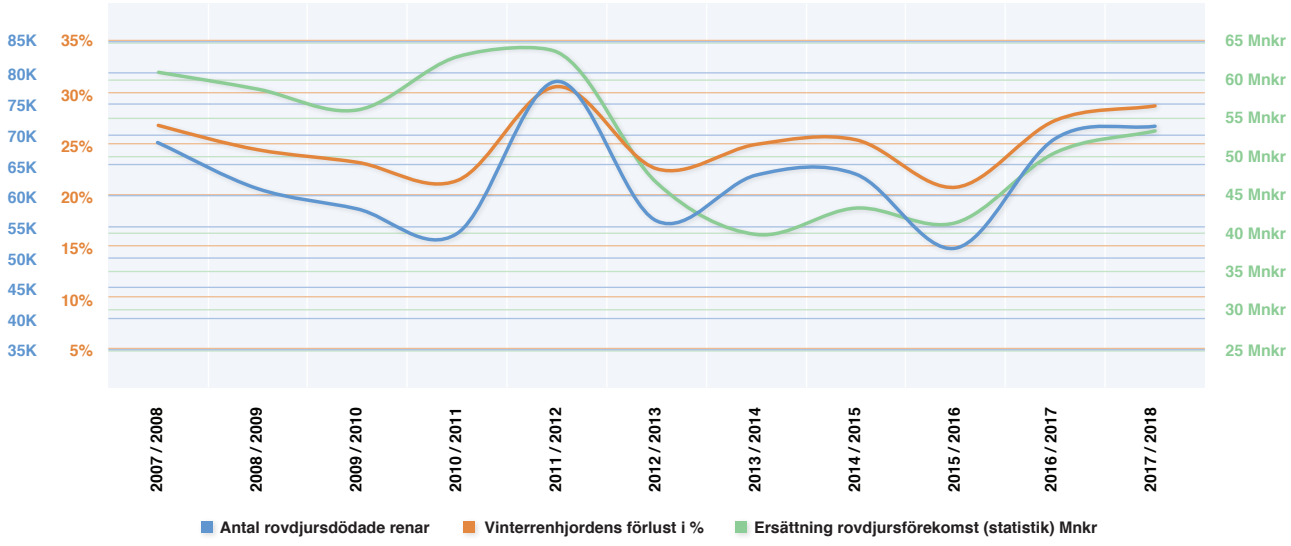
Driftsformen med fribetande ren som förflyttas mellan olika betesområden utifrån årstid har i hundratals år utgått från renens egna vandringar och det fria naturbetet. Samiska marker har utsatts för intrång under århundraden men de senaste 30–40 åren har renskötseln varit alltmer tvungen att anpassa sig till ett ökat betesintrång och förstörda flyttleder. Den fribetande renen är beroende av stora arealer där traditionell kunskap och möjlighet till olika reservbeten är nyckelfaktorer för att minska sårbarheten. Denna analys visar på utvecklingen inom företagandet, produktionen, rovdjurssituationen och betes- och väderförhållanden samt intrång, för att försöka ge en bredare bild av renskötselns tillstånd. Den inledande statistiken kommer från Sametingets publika statistiksidor.

Renar och rovdjur

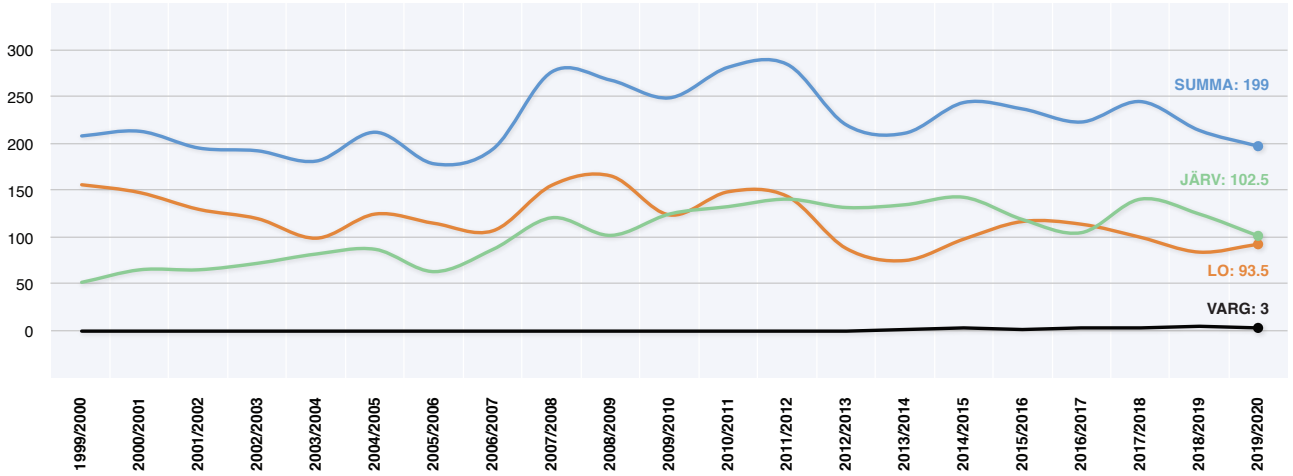
Skadenivån (den totala förlusten) på rennäringen har legat på 20 procent under en mycket lång tid och har ökat de senaste tio åren. En skadenivå på 20 procent innebär cirka 50 000 dödade renar. Ersättningarna baserat på länsstyrelsernas inventeringsresultat (i ersättningsstatistiken ingår även § 5 fall) är en direkt avspegling av hur hårt rovdjurstrycket är. Ersättningarna har de senaste fem åren enbart ersatt cirka 40 procent av slaktvärdet. Rennäringen lider idag mycket stora ekonomiska förluster på grund av nuvarande ersättningsnivåer. I figur 11 ser man en tydlig koppling mellan skadenivå baserat på produktivitet och antalet rovdjur. Fler rovdjur leder till en ökad skadenivå.



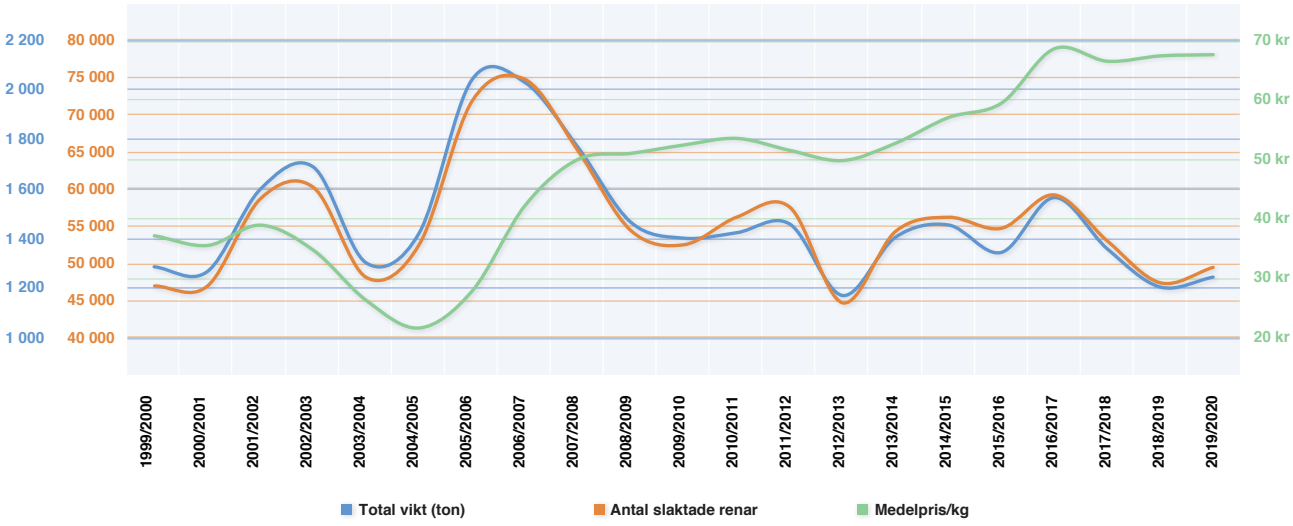
Figur 10. Resultat nyckeltal svenska Sápmi



Figur 11. Skadenivå rovdjur svenska Sápmi



Figur 12. Antal föryngringar rovdjur svenska Sápmi

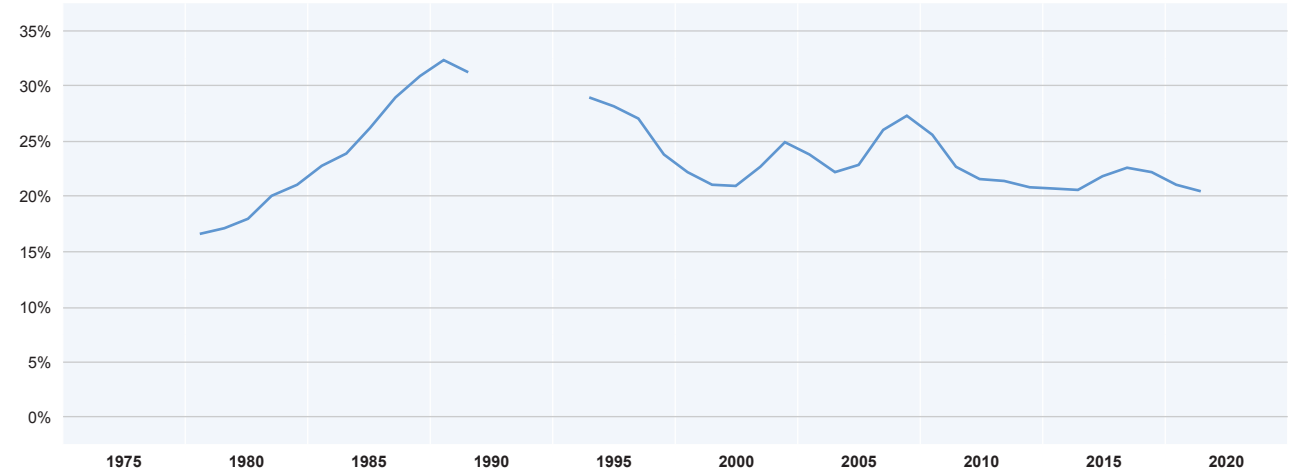


Figur 13. Renslakten nyckeltal svenska Sápmi

Rennäringens produktion

Under mätperioden visar Sametingets statistik att slakten i totalvikt slaktade renar, delvis samvarierat med priset, främst under 2000-talet då priset varierade mycket. KPI-justerat pris visar en reell prisökning på 40 procent de senaste 20 åren. Under 2010-talet har priset fortsatt att öka men inte slakten. Det beror på att renägarna på grund av rovdjurstrycket, väljer att försöka hålla antalet renar i renhjorden på en jämn nivå genom ett lägre slaktuttag. Under perioden har antalet vajor ökat från 65 procent till 68 procent av den totala renhjorden, men på grund av ett ännu högre rovdjurstryck de senaste tio åren har denna produktionseffektivisering gått till rovdjuren istället för till ökad slakt. Nyckeltalet slakt/renhjord 3-års medel (Svensk Rennäring, SCB m.fl. 1999) är ett enkelt mått på produktivitet (slakten/renhjord). Produktiviteten låg på cirka 30 procent under slutet av 1980-talet, sjönk till cirka 25 procent under 1990-talet för att under de senaste 20 åren långsamt sjunka mot cirka 20 procent. Huvudorsaken till den låga produktiviteten är rovdjurssituationen. Slakten de senaste fem åren har legat på cirka 55 000 renar, vilket kan jämföras med de bra åren under det sena åttiotalet med i genomsnitt 88 000 slaktrenar (1986–1989).

Dagens renhjord kan under normala väder- och betesförhållanden fram till hösten producera drygt 110 000 kalvar årligen (produktionsformeln, B. Åhman, SLU). I slutet av 1980-talet var renhjordens storlek på cirka 290 000 djur jämfört med dagens 250 000. Ett högt rovdjurstryck kan förklara att man inte tar sig tillbaka på tillåten nivå (276 000), eftersom det är svårt att ersätta dödade vajor i tillräckligt hög utsträckning. Dagens renhjord torde vara mer produktiv jämfört med sent åttiotal på grund av högre andel vajor.



Figur 14. Slakt/renhjord 3 år medel

Biologiska förutsättningar

Figur 15 visar skogsareal med täckningsgrad av marklav med mer än 50 procent (skog av "lavtyp"). År 1955 var 1,4 miljoner hektar av skogarna i renskötselområdet av lavtyp. År 2018 var endast 0,4 miljoner hektar av lavtyp. Detta motsvarar en minskning på 71 procent. Alltför täta skogar är den variabel som bäst förklarar denna minskning (data från Riksskogstaxeringen). Lavbetet anses vara den enskilt viktigaste betesförutsättningen för rennäringen. En kraftig minskning av lavbetet ökar renskötselns sårbarhet på grund av minskat reservbete och ökad belastning på befintliga beten. I kombination med svåra väderförhållanden ökar risken för nödutfodring.

Figur 16 visar Sametingets ersättningar för nödutfodring, så kallade katastrofskadeersättningar.

Figur 17 (SMHI) visar ökning respektive minskning av antalet så kallade nollgenomgångar.

Det är tydligt att de senaste 20 årens klimatutveckling leder till en ökning av nollgenomgångar framför allt inom Sápmi. Nollgenomgångar skapar skikt av hård skare och detta i kombination med djupa snöförhållanden kan leda till att renen inte kommer åt eller kan lukta sig till lavbetet. Sämre väderförhållanden i kombination med minskat lavbete och ökat intrång leder till svårigheter för renskötseln att klara extremare förhållanden.

Figur 18 visar tydligt att medeltemperaturen ökar och därmed risken för växlande varmt och kallt väder och isbildning på marken, vilket "låser" renbetet.

Intrång

Renens betesro, tillgången på renbete och reservbete samt rennäringens resiliens påverkas också av ökade intrång i form av gruvor, vindkraftverk, friluftsliv och infrastrukturutbyggnad.

Figur 19, *Ackumulerad area markanvisning till koncession inom riksintressen för rennäringen* (statistik från Bergstaten), visar antal hektar mark som reserverats för gruvbrytning de senaste hundra åren.

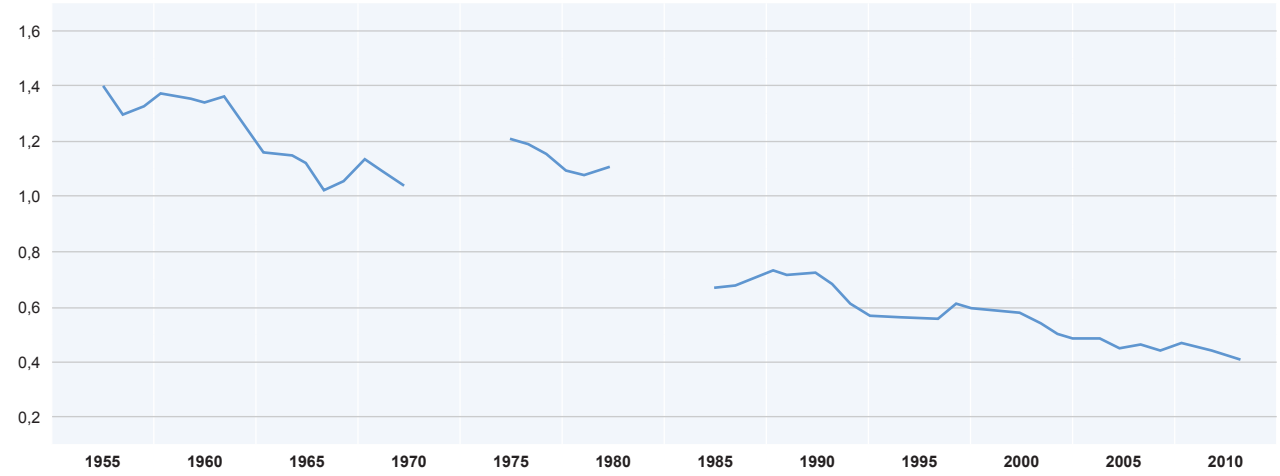
Figur 20 visar utvecklingen av vindkraftverk (statistik från Energimyndigheten) för Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län.

Figur 21 visar utvecklingen av den totala väglängden för statligt finansierad väg i Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län. Väglängden har tredubblats sedan år 1900. Antalet bilar i trafik i de norra länen (Figur 22) har stadigt ökat de senaste 20 åren.

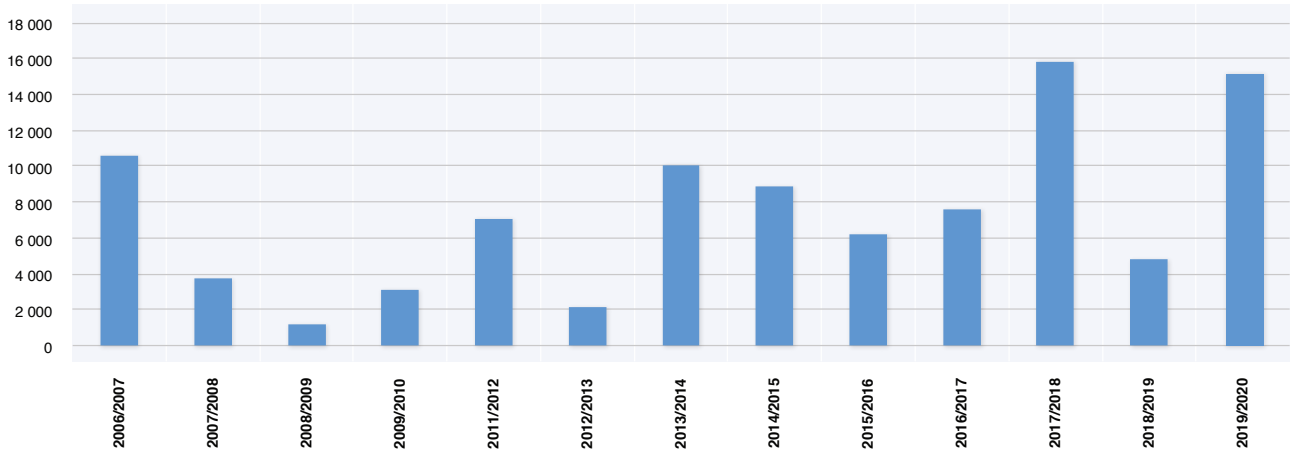
Viktiga händelser för renskötseln under året

Merparten av renköttbranschens bolag upplevde under hösten 2020 en starkt minskad efterfrågan på renkött, skinn och horn. Minskningen är kopplad till effekterna av coronapandemin som lett till ett minskat behov av renkött hos restaurang- och konferensbranschen. I en undersökning från september befarade branschen en efterfrågenedgång på ca 22 procent, vilket är lite mindre negativt än bedömningen från våren 2020, om en nedgång på 33 procent. Den minskade efterfrågan drabbar direkt renägarnas avsättning då minskade slaktbehovet i volym bedöms sjunka från ca 1730 ton till 1350 ton för säsongen 2020/2021. Den har även lett till ett prisfall på renköttet med ca 10 procent enligt branschens bedömning.

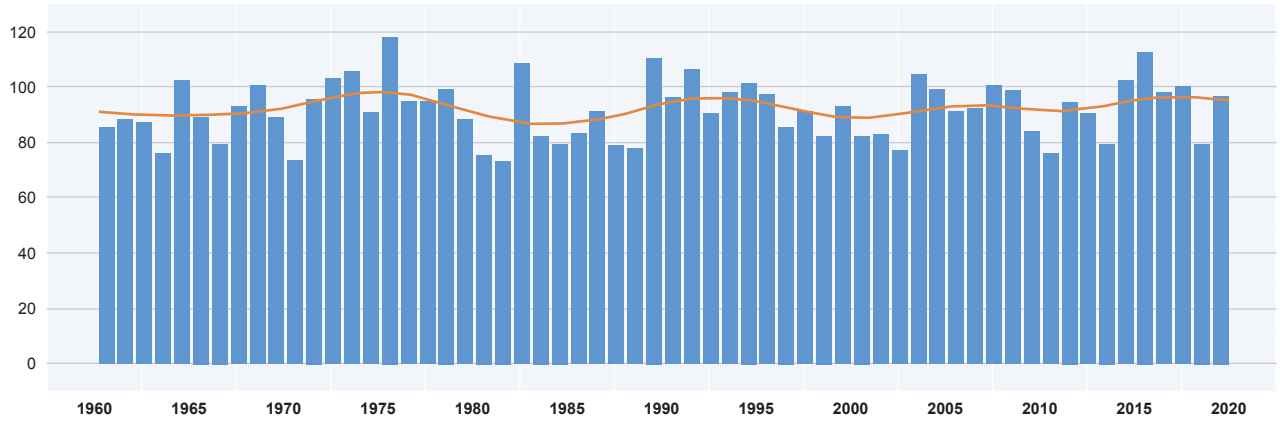
Ersättningen för katastrofbete 2019/2020 är återigen över 15 mnkr vilket motsvarar nivån från 2017/2018. Medelersättning för de senaste 5 åren



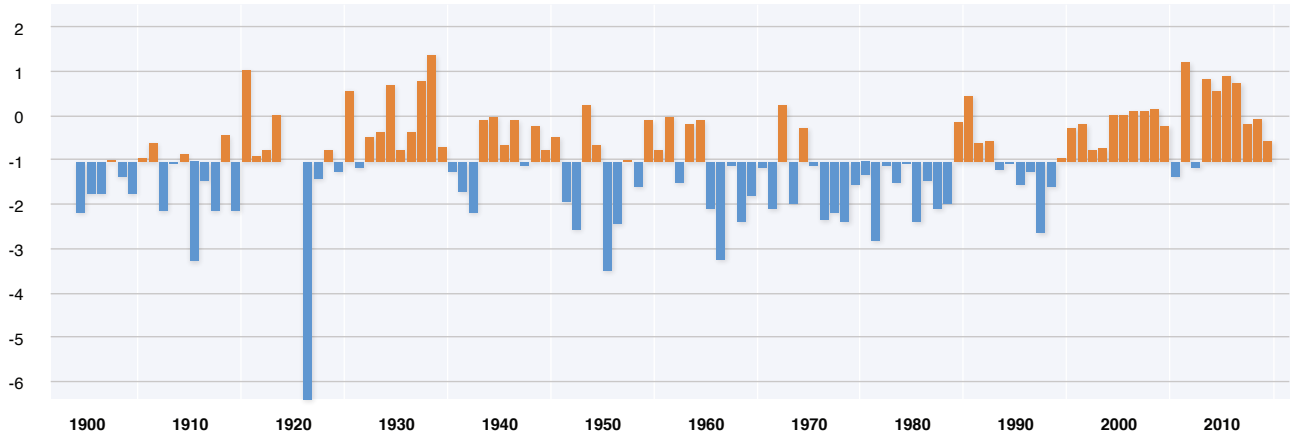
Figur 15. Biologiska förutsättningar – skogsareal med täckningsgrad av marklav med mer än 50 procent



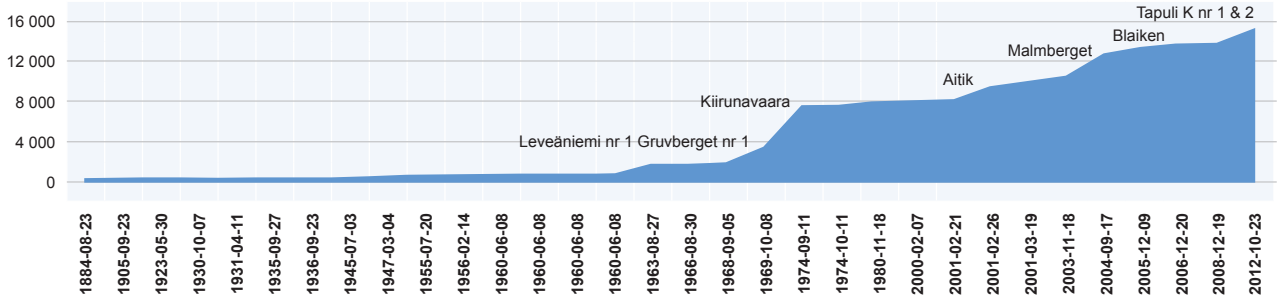
Figur 16. Katastrofskadeersättning tkr



Figur 17. Nollgenomgångar för norra Norrland – hela året



Figur 18. Temperaturen de senaste 100 åren i Kiruna



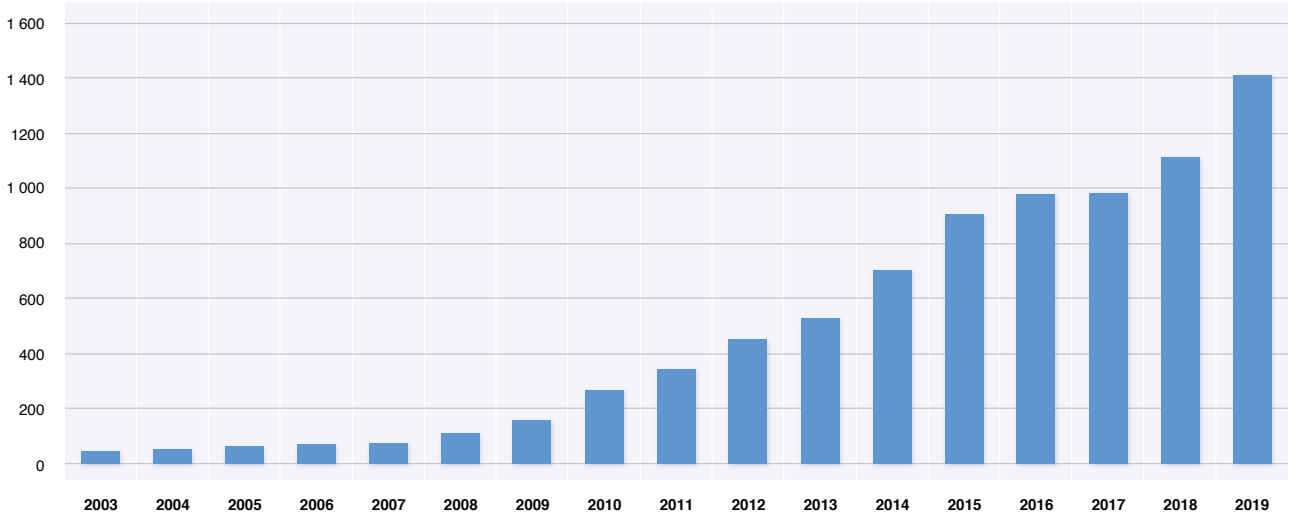
Figur 19. Ackumulerad area markanvisning till koncession inom riksintresse för rennäring (hektar)

(2016–2020) är nästan 10 mnkr/år, vilket är en ökning med nästan 60 procent från de föregående fem åren (2010–2015), då medelersättningen låg på drygt 6 mnkr/år. Detta indikerar kraftigt försvårade betesförhållanden. Alla väderanalyser för de kommande åren visar att medeltemperaturen kommer att fortsätta att öka. Betesförhållandena för renskötseln kommer därmed fortsatt att försämras och behovet för katastrofbetesersättningar kommer att öka.

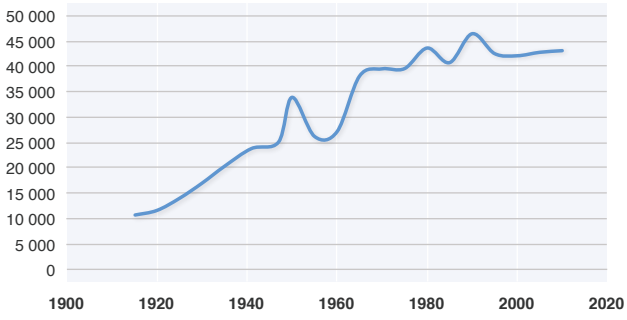
Antalet förekomster av varg har ökat kraftigt, särskilt i Jämtland med en rekordhög notering på 35 tillfälliga förekomster. Även antalet skyddsjaktansökningar på varg har ökat kraftigt. Regelbunden föryngring av varg i ett renskötselområde är ej förenligt med modern renskötsel på grund av skadorna som uppstår. Antalet förekomster och antalet skyddsjakter pekar på extremt svåra förhållanden för renskötseln inom vissa utsatta områden. Detta har varit ett av de allvarligaste problemen för renskötseln under året.

Sammanfattande analys – renskötselns tillstånd

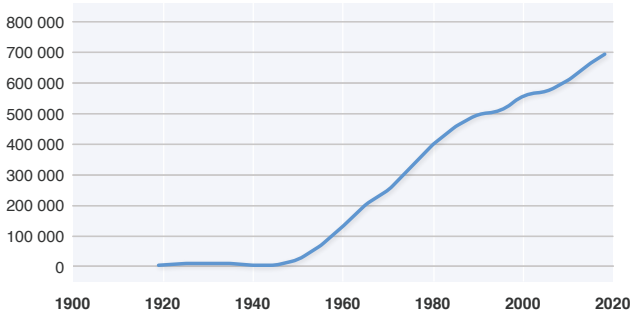
En traditionell näring, som verkar inom och utifrån naturens förutsättningar och brukar stora arealer, är extra utsatt under tider då resursutnyttjande av markresurser maximeras samtidigt som extrema klimatförändringar förväntas. Rennäringen har alltid varit adaptiv och tålig, och har utifrån traditionell kunskap kunnat variera användningen av landområden. Med ökad exploatering minskar möjligheten till flexibel användning. Det finns nu flera tecken, till exempel ökad stödutfodring, fortsatt lågt slaktuttag utan tillväxt av renhjorden samt höga skadenivåer på grund av rovdjur, som pekar på att rennäringen är utsatt för extrem stress. Orsakerna är tydliga: högt antal rovdjur, ändrade väderförhållanden, minskat lavbete, ökade intrång med mera. Allt utan att rennäringen ersätts i närheten av den ekonomiska förlust den är drabbad av. Värre är att den kumulativa effekten av alla förändringar kan leda till att det inom vissa områden inte längre går att bedriva en ekonomisk eller ekologisk hållbar renskötsel. Denna utveckling är inte förenligt med de internationella åtaganden som Sverige har gentemot det samiska folket.



Figur 20. Vindkraftverk norra Sverige



Figur 21. Längd statsfinansierade vägar i svenska Sápmi i km



Figur 22. Antal registrerade bilar i svenska Sápmi

> Samiska näringar

Sametinget verkar för ett variationsrikt samiskt näringsliv som är hållbart, resilient och ekonomiskt bärkraftigt. Genom olika insatser skapar vi förutsättningar för företag och branscher att etableras, växa och utvecklas. Enligt förordningen (2009:1395) med instruktion för Sametinget ska regeringen hållas informerad om utvecklingen inom samiskt näringsliv.

Resultat och verksamhet

Näringsnämndens ordförande har ordet

Näringsnämnden beslutade i maj månad att en enkät skulle genomföras för att inhämta information om hur samiska näringsidkare påverkas av de restriktioner och nedstängningar som den pågående coronapandemin medför. Resultatet presenterades i oktober och ligger tillsammans med Sametingets näringspolitiska strategi som underlag för vårt arbete gentemot Näringsdepartementet.
Många näringsidkare uttrycker en önskan om att utveckla sin verksamhet via investeringsstöd och kompetensutveckling. Under december anordnade näringsnämnden en videokonferens för Näringsdepartementet och intresserade samiska näringsidkare. I frånvaro av offentlig statistik över de samiska näringarna kan vi med hjälp av befintliga underlag ge en annan bild än den som syns i svensk statistik, och lättare göra bedömningar kring vilka behov som är mest angelägna. Konferensen var ett bra tillfälle att belysa den pressade situationen för samiskt näringsliv men också lyfta fram de möjligheter som finns.

— Stefan Mikaelsson

Mål

Ett starkare samiskt närings- och samhällsliv med en starkare ställning i samhället.

Indikatorer

- **Stödinsatser som bidragit till en breddad samisk näringsbas och ökad lönsamhet bland samiska företagare.**
- **Antal gränsöverskridande samarbetsprojekt.**
- **Antal insatser som medfört en förbättring av samernas inflytande och medverkan i samhällsutvecklingen.**

Politiska styrdokument

Livsmiljöprogrammet *Eallinbiras*.
***Näringspolitisk strategi: Sápmi – en näringsmässig resurs*.**

Sammanfattning av måluppfyllelse

Årets stödinsatser för att stärka det samiska näringslivet kom helt av sig i och med coronapandemin, gällande både ansökningar av stöd och genomförande av utbildningsinsatser. Jordbruksverkets återtag av företags- och projektmedel har förmodligen också påverkat antalet ansökningar.

Sametinget fick ställa om till digital verksamhet för att upprätthålla kompetensutveckling för samiska företag. Sametinget har under året på ett aktivt sätt deltagit i samråd och i beslutsprocesser som påverkar samisk verksamhet samt i Tillväxtverkets regeringsuppdrag inom ramen för regeringens proposition om en sammanhållen landsbygdspolitik för Sveriges landsbygder. Arbetet har varit utvecklande och utökar Sametingets plattform för samarbetet med andra myndigheter. Målet uppfylls delvis till i huvudsak.

Uppdrag enligt Regleringsbrev 2020

En sammanhållen landsbygdspolitik (N2018/04123/HL)

Sametinget ska redovisa hur myndigheten har bidragit till målen för en sammanhållen landsbygdspolitik. Utgångspunkt för rapporteringen är Tillväxtverkets uppdrag inom ramen för regeringens proposition om en sammanhållen landsbygdspolitik för Sveriges landsbygder (N2018/04123/HL).

Genomförande av landsbygdsprogrammet 2014–2020

Sametinget ska bistå förvaltningsmyndigheten (Statens jordbruksverk) i genomförandet av landsbygdsprogrammet 2014–2020 på ett sätt som är effektivt för företagen, minskar risken för sanktioner och är effektivt för myndigheterna.

Verksamhet under året

Konferenser

- Interreg Nord konferens – Rájehis vejolašvuoðat Sámis/Gränslösa möjligheter för Sápmi.
- Jokkmokks marknad – samiska företagare mötte landsbygdsministern.
- Tillväxtverket – regional utveckling och landsbygdspolitik.
- Digitala konferenser med olika myndigheter.

Samråd

Sametinget har haft samråd bland annat med följande myndigheter, organisationer och nätverk:

- Jordbruksverket
- Tillväxtverket
- Regionerna för Norrbotten, Västerbotten, Jämtland, Västernorrland och Dalarna
- Sakråd – Näringsdepartementet
- Landsbygdsnätverket
- PRV

Särskilda händelser inom ansvarsområdet

Samråd den 27 februari 2020 med regionala myndigheter kring OECD-rapporten *Linking the indigenous Sami people with Regional Development in Sweden* och samisk medverkan i den regionala planeringen.

Inlämnade skrivelser, särskilda utredningar

200422 Särskilt yttrande till Näringsdepartementet – säkerställande av medel för Landsbygdsprogrammet 2014–2020.

Statistik över inkomna och besvarade remisser/yttranden

2018: 9 remissvar
2019: 9 remissvar
2020: 12 remissvar

Avdelningsspecifika områden

Året har präglats främst av två saker:

- coronapandemin, som på många sätt har förändrat vardagen för samiska företagare
- avslutning av gamla EU-program och programskrivning av nya.

En sammanhållen landsbygdspolitik

Sametinget har under året medverkat i Tillväxtverkets regeringsuppdrag angående sammanhållen landsbygdspolitik – regional utveckling och landsbygdsutveckling. Arbetet har skett genom deltagande i myndighetsnätverket för regional utveckling, en myndighetssamverkansträff angående hållbar utveckling samt GD-träffar inom regional utveckling och landsbygdspolitik. Sametinget har även träffat företrädare för Tillväxtverket för genomgång av uppdraget med fokus på metodikstöd och Sametingets behov av stöd. Arbetet är en viktig utgångspunkt för Sametingets strävan att öka samverkan och

samarbete kring regional utveckling, men också för att sprida kunskap och information om samernas speciella förhållanden i den nordligare delen av landet. Sametinget har bland annat påbörjat ett samarbete med PRV angående immateriellt kulturarv.

Europeiska regionala utvecklingsfonden

Regeringen har gett 23 statliga myndigheter, däribland Sametinget, i uppdrag att bistå Tillväxtverket och regionerna med att ta fram ett nationellt regionalfondsprogram för Europeiska regionala utvecklingsfonden (ERUF). Tillväxtverket är den sammanhållande myndigheten. Inom programområdena Övre Norrland, Mellersta Norrland och Norra Mellansverige ska man särskilt beakta att det samiska folkets inflytande tillgodoses. Särskild hänsyn ska tas till samiska utmaningar, villkor och möjligheter. Sametinget har stöttat regionerna i arbetet med att ta fram program genom medverkan i ett flertal samrådsträffar samt genom så kallad peer review. Sametinget har haft kontakt med programskrivare inom respektive område och informerat om samerna, deras verksamhet och om de samiska näringarna. Sametinget har under året haft möjlighet att yttra sig i de regionala programmen genom medverkan i ett antal webbaserade samrådsträffar inom respektive region.

Finansiering

Sametinget ansvarar tillsammans med andra stödmyndigheter för ersättningarna och stöden inom Landsbygdsprogrammet. För Sametingets kostnader för administration av stöden utgår ett så kallat tekniskt stöd – TA-medel.

Landsbygdsprogrammet 2014–2020

Totalt under programperioden har 207 ansökningar inkommit varav 33 under 2020. Av årets ansökningar har 14 ärenden beviljats, 12 fått avslag, 6 avskrivits och ett ärende pågår.

Normalt sett brukar företagsstöden vara betydligt fler än projektstöden men under 2020 inkom 20

Tabell 30. Budget, beviljade och utbetalda medel samt indragningar i Landsbygdsprogrammet

Fokusområde	Delåtgärd kod	Delåtgärd	Indragning av budgetmedel	Budget efter indragning	Beviljat stöd	Kvar av budget	Utbetalt
1.1	6A	Kompetensutveckling	1 515 626	5 084 374	4 232 439	851 935	1 537 051
1.2	6A	Information/demonstration	1 000 000	4 952 570	4 952 340	230	1 927 034
2.1	6A	Rådgivning				0	
		Investeringsstöd					
4.1	2A	Konkurrenskraft rennäringen		4 448 030	4 287 006	161 024	2 257 759
4.2	3A	Förädling - kort livsmedelskedja/lokal marknad		3 500 000	2 284 345	1 215 655	1 976 230
4.2	6A	Förädling - flera jobb		3 500 000	3 191 735	308 265	605 808
6.1	2B	Startstöd		6 650 000	6 650 000	0	4 000 000
6.4	5C	Förnybar energi	698 883	186 760	186 760	0	41 720
6.4	6A	Skapa nya jobb (diverisifering)	4 661 740	541 792	541 792	0	530 847
		Service (6b)					
7.2	6B	Småskalig infrastruktur	536 000	0		0	
7.4	6B	Idrotts-/fritidsanläggningar		1 560 964	800 000	760 964	0
7.5	6B	Rekreation och turisminformation	889 851	150 894	150 894	0	150 894
7.6	6B	Natur- och kulturmiljöer	502 989	2 499 169	2 499 169	0	1 150 380
		Miljöinvestering					
7.6	4A	Restaurering samiska kulturmiljöer (4abc)	23 297 426	1 594 393	1 594 393	0	1 173 404
		Samarbete					
16.2	6A	för att skapa jobb		6 788 351	6 769 764	18 587	2 794 812
16.4	3A	mellan aktörer inom jordbruk/livsmedelskedjan	84 733	310 050	310 050	0	310 050
		Summa:	**33 187 248**	**41 767 347**	**38 450 687**	**3 316 660**	**18 455 989**

Källa: Jordbruksverkets databas BLIS

ansökningar till företagsstöd och 13 till projektstöd. Detta beror framförallt på att Sametinget mist en stor del av budgeten men också på att vi inom vissa åtgärder hade slut på medel redan innan återtaget. I medeltal under hela programperioden har företagsstöden legat på 21 ansökningar per år samtidigt som miljö- och projektstöden legat på 3 respektive drygt 7 ansökningar. Sametinget har under 2014–2020 beviljat 36,1 mnkr i stöd och utbetalda medel för pågående och färdigställda projekt och investeringar.

Sametinget har efter Jordbruksverkets indragningar under året totalt beviljat 92 procent av Sametingets budget inom Landsbygdsprogrammet. Kvar i budgeten finns totalt 4,6 mnkr.

Inom förädlingsstödet för kort livsmedelskedja/lokal marknad har 65 procent beviljats hittills. Syftet med stödet är att öka rennäringens konkurrenskraft som primärproducenter genom förädling, eller att korta ner leveranskedjan så att företagaren säljer livsmedlen på en lokal marknad. Sametinget har inte haft möjlighet att ge stöd till kompetensutveckling för rennäringens primärproducenter eller potentiella företagare inom diversifiering eller vidareförädling av samisk mat, eftersom det inte ryms inom Sametingets ansvar. Dessa företag behöver söka stöd från annat håll.

Inom förädlingsstödet för att skapa fler jobb har 91 procent beviljats stöd. Genom att exempelvis fler företag vill produktutveckla den traditionella samiska maten och råvarorna skapas fler jobb. Inom andra åtgärder, till exempel investeringsstöd för fler jobb, service och fritid på landsbygden, småskalig infrastruktur m.m. har antalet ansökningar varit få.

Landsbygdsprogrammets förlängningsperiod 2021–2022

Sametinget har under 2020 deltagit i Jordbruksverkets arbete med förlängningsperioden av Landsbygdsprogrammet. Förlängningen innebär att ett urval av åtgärder från nuvarande programperiod förlängs men att medel till åtgärderna fördelas från budgeten för kommande Common Agricultural Policy (CAP) 2023–2027. För Sametinget har det varit viktigt att redovisa samiska näringars behov under förlängningsåren och att medel tillskjuts för att upprätthålla kontinuitet i medelstilldelningen fram till det nya programmet är igång.

Strategiska planen för CAP 2023–2027

Sametinget har under året arbetat med kommande CAP och bistått Jordbruksverket och Näringsdepartementet med underlag för framtida företags- och projektstöd i den kommande strategiska planen. Sametinget har deltagit i sakråd och arbetsgrupper samt i referensgrupper för att arbeta fram kommande åtgärder. Hittills har fokus varit på startstöd och de olika investeringsstöden. Kärnfrågor för Sametinget har varit att hålla samman stöden till de samiska företagen och organisationerna så att majoriteten av stöden hanteras av Sametinget, vilket förenklar för de sökande och effektiviserar hanteringen av stöden. Sametinget har också aktivt verkat för en anpassning av investeringsstöden så att mobila anläggningar ska bedömas som stödbara. En annan viktig fråga har varit stöd till miljö och klimat med anledning av att renskötseln är starkt påverkad av klimatförändringar och i behov av investeringsstöd för klimatanpassning.

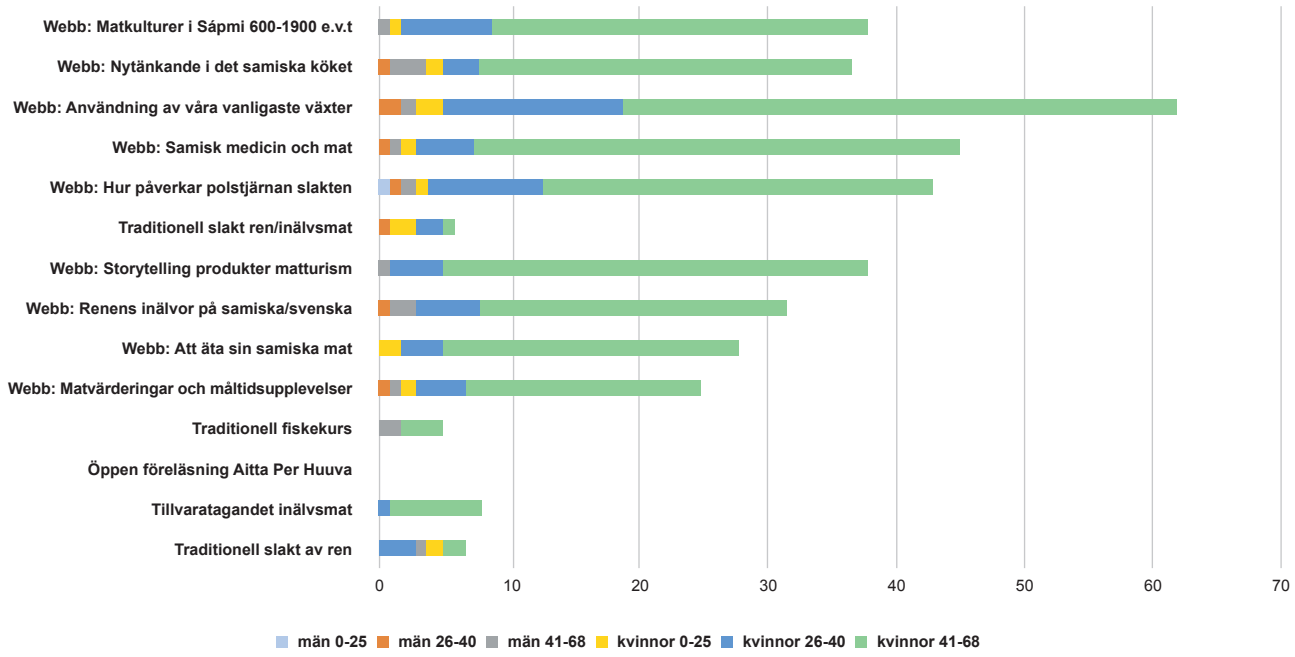
Sametinget genomförde under hösten 2020 en enkät om vilka behov av stöd som finns hos de samiska företagen. Av enkäten framkom att behoven av investeringsstöd är störst inom rennäring, miljö och klimat, startstöd samt investeringar inom slöjd och besöksnäring. Intresset visade sig också vara stort för samarbetsprojekt för att stärka företagen framförallt på en lokal eller regional nivå.

Kompetensutvecklingsprojekt – Samisk matkultur i Sápmi

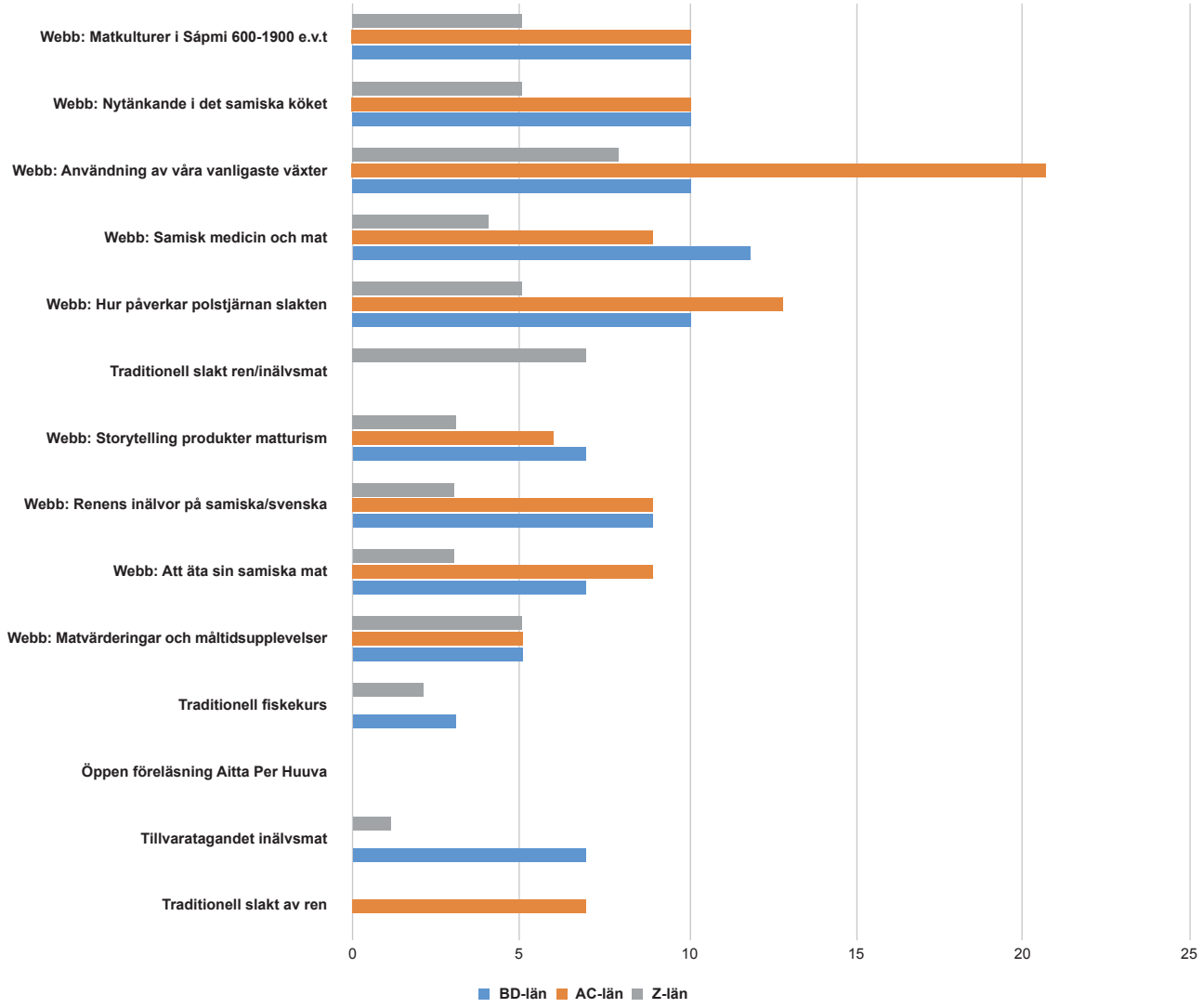
Inom ramen för landsbygdsprogrammet har Sametinget bedrivit ett kompetensutvecklingsprojekt med inriktning mot samisk matkultur, som ett led i att kompetensförstärka samiska företag för att bredda och utveckla näringsbasen och öka lönsamheten.

Syftet med projektet är att använda och utveckla den traditionella kunskapen om samisk mathushållning och hur den samverkar med det omgivande samhället som rennäring, jakt och fiske, duodji, samiska språket etc. Genom att synliggöra och tillvarata samisk traditionell kunskap om samisk mathushållning och visa på helheten i den samiska kulturen, kan man ta kunskapen in i 2020-talet och förädla den för att skapa förutsättningar för nya produkter och nya användningsområden.

Under året har 4 kurser och 9 webbinarium genomförts med spridning över hela det samiska kärnområdet. Intresset för aktiviteterna har varit god. I mars månad kom utbrottet av covid-19, vilket innebar att projektet avstannande och de flesta aktiviteterna ställdes in. Ett försök till att coronaanpassa kurser har gjorts men Sametinget valde att ställa om till webbaserade föreläsningar för att hålla igång projektet och hålla uppe intresset för kompetensutveckling.



Figur 23. Kompetensutveckling samisk mat



Figur 24. Kompetensutveckling samisk mat länsvis

Interreg Nord – delområde Sápmi

EU-programmet Interreg Nord stöttar gränsöverskridande samarbete med avsikt att stärka den ekonomiska och sociala utvecklingen under perioden 2014–2020. Nordprogrammet omfattar norra Sverige, norra Finland, norra Norge samt Sápmi, och är uppdelat på två delområden. EU-programmet Interreg Nord 2014–2020 har som mål att stötta gränsöverskridande samarbete med avsikt att förstärka programområdets konkurrenskraft och attraktivitet. Sametingets handläggare för delområde Sápmi ingår i Norrbottens länsstyrelses gemensamma sekretariat. Programperioden avslutas vid årsskiftet.

Under innevarande programperiod, 2014–2020, har totalt 35 ansökningar inkommit under tolv ansökningsomgångar. Totalt har 18 projekt beviljats medel under programperioden. Under 2020 har sex projekt beviljats medel inom delområde Sápmi och tre projekt har avslutats.

Den 11–12 mars anordnade Interreg Nord en konferens på temat Rájehis vejolašvuođat Sámis/ Gränslösa möjligheter för Sápmi. Konferensen var en del i EU:s 30-årsjubileum för Interregprogrammen. Under konferensen redovisades några av de samiska EU-projekt som erhållit projektstöd under programperioden och även hur kommande sjuårsperiod kan komma att se ut. Konferensen hade ett 70-tal deltagare från alla delar av Sápmi samt från Sverige, Norge och Finland.[38]

Coronapandemin har starkt påverkat programverksamheten under året. Norge och Finland införde tidigt inreserestriktioner vilket omöjliggjort fysiska sammankomster och samarbete.

Programarbetet har istället genomförts uteslutande digitalt vilket på olika sätt har varit en utmaning. Flera projekt har fått ställa om till digitala aktiviteter och tre projekt har blivit beviljade förlängning av projekttiden för att kunna slutföra sina aktiviteter.

Kommande programperiod 2021–2027

Det nya Interregprogrammet som ska gälla 2021–2027 är under framtagande. Nytt är att de tidigare Interregprogrammen för Nord och Botnia-Atlantica slås ihop och utvidgas till ett nytt programområde medan den samiska programarealen förblir intakt. Sametinget deltar i programarbetet både på operativ och strategisk nivå, via olika arbetsgrupper som upprättats.

Analys

Landsbygdsprogrammet

Programperioden kan sammanfattas med att det varit ett lägre söktryck än önskvärt och att en stor del av budgeterade medel inte kommit de samiska företagen till gagn. Inom åtgärderna för startstöd, investeringsstöd för ökad konkurrenskraft, förädlingsstöd, projektstöd för samarbete samt kompetensåtgärden demonstration och information har Sametinget haft stor efterfrågan på stöden och fördelat ut nästan hela den budgeterade summan.

En trolig anledning till det lägre söktrycket är att många av åtgärderna är smala och specifika och att de samiska företagen och organisationerna inte passar in. En annan anledning är att många samiska företag sliter med dålig lönsamhet och inte har kraften eller resurserna för att investera eller driva projekt. Stödgolvet på minst 100 tkr i utgifter kan också vara en bidragande orsak.

Jordbruksverket beslutade under våren att stoppa vissa stöd inom Landsbygdsprogrammet under 2020. Anledningen var att ansökningarna till miljöersättningarna för jordbruket var mycket högre än vad som beräknats i Jordbruksverkets prognostiserade budget. Detta innebar att för att täcka underskottet togs medel från företags- och projektstöden. Beslutet från Jordbruksverket innebar att Sametinget inte kunnat fatta några nya beslut och att budgetmedel till vissa investeringsstöd saknades. Av Sametingets budgetmedel som den 1 januari 2020 uppgick till 75,1 mnkr har drygt 33,1 mnkr dragits in av Jordbruksverket. Det innebär att 44 procent av Sametingets budget försvann. Indragningarna av budgetmedel har inneburit att sökanden inte kunnat söka de stöd man planerat.

Kompetensutvecklingsprojektet – Samisk matkultur i Sápmi

En utvärdering av projektet har genomförts enligt projektplanen. Generellt sett är resultatet mycket gott och visar på behovet av kompetenshöjning för samiska företagare. I linje med förväntningarna var flertalet av deltagarna kvinnor och bland såväl kvinnor som män var majoriteten i åldersgruppen 40 år och uppåt. Det verkar inte finnas någon generell trend kring vilka typer av aktiviteter som lockar fler män än kvinnor, men det kan vara en framgångsfaktor att närmare undersöka vad som skulle locka både yngre deltagare och fler män.

38 NYPS 2020.

Interreg Nord

I Interregprogrammet har insatsområde Kultur och miljö lockat flest sökande och drygt 50 procent av beviljade projekt återfinns där. Sametinget vet av erfarenhet att kultur- och språkprojekt är enklast att bedriva gränsöverskridande. De övriga insatsområdena är svårare att få sökande till, vilket ger en sämre gränsöverskridande utveckling.

Till de faktorer som försvårar ansökningar till Interreg hör att:

- det är svårt att erhålla medfinansiering
- det finns få samiska institutioner och de som existerar har begränsade ekonomiska resurser
- det finns få samiska bransch- och näringsorganisationer och få samiska forsknings- och utbildningsinstitutioner
- enskilda företag kan inte söka Interregmedel
- de olika nordiska sametingen har olika strukturer och nivå av inflytande.

Dessa faktorer har konstaterats av EU-kommissionen i rapporten *Border Orientation Paper: Sweden-Finland-Norway (Nord).*

Coronapandemins påverkan på de samiska näringarna

Coronapandemin som fick fäste i Sverige under mars månad har påverkat samiskt näringsliv på olika sätt beroende på bransch. De samiska företagen inom besöksnäring, kultur och samisk mat märkte en omedelbar minskning av bokningar. Flertalet evenemang tvingades ställa in och för många företag blev det ett besvärligt år ekonomiskt. För många turismföretagare är vintern högsäsongen och ett litet ljus i mörkret var att större delen av vintersäsongen hann genomföras innan pandemin slog till med full kraft. Arrangemang som Jokkmokks marknad, som är avgörande för många samiska företagare även utanför Jokkmokk, kunde genomföras innan restriktionerna trädde ikraft. Bekymmersamt är dock att även denna vinter verkar komma att präglas av viruset med begränsningar i möjligheten för människor att resa och att träffas, vilket försvårar traditionell försäljning av varor och tjänster för de samiska företagen.

I den webbenkät som genomfördes under perioden 24 juni–1 september inhämtade Sametinget information om hur samiska näringsidkare påverkats av coronapandemin. Svarsfrekvensen var inte så hög men svaren indikerar tydligt att näringslivet drabbats hårt. I enkäten har 17 av 18 personer (94,4 procent) svarat att de fått minskad omsättning, och 16 av 18 personer (88,9 procent) svarade att kundunderlaget har minskat på grund av pandemin.

För rennäringen har situationen delvis sett annorlunda ut då renskötseln inte påverkades direkt av restriktionerna. Hur pandemin kommer att drabba rennäringen märks först under hösten och vintern, då slakten påbörjas och uttag ska göras till försäljning. Redan nu syns att priserna på renkött sjunkit. Slakterier och förädlare har stora lager kvar efter minskad efterfrågan från främst hotell- och restaurangbranschen och kommer därmed inte att kunna köpa upp normala kvantiteter kött. Detta har i sin tur lett till ett ökat intresse bland samiska företagare för förädling, att nå andra marknader och att öka försäljningen direkt till konsument, exempelvis via REKO-ringar.

Jämställdhet

Sametingets regionala handlingsplan för landsbygdsprogrammet riktar sig till kvinnor och män i olika åldrar. Enligt vår kommunikationsplan ska annonser, broschyrer, utlysningar etc. vända sig till båda könen.

Under 2020 var det fler kvinnor än män som sökte startstöd, vilket bryter trenden att fler män än kvinnor söker startstöd. Av de ansökningar som inkommit har 7 kvinnor respektive 3 män beviljats stöd.

Om man bortser från startstöden och tittar enbart på de övriga ansökningarna inom företags- och projektstöd har 7 män och 2 kvinnor ansökt om stöd under året. Varför det är färre kvinnor som söker beror förmodligen på andra faktorer. En faktor kan vara att stödgolvet är högt; investeringskostnader på minst 100 tkr krävs, vilket innebär att en del presumtiva kvinnliga företagare utanför rennäringen faller bort. En orsak till att få kvinnor söker investeringsstöd inom rennäring är att antalet kvinnliga yrkesverksamma renskötare är färre. Många kvinnor har ett företag, en enskild firma, men jobbar inte aktivt i renskötselföretaget.

Sammantaget har antalet yrkesverksamma renskötande kvinnor ökat till skillnad från antalet yrkesverksamma renskötande män. Glädjande för år 2020 ur ett jämställdhetsperspektiv är att startstöden bland kvinnorna är betydligt fler än männens.

Flera av Sametingets insatser har jämställdhetskriterier, exempelvis Interreg-programmet där jämställdhet är ett horisontellt kriterium. Det innebär att jämställdhetsaspekten finns med redan vid ansökningstillfället och under

projekttiden. Jordbruksverkets statistik är inte uppdelad på kön vilket försvårar uppföljningen.

Bedömning av måluppfyllelse

Årets stödinsatser för att stärka det samiska näringslivet kom av sig i och med coronapandemin gällande både ansökningar av stöd och genomförande av utbildningsinsatser. All kursverksamhet inom det kompetensutvecklingsprojekt för samiska småföretagare som Sametinget bedriver fick pausas. Under hösten har försök gjorts att genomföra coronasäkrade utbildningar, men då smittspridningen tog fart igen avbröts försöken. Sametinget har därefter ställt om sin verksamhet och satsat på webbinarier inom samisk mat och traditionell kunskap. Återtag av företags- och projektstöd i Landsbygdsprogrammet har förmodligen också bidragit till färre ansökningar. Arbetet med programskrivningen har inte avslutats ännu, men det har varit ett gott samarbete med Jordbruksverket. När Interreg Nord 2014–2020 nu avslutats kan Sametinget konstatera att måluppfyllelsen är relativt god gällande antal beslutade projekt.

Arbetet mot verksamhetsmålet om ett ökat inflytande i samråd och beslutsprocesser som påverkar samerna har detta år av ovanstående skäl uteslutande bedrivits digitalt. Sametinget har deltagit aktivt i arbetet med programskrivning för ERUF, regionala utvecklingsstrategier (RUS) samt Tillväxtverkets regeringsuppdrag angående regional utveckling. Sametinget har i övrigt aktivt deltagit i samrådsträffar för att öka kontaktytorna och skapa plattformar för samarbete och samverkan. Sametinget har i sina yttranden beskrivit samerna, deras verksamhet och det samiska näringslivet för att möjliggöra tillväxt och utveckling för samerna och deras näringar, vilket medverkar till att nå målet för investering för sysselsättning och tillväxt i Sverige inom den Europeiska utvecklingsfonden för programperioden 2021–2027. Sammantaget är målet delvis till i huvudsak uppfyllt.



Coronapandemin slog hårt mot rennäringen under 2020, då efterfrågan på renkött från främst hotell- och restaurangbranschen minskade kraftigt.

Jokkmokks marknad

I Sverige finns några miljöer som fungerar som speciella samlingsplatser för samer. Till dessa hör samiska veckan i Umeå, midsommarfestligheterna i Ankarede, same-SM och marknadsplatser som Jokkmokks marknad. Vintermarknaden i Jokkmokk i början av februari är ett arv från 1600-talet, då kungen ville stärka kontrollen över handeln och skatteindrivningen i lappmarkerna.

Hertig Karl, som senare kröntes till Kung Karl IX, beslutade år 1602 att fasta marknadsplatser skulle etableras i lappmarkerna. I Lule lappmark valdes Jokkmokk, också kallad Dálvvadis som betyder vinterviste, och en enkel prästgård, en tullbod och marknadsbodar upprättades. Avsikten med fasta marknadsplatser var att göra det lättare för kungens lappfogdar att idka handel och driva in skatt från samerna. År 1605 hölls Jokkmokks marknad för första gången under den kallaste tiden på året när samerna var samlade i sina vintervisten i skogsområdet. Det var från början en tillfällig samlingsplats som användes under några få dagar.

Tanken var även att samerna skulle kristnas men den processen gick långsamt. De flesta präster reste upp från kusten. Först på 1700-talet fanns en präst i Kvikkjokk och en kaplan i Jokkmokk och snart också en skolmästare då en statlig skola för samebarn instiftades. År 1732 passerade Carl von Linné Jokkmokk på sin lappländska resa men han var inte särskilt imponerad av vare sig kaplan eller skolmästare – kanske blev han inte bemött på det sätt som han själv önskat. I slutet av 1800-talet utvecklades Jokkmokk mer och mer till att bli ett administrativt centrum och befolkningen växte. Vintermarknaden ägde rum fredag och lördag varje år vid samma tid i början av februari. Samerna kom till marknaden med sina ackjor fullastade med renskinn, viltskinn, fisk och fågel för att sälja till handlarna från kusten. De som var bofasta kom med ripor, järpar och annan skogsfågel men också med frusen fisk. På marknaden fanns vadmalstyg, duk till tältkåtor, mjöl, sockertoppar, godis, kaffe, tobak, garner och olika sorters tyger som de köpte eller bytte till sig. Under början av 1900-talet passade lappfogden på att hålla möten med lappbyarna när det gällde renskötselfrågor. På söndagen var marknaden slut och istället anordnades dop, begravningar, bröllop och gudstjänster.



Kungaparet vid en elevutställning på Sámij åhpadusguovdásj/ Samernas Utbildningscentrum i Jokkmokk.

Under 1900-talet förändrades handeln och många av de gamla marknaderna upphörde, men inte Jokkmokks marknad. År 1955 fyllde marknaden 350 år. Då övertog Jokkmokks kommun ägandet och delade ut särskilda tillstånd till försäljare på specifika platser. I samband med övertagandet blev också marknaden en dag längre, från torsdag till lördag. Marknadsständen ökade från ett 30-tal till 150 stycken och en rajd med renar gick för första gången i modern tid genom samhället.

Jokkmokks marknad är idag en samlingsplats som lockar människor från hela världen och samer från hela Sápmi. Den är inte bara en marknad utan även en folkfest med en stor bredd av kulturaktiviteter. Under veckan finns mängder av konserter, utställningar, föreställningar och nöjen att välja mellan. Det serveras mat och dryck

inomhus, utomhus och i tältkåtor. De vanliga marknadsknallarna blandas med försäljare av lokalt konsthantverk och samiska produkter och på kvällarna anordnas pubaftnar, konserter och samedans. I vanliga fall bor närmare 5 000 personer i Jokkmokk men under marknadsdagarna får kommunen runt 45 000 besökare. När Jokkmokks marknad firade 400-årsjubileum 2005 hade marknaden över 76 000 besökare.

Många är de ministrar och andra celebriteter som besökt marknaden genom åren och velat träffa företrädare för samer, bland dessa även Sametingets politiker. Marknaden 2020 hann precis genomföras innan smittspridningen av covid-19 kom igång i Sverige. Kung Carl XVI Gustaf och drottning Silvia besökte marknaden i samband med samernas nationaldag den 6 februari. Som Sametingets gäster, tillsammans med landshövding Björn O Nilsson med fru, möttes Kungen och Drottningen av ett digert program där information om rennäring, samisk utbildning och samisk kultur delgavs av Sametingets ordförande och ett flertal lokala samiska företrädare.



Jokkmokks marknad är inte bara en marknad utan även en folkfest med en stor bredd av kulturaktiviteter.

Även landsbygdsminister Jennie Nilsson besökte Jokkmokks marknad under ett tvådagarsbesök i Norrbotten. Statsrådet träffade bland annat Sametingets styrelse och kommunrepresentanter men även näringslivsföreträdare för att diskutera besöksnärings- och landsbygdspolitik.

I sitt tal vid firandet av samernas nationaldag den 6 februari, sa H.M. Konungen bland annat:

”Den samiska historien är en viktig del av den svenska. Samiska traditioner inom allt från musik till konsthantverk berikar svensk kultur. Det påminns vi om inte minst här på Jokkmokks marknad – en mötesplats med över 400 år gamla anor. Samtidigt är samernas långa erfarenhet av den arktiska naturen en värdefull källa till kunskap inför framtiden.”



Klimataktivisten Greta Thunberg var inbjuden av ungdomsorganisationen Sáminuorra. Under besöket fick hon lära sig mer om samisk kultur och hur de samiska näringarna påverkas av klimatförändringarna.

> Information

Information om myndighetens verksamhet är ett övergripande ansvar. Sametinget har därutöver ett informationsuppdrag att informera om samer och samiska förhållanden enligt sametingslagen (1992:1433 1§).

Resultat och verksamhet

Om Sametingets informationsverksamhet

Sametinget informerar om myndighetens och det folkvalda organets verksamhet. Myndighetens målgrupper är framför allt det samiska samhället, andra myndigheter och media.

Samiskt informationscentrums informationsuppdrag riktar sig främst till det svenska samhället, med barn, ungdomar och journalister som viktiga målgrupper.

Mål

Att information finns tillgänglig och sprids i samhället om Sametinget och Sametingets verksamhet både som myndighet och folkvalt organ, om samerna som urfolk, samiska förhållanden och kultur.

Att kunskapsnivån om samerna är hög, särskilt bland barn och unga.

Att insikten om samernas behov och rättigheter ökar i det svenska samhället.

Indikatorer

Statistik över besöksfrekvensen på webbplatserna www.samer.se och www.sametinget.se.

Bedömning av insatserna och effekterna av att sprida kunskap om Sametinget, samer och samiska förhållanden i samhället.

Sammanfattning av måluppfyllelse

Sametinget och Samiskt informationscentrum (SIC) sprider kunskap om urfolket samerna och arbetar med att förändra attityder. Vi arbetar för att korrekta fakta och en bred bild av samers livssituation ska få genomslag när journalister, lärare och elever kontaktar oss. Vi bidrar till att samiska frågor lyfts i samhällsdebatten. Vi ser tendenser på att arbetet långsamt ger effekt och att intresset för samer i det svenska samhället ökar. Samtidigt sker även en ökad polarisering i debatten. Att samer får ta plats provocerar vissa grupper som känner sig hotade.

Verksamhet under året
Informationsverksamhet

Spridning av informationsmaterial
Klassuppsättningar av broschyren *Samerna – ett av världens urfolk* har levererats i cirka 40 000 exemplar via Utbudet, en tjänst där lärare kostnadsfritt kan beställa material till skolor. Även 1 000 exemplar av broschyren *Våra samiska språk* har distribuerats. Eftersom efterfrågan på broschyrer är större än vad vi kan leverera, har våra broschyrer under resterande månader inte funnits i lager för distribution.

Kännedom om renbruksplaner
Kommunikation rörande renbruksplaner från Sametinget till samebyar och andra intresserade aktörer sker genom informationsbroschyrer, informationsblad, filmer och återkommande digitala nyhetsbrev. Under året har ingen användarkonferens kunnat hållas.

Samefolkets dag
I samband med samernas nationaldag den 6 februari ökar uppmärksamheten kring samer och samiska frågor från det omgivande samhället. Det har blivit fler firanden, sameflaggan hissas i fler städer i Sverige och på fler offentliga platser, och det har blivit vanligare att journalister uppmärksammar dagen i media. Så skedde även 2020 då dagen hann firas innan coronapandemin bröt ut i Sverige.

Webbplatserna
Hemsidan sametinget.se har enligt statistikverktyget Google Analytics besökts 359 301 gånger under 2020.[39] Antalet nya användare har ökat med nästan 20 procent och antalet sessioner har ökat med närmare 17 procent under 2020, vilket är ovanligt mycket. Det torde vara en effekt av att många haft mer tid att surfa på nätet under 2020 med anledning av coronapandemin. Antalet sidor per session och genomsnittlig sessionslängd fortsätter dock att minska, troligen för att hemsidan inte är tekniskt anpassad för telefoner och surfplattor.

Tabell 31. Besökare på www.sametinget.se 2018–2020

	2018	2019	2020	Jmf i procent 2019-2020
Besök (session)	286 275	308 122	359 301	+16,6 %
Unika besökare	160 464	177 103	210 874	+19,1 %
Sidvisningar	659 179	678 435	774 278	+14,1 %
Sidor/session	2,30	2,20	2,15	-2,1 %
Genomsnittlig sessionslängd	2:32 min	2:16 min	2:10 min	-4,6 %

Källa: Google Analytics

Hemsidan samer.se har enligt statistikverktyget Google Analytics besökts 453 116 gånger under 2020. Toppmånaden för webbplatsen är februari månad, den månad som Samefolkets dag infaller. Under året har en ny hemsida för samer.se utvecklats som kommer att lanseras efter årsskiftet.

Tabell 32. Besökare på www.samer.se 2018–2020

	2018	2019	2020	Jmf i procent 2019-2020
Besök	455 461	456 667	453 116	-1 %
Unika besökare	293 425	298 779	307 468	+3 %
Sidvisningar	1 173 942	1 124 750	1 054 679	-6 %
Sidor	2,58	2,46	2,33	-5 %
Genomsnittlig sessionslängd	3:33 min	3:17 min	3:02	-7 %

Källa: Google Analytics

Sociala medier
Sametingets sociala medier riktar sig till olika målgrupper. Sametingets Twitter och Facebook-konton riktar sig till den samiska allmänheten med information från myndigheten och politiken. Samiskt informationscentrums sociala medier riktar sig till den svenska allmänheten med syftet att sprida kunskap om urfolket samerna. De sociala medierna leder till ett ökat flöde av besökare till hemsidan och ökar kommunikationen och möjligheten att ställa frågor direkt.

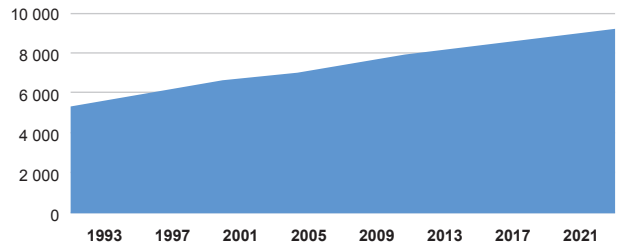
39 Statistik från Google Analytics uttagen 2021-01-25

Tabell 33. Besökare på sociala medier 2018–2020

Antal följare/gillare	2018	2019	2020	Skillnad i procent jmf 2019
SIC Instagram-följare	1 147	1 357	1 505	+11 %
SIC Facebook-gillare	24 491	24 447	24 542	+0,4 %
SIC Twitter-följare	1 273	1 303	1 320	+1,3 %
YouTube-visningar	11 242	11 426	9 811	-14,4 %
Visningar av filmer i Demokratiprojektet på Instagram och Facebook: Om sametingsvalet, FN:s urfolksdeklaration och Om Sametinget			68 566[40]	-
Instagram #mittSápmi-följare	13 578	17 090	18 288	+ 7 %
Sametinget Twitter-följare	596	608	616	+1,3 %
Sametinget Facebook-följare	1086	1607	2 070	+ 28,8 %
Sametinget Instagram-följare	-	-	542	-

Digital kampanj

Året före ett valår brukar Sametinget bedriva kampanjarbete på samiska mötesplatser i samhället för att få nya väljare att anmäla sig till sameröstlängden. 2020 har valnämnden tvingats tänka om med anledning av coronapandemin. För den äldre målgruppen har annonser publicerats i lokala annonsblad i det samiska området och i samiska tidskrifter. Så kallad myndighetsinformation har delgetts via SVT:s Anslagstavlan. Därutöver har en digital kampanj genomförts på Facebook och Instagram. Insatserna resulterade i 1 023 anmälningar, varav 875 godkändes av valnämnden. Antalet upptagna i den preliminära sameröstlängden ökade med 435 personer.[41]



Figur 25. Antal samer i röstlängden

40 Endast personer som sett hela filmen är inräknade i denna siffra.

41 Varje år avlider 80–90 personer. Röstlängden uppdateras vart fjärde år i samband med sametingsvalet och fastställs senast den 1 mars under valåret.

Demokratiprojektet

Sametinget fick under 2020 i uppdrag av Kulturdepartementet att genomföra folkbildande och kunskapshöjande insatser för att stärka samers och särskilt unga samers intresse och möjligheter att delta aktivt i demokratin.[42] Uppdraget syftade särskilt till att nå personer som inte deltog aktivt i politiskt arbete eller kände sig delaktiga i demokratin. Sametinget fick använda högst 1 mnkr för uppdraget, som skedde inom ramen för den nationella kraftsamlingen i samband med demokratins 100-årsjubileum. Till projektet anställdes en projektledare. Sametinget valde en styrgrupp för uppdraget samt en arbetsgrupp från Sametingets ungdomsråd, SUR. Sametinget har deltagit i samråd med Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF) samt i ett inspirationsmöte som arrangerades av bland annat Kommittén Demokratin 100 år (KU 2018:02). Samverkan har också skett med Sametingets kommunikatör och Samiskt informationscentrum (SIC).

Under projektet genomförde Sametinget en informationssatsning i sociala medier, bland annat med fokus på anmälan till sameröstlängden. En demokratikalender skapades i sociala medier i december, med inriktning på demokrati, urfolksrätt och mänskliga rättigheter. Tre animerade filmer om Sametinget, sametingsval och FN:s urfolksdeklaration togs fram och publicerades på sociala medier. Statistiken visar att 67 354 personer tittade på hela videon om sametingsvalet på Facebook/Instagram, 1 079 personer såg hela videon om FN:s urfolksdeklaration och 133 personer såg hela videon om Sametinget. Även på Youtube gick filmen om sametingsvalet bäst, där visades den 21 534 gånger, jämfört med 15 991 gånger för FN:s urfolksdeklaration och 4 507 gånger för videon om Sametinget. På Youtube visades dock ingen av filmerna under någon längre tid, vilket skulle kunna tala för att de upplevdes som för långa.

En tidning för unga samer, med syfte att uppmuntra och inspirera till engagemang i demokratin, och ett underlag till ett tryckt material om samisk demokratiutveckling har också tagits fram i projektet. Arbetet med färdigställandet av materialen fortsätter under 2021. Sametinget drabbades liksom övriga samhället av effekterna av coronapandemin. Möjligheterna till fysiska aktiviteter var begränsade och informationsinsatserna genomfördes huvudsakligen digitalt, via Sametingets plattformar i sociala medier.

42 https://www.regeringen.se/regeringsuppdrag/2020/04/uppdrag-till-sametinget-att-starka-samers-forutsattningar-att-delta-i-demokratiska-beslutsprocesser-och-i-det-offentliga-samtalet/



Girjasmålet avgjordes av Högsta domstolen i januari 2020. I kölvattnet av domen har samer blivit utsatta för hat, hot och rasistiska påhopp.

Bedömning av måluppfyllelse

Kvantitativ analys

Under 2020 har besöken på sametinget.se ökat men tiden besökarna spenderar på webbplatsen fortsätter att minska. På samer.se ligger besöksantalet över tid ganska stabilt även om en minskning skett under året. Nya samer.se kommer att lanseras under 2021 medan uppdatering och ny teknik på sametinget.se har pausats på grund av omfördelning av resurser. Efterfrågan på tryckta broschyrer är fortsatt stor.

Kvalitativ analys

Den information som finns tillgänglig om samer och samiska förhållanden har ökat i både kvalitet och kvantitet. Informationen är saklig och tillförlitlig och sprids i samhället. För den som söker information finns idag mycket att hämta. Tyvärr råder en stor och grundläggande kunskapsbrist om samer och samiska förhållanden hos majoriteten av den svenska befolkningen och viljan att införskaffa ny kunskap verkar saknas hos många. Kunskapsnivån om samernas rättigheter som urfolk och om samisk kultur och samiska traditioner måste anses vara skrämmande låg hos både allmänhet och makthavare. Vi noterar en ökning av folkvalda politiker både på lokal och regional nivå som bidrar till att polarisera debatten. De rasistiska attityderna har blivit mer uppenbara i bakvattnet av Högsta domstolens dom i Girjasmålet. Det är oroande att lokala kommunpolitiker i många fall underblåser konflikter och gör det till en valfråga att ”alla ska få jaga och fiska på lika villkor” och menar att det hör till ”allas lika värde”. Den politiska majoriteten i Kiruna kommun har exempelvis i ett svar till regeringen skrivit att ”En lagstiftning som positivt särbehandlar en liten grupp och därmed gör skillnad på folk är en grogrund för konflikter och är inte förenligt med grundläggande mänskliga rättigheter.”[43] Här bortses helt från att Sverige koloniserat samiska områden och att renskötselrätten är grundlagsskyddad.

På sociala medier synliggörs rasismen och fientligheten mot samer, i synnerhet i olika jaktforum och by- och glesbygdsforum i renskötselområdet. Återkommande åsikter är att debatten blivit polariserad på grund av att samiska rättigheter erkänts i domstol. Det är en skrämmande utveckling som endast kan åtgärdas med omfattande kunskapshöjande åtgärder om vad mänskliga rättigheter och urfolksrättigheter egentligen innebär. Många inlägg tyder på en rädsla att själv mista sina rättigheter och möjligheter till att jaga och fiska, och en oklar uppfattning om rättvisa, samisk historia och urminnes hävd.

43 https://www.svt.se/nyheter/lokalt/norrbotten/kirunapolitiker-vill-minska-rennaringens-inflytande

Vi ser att det är nödvändigt med en gemensam historieskrivning och särskilda insatser från statens sida. Nödvändiga insatser är till exempel att lyfta samers historia och samiska perspektiv i skolundervisningen genom att införa obligatoriska moment i läroplanerna. Andra insatser som kan få betydelse på sikt är en konsultationsordning i frågor som rör det samiska folket och genomförandet av en sanningskommission om statens övergrepp mot samer. Minoritetsreformen från 2010 har haft en positiv inverkan på kommuner, regioner och myndigheter. Medvetenheten och kunskapsnivån ökar gradvis och exempel på positiva insatser finns, som exempelvis e-utbildningen om samisk kulturförståelse för vårdpersonal som tagits fram av Kunskapsnätverket för samisk hälsa.[44]

Om majoritetssamhället tar hänsyn till minoriteter, så visar det att demokratin i Sverige fungerar. De mänskliga rättigheterna gäller för samer precis som för alla andra människor. Som ett urfolk har det samiska folket även särskilda kollektiva rättigheter som fastslås i internationella instrument och som Sverige måste respektera och skydda. Urfolksdeklarationen är en tolkning av deklarationen om mänskliga rättigheter och de internationella konventioner som gäller för alla. FN:s rasdiskrimineringskommitté har i ett beslut från 7 december 2020 gällande planerna att etablera en nickelgruva i Rönnbäck utanför Tärnaby i Västerbotten kommit fram till att Sverige kränker samiska rättigheter, och att framtida gruvbrytningsprocesser måste ta samers intressen och rättigheter i beaktande. FN-kommittén uppmanar Sverige att se över lagstiftningen så att samernas ställning stärks. Sverige har skyldighet att vidta positiva och aktiva åtgärder för att säkerställa att det samiska folket kan råda över sin sociala, kulturella och ekonomiska utveckling.

Även om vi ser att vårt arbete ger effekt och att kunskapsnivåerna långsamt ökar hos dem som söker efter information, så är det alltför många i beslutfattande ställning som har bristande kunskaper om samer, samiska förhållanden och de internationella överenskommelser som Sverige åtagit sig att följa, och som påverkar förhållandet till det samiska folket. Det krävs större insatser på flera plan för att utbilda och motverka strukturell rasism och okunskap i det svenska samhället.

Målet är delvis uppnått.

44 https://www.svt.se/nyheter/lokalt/norrbotten/kirunapolitiker-vill-minska-rennaringens-inflytande

> Personal och hälsa

Kompetensförsörjning

Personalstruktur

På Sametinget var 57 personer anställda oavsett anställningsform den 31 december 2020, varav 40 kvinnor och 17 män. Det är en ökning med tre anställda jämfört med 2019. Fyra av Sametingets medarbetare har utländsk bakgrund vilket motsvarar sju procent av de anställda.

Tabell 34. Personalstruktur för Sametinget 2018–2020

Personalstruktur	2018	2019	2020
Medelantal anställda (st)	50	54	57
Antal årsarbetskrafter (st)	46	49	51
Andel kvinnor (%)	65	70	70
Andel män (%)	35	30	30
Andel anställda -29 år (%)	4	6	2
Andel anställda 30-49 år (%)	45	39	40
Andel anställda 50+ (%)	51	56	58

Sametinget har fyra placeringsorter: Giron/Kiruna, Jåhkåmåhkke/Jokkmokk, Dearna/Tärnaby och Staare/Östersund. Den tillsvidareanställda personalen, exklusive tjänstlediga, fördelade sig den 31 december 2020 enligt nedan:

Tabell 35. Tillsvidareanställda per placeringsort 2020

	Antal anställda
Giron/Kiruna	24
Jåhkåmåhkke/Jokkmokk	7
Dearna/Tärnaby	8
Staare/Östersund	12

Tillgänglig kompetens

Den samlade kunskapen och erfarenheten som finns hos medarbetarna är Sametingets största tillgång.

Ledningskompetensen omfattar en kanslichef och fem avdelningschefer; fyra kvinnor och en man, under året har kanslichefstjänsten varit vakant samt en av avdelningschefstjänsterna. Kärnkompetensen omfattar de medarbetare som har kompetens inom näring, rennäring, kultur, språk och information. Stödkompetensen omfattar de medarbetare som har kompetens inom administration, ekonomi, intern information, personal och juridik.

För att tillgodose kompetensförsörjningen har Sametinget till viss del använt konsulttjänster, tillfälliga chefsförordnaden och projektanställningar.

Under 2020 har fem personer tillsvidareanställts och åtta personer har varit anställda på vikariat, säsongsanställda eller anställda i tillfälliga projekt.

Utveckla och behålla kompetens

Under 2020 har Sametinget arbetat med att nå statens arbetsgivarpolitiska mål – Attraktiv arbetsgivare, Utveckling och innovation samt Ledarskap.

De flesta personer som söker en tjänst på Sametinget har ett stort intresse och engagemang för samiska frågor förutom sakkunskap inom specifika områden. För att säkerställa att Sametinget rekryterar rätt kompetens används kompetensbaserad rekrytering. Sametinget börjar rekryteringsarbetet med att genomföra en behovsanalys och identifiera vilka arbetsuppgifter som behöver utföras för att i förlängningen rekrytera rätt person med rätt kompetens.

Cheferna som anställs på Sametinget har en övergripande helhetssyn inom sitt ansvarsområde. För att alla anställda ska behandlas lika har ledningsgruppen återkommande ledningsmöten för att säkra en gemensam syn kring aktuella frågor, verksamheten och dess mål.

För att behålla befintlig kompetens erbjuder Sametinget alla medarbetare kontinuerlig kompetensutveckling. Personalkonferenserna innehåller förutom verksamhetsplanering kompetenshöjande inslag. Under 2020 behandlades traditionell kunskap, miljöledningssystem, Agenda 2030 och sanningskommissionen.

Alla medarbetare fick under hösten en genomgång kring informationssäkerhet där bland annat risker med digitalisering och vad den enskilde bör tänka på avhandlades.

Avveckla kompetens

Antaget att pensionsavgång sker vid 65 års ålder kommer 22 personer eller cirka 39 procent av Sametingets tillsvidareanställda att gå i pension inom en tioårsperiod. Inom de närmaste fem åren kommer 11 personer att uppnå pensionsåldern. Av de tillsvidareanställda var det en person som gick i pension under 2020. Två anställda har uppnått pensionsåldern men valt att kvarstå i tjänst. Ingen person har erhållit sjukpension.

Personalomsättning

Myndighetens personalomsättning är låg. Personalomsättningen beräknas via antalet medelanställda och tillsvidareanställda som avslutat sin tjänst. Under året har fem anställningar avslutats medan tre projektanställningar och två vikariat har löpt ut. Tre tillsvidareanställda har avslutat sina anställningar, varav en tagit pension.

Tabell 36. Personalomsättning 2018–2020

	2018	2019	2020
Medelantal	50	54	57
Antal avslut	0	2	3
Personalomsättning (%)	0	4	5

Arbetsmiljö

Sametinget arbetar kontinuerligt för att granska och förbättra arbetsmiljön. Sametinget har inlett ett arbetsmiljöarbete tillsammans med Företagshälsovården för att skapa tydligare rutiner och arbetsfördelning inom arbetsmiljöarbetet.

Arbetsgivaren har fortsatt hälsoarbetet genom att erbjuda daglig pausgympa.

I samband med att covid-19 gjorde sitt inträde har Sametinget fattat olika åtgärder för att följa Folkhälsomyndighetens restriktioner, bland annat har personalkonferenserna detta år hållits digitalt. Sametinget har även underlättat för att all personal som har möjlighet ska kunna arbeta hemifrån.

Skyddskommittén har fortsatt sitt proaktiva arbete med arbetsmiljön. Kommittén har haft fyra möten under 2020.

Sjukfrånvaro

Under 2020 har Sametinget haft en sjukfrånvaro på 5,0 procent vilket är en ökning med 1,7 procentenheter jämfört med 2019, det är högre än den genomsnittliga sjukfrånvaron i staten. Andelen långtidssjukskrivningar av den totala sjukfrånvaron har ökat sedan 2019. Att det är stora variationer av sjukskrivningstalen mellan åren beror på att Sametinget är en liten myndighet och förändringar hos några få individer kan väsentligt påverka det procentuella utfallet.

Tabell 37. Sjukfrånvaro personal 2018–2020

Sjukfrånvaro	**2018**	**2019**	**2020**
Totalt i %	2,9	3,3	5,0
Andel 60 dagar eller mer i %	34,6	38,2	57,6
Sjukfrånvaro av total arbetstid i %	**2018**	**2019**	**2020**
Kvinnor	3,7	4,2	6,6
Män	1,2	1,2	1,2
Anställda -29 år	-	-	-
Anställda 30-49 år	3,7	5,5	8,7
Anställda 50 år+	2,3	2,0	2,7

Semesterlöneskuld och personalsociala åtgärder

Semesterlöneskulden den 31 december 2020 uppgick till 2 559 tkr (inklusive sociala avgifter) vilket är en minskning med 105 tkr jämfört med 2019. Antalet sparade semesterdagar var 864 stycken, cirka 15 dagar per anställd. Kostnader för personalsociala åtgärder som företagshälsovård, ersättning för sjukvårdskostnader, läkemedel och friskvård har uppgått till 557 tkr under 2020.

Tabell 38. Personalsociala åtgärder 2018–2020 (tkr)

	2018	2019	2020
Personalsociala åtgärder	308	236	557

Jämställdhetsintegrering

Sametinget har en jämställdhetsgrupp med representanter från varje avdelning med uppgift att stötta övriga medarbetare i deras arbete med jämställdhet samt besvara frågor och ge råd. Gruppmedlemmarna rapporterar tillbaka till respektive avdelning hur arbetet fortlöper. Under 2020 har gruppen deltagit på en nätverksträff med temat Jämställdhetsintegrering – verksamhetsanpassat, träffsäkert och relationsbyggande.

Insatserna har bidrag till jämställdhetsmålet om en jämn fördelning av makt och inflytande.

Under 2020 har Sametinget arbetat med regeringens uppdrag att kartlägga jämställdheten i det samiska samhället. Uppdraget slutrapporteras 31 mars 2021. I början av 2020 genomfördes ett dialogmöte där temana var samisk jämställdhet idag,

manlighet och den samiska mannen, mäns våld mot kvinnor och den samiska kvinnan idag. Dagarna avslutades med diskussioner om hur vi går vidare, vilka förbättringsmöjligheter som finns, vad behöver Sametinget, övriga organisationer och vi alla göra? Temana följs upp i slutrapporten under 2021.

Övrigt om jämställdhet

I vår roll som bidragsutdelande myndighet för bland annat kulturbidrag och stöden inom landsbygdsprogrammet bidrar vi till målet om ekonomisk jämställdhet.

Enligt Sametingets politiska jämställdhetsprogram ska samtliga bidragsmottagare ha en plan för sitt jämställdhetsarbete. Vad gäller bidrag till samisk kultur efterfrågas detta både vid ansökan och vid redovisning av bidrag, även antalet medverkande kvinnor och män ska anges.

Löneutveckling

Löneutvecklingen de tre senaste åren visar att den procentuella ökningen för kvinnor är högre än för män. Sametinget har prioriterat att öka kvinnors lön för att utjämna löneskillnaderna mellan könen. Den relativt stora löneskillnaden mellan 2019 och 2018 beror på att lägstalönen för båda könen påverkar den procentuella uträkningen. Skillnaden i kronor beror på att den med högre lön får högre löneförhöjning i kronor även vid lika procentsats. Personer som ingår i chefskretsen eller har blivit lönesatta vid annan tidpunkt än vid lönerevisionen ingår inte i denna statistik.

Tabell 40. Löneutveckling 2018–2020. Alla värden baseras på löner i september.

Löneutveckling baserat på kön	2018	2019	2020
Kvinnor ökning (%)	3,7	2,6	3,5
Män ökning (%)	2,7	2,1	3,0
Löneskillnaden i kr, kvinnor/män beräknat på medelvärdet	1 699	3 161	2 582

Bedömning

Sametinget har vidtagit nödvändiga åtgärder för att ha tillräcklig kompetens för att kunna fullgöra sina lagstadgade uppgifter enligt sametingslagen, och för att möta de mål och återrapporteringskrav som regeringen anger i regleringsbrevet. Vi bedömer att åtgärderna har varit tillräckliga.

> Finansiell redovisning

RESULTATRÄKNING			
(tkr)	**Not**	**2020**	**2019**
Verksamhetens intäkter			
Intäkter av anslag	1	78 339	84 463
Intäkter av avgifter och andra ersättningar	2	301	222
Intäkter av bidrag	3	7 361	9 406
Finansiella intäkter	4	1	2
Summa		**86 001**	**94 093**
Verksamhetens kostnader			
Kostnader för personal	5	-49 201	-52 075
Kostnader för lokaler		-2 518	-2 890
Övriga driftkostnader	6	-33 482	-38 318
Finansiella kostnader	7	-37	-41
Avskrivningar och nedskrivningar		-2 225	-1 331
Summa		**-87 462**	**-94 655**
Verksamhetsutfall		**-1 461**	**-562**
Transfereringar			
Medel som erhållits från statens budget för finansiering av bidrag		151 226	134 461
Medel som erhållits från myndigheter för finansiering av bidrag		7 703	5 109
Övriga erhållna medel för finansiering av bidrag	8	5 427	5 497
Lämnade bidrag	9	-164 290	-144 870
Saldo		**66**	**196**
Årets kapitalförändring	**10**	**-1 395**	**-366**

BALANSRÄKNING			
(tkr)	**Not**	**2020-12-31**	**2019-12-31**
TILLGÅNGAR			
Immateriella anläggningstillgångar			
Balanserade utgifter för utveckling	11	8 939	4 848
Rättigheter och andra immateriella anläggningstillgångar	12	2 858	3 077
Summa		**11 797**	**7 925**
Materiella anläggningstillgångar			
Förbättringsutgifter på annans fastighet	13	82	0
Maskiner, inventarier, installationer m.m.	14	1 758	1 378
Summa		**1 840**	**1 378**
Kortfristiga fordringar			
Kundfordringar		24	5
Fordringar hos andra myndigheter	15	2 662	4 583
Övriga kortfristiga fordringar	16	380	259
Summa		**3 066**	**4 847**
Periodavgränsningsposter			
Förutbetalda kostnader	17	2 390	1 634
Upplupna bidragsintäkter	18	1 895	4 286
Övriga upplupna intäkter	19	55	170
Summa		**4 340**	**6 090**
Avräkning med statsverket			
Avräkning med statsverket	20	-2 373	4 406
Summa		**-2 373**	**4 406**
Kassa och bank			
Behållning räntekonto i Riksgäldskontoret	21	11 849	5 227
SUMMA TILLGÅNGAR		**30 519**	**29 872**

BALANSRÄKNING			
(tkr)	**Not**	**2020-12-31**	**2019-12-31**
KAPITAL OCH SKULDER			
Myndighetskapital	22		
Statskapital	22	12 986	7 851
Balanserad kapitalförändring	22	196	0
Kapitalförändring enligt resultaträkningen	10	-1 395	-366
Summa		**11 787**	**7 486**
Avsättningar			
Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser	23	**672**	**318**
Övriga avsättningar	24	763	682
Summa		**1 435**	**1 000**
Skulder m.m.			
Lån i Riksgäldskontoret	25	1 596	1 802
Kortfristiga skulder till andra myndigheter	26	1 977	2 267
Leverantörsskulder		6 223	9 020
Övriga kortfristiga skulder	27	1 113	1 878
Summa		**10 909**	**14 966**
Periodavgränsningsposter			
Upplupna kostnader	28	3 939	4 700
Oförbrukade bidrag	29	2 448	1 719
Summa		**6 387**	**6 420**
SUMMA KAPITAL OCH SKULDER		**30 519**	**29 872**

ANSLAGSREDOVISNING

Anslag (tkr)	Not	Ing. överförings-belopp	Årets tilldelning enl. regl. brev	Omdisponerade anslags-belopp	Indragning	Totalt disponibelt belopp	Utgifter	Utgående överförings-belopp
Utgiftsområde 01								
Rikets styrelse								
01 03 001 Sametinget, ramanslag								
ap. 001 Sametinget	30	436	53 928			54 364	-52 864	1 499
ap. 003 Samefonden	31		1 500			1 500	-1 500	0
01 07 001 Åtgärder för nationella minoriteter, ramanslag								
ap. 012 Nationellt uppföljningsansvar	32	2 200		-81	2 200	-1 775	425	81
ap. 013 Statsbidrag till kommuner och landsting i förvaltningsområden, m.m.	33	8	27 530	-187	-8	27 343	-27 335	8
ap. 014 Samiska språkcentrum	34	69	6 200		-69	6 200	-5 030	1 170
ap. 015 Hemsida om nationella minoriteter	35	6	1 200		-6	1 200	-1 190	10
Utgiftsområde 17								
Kultur, medier, trossamfund och fritid								
17 01 002 Bidrag till allmän kulturverksamhet, utveckling samt internationellt kulturutbyte och samarbete, ramanslag								
ap. 005 Bidrag till samisk kultur	36	6	19 378	4 500	-6	23 878	-23 782	96
Utgiftsområde 23								
Areella näringar, landsbygd och livsmedel								
23 01 022 Främjande av rennäringen m.m., ramanslag								
ap.002 Främjande av rennäringen	37	357	113 915		-357	113 915	-121 805	-7 890
Summa		**962**	**225 851**	**4 313**	**-526**	**230 600**	**-235 281**	**-4 681**

TILLÄGGSUPPLYSNINGAR

Alla belopp redovisas i tusentals kronor (tkr) om inget annat anges. Till följd av detta kan summeringsdifferenser förekomma.

Redovisningsprinciper
Tillämpade redovisningsprinciper
Sametingets bokföring följer god redovisningssed och förordningen (2000:606) om myndigheters bokföring samt Ekonomistyrningsverkets (ESV:s) föreskrifter och allmänna råd till denna förordning. Årsredovisningen är upprättad i enlighet med förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag samt ESV:s föreskrifter och allmänna råd till denna förordning. I enlighet med ESV:s föreskrifter till 10 § FBF (förordning om myndigheters bokföring) tillämpar myndigheten brytdagen den 5 januari. Brytdagen föregående år var den 3 januari. Efter brytdagen har fakturor överstigande 20 tkr bokförts som periodavgränsningsposter. Motsvarande beloppsgräns föregående år var 20 tkr.

Kostnadsmässig anslagsavräkning
Semesterdagar som intjänats före år 2009 avräknas fr.o.m. år 2009 anslaget först vid uttaget enligt undantagsbestämmelsen. Utgående balans år 2019, 276 tkr, har år 2020 minskat med 19 tkr och uppgår därmed på balansdagen till 257 tkr.

Upplysningar om avvikelser
Avvikelser från ekonomiadministrativa regler
Bestämmelser i 2 kap. 1 § Kapitalförsörjningsförordningen (2011:210) gällande finansiering av anläggningstillgångar med lån i Riksgäldskontoret, har inte tillämpats vid finansiering av anläggningstillgångar under anslaget 1:22 Främjande av rennäringen m.m. Sådana investeringar har finansierats från anslaget. Avvikelsen är i enlighet med Sametingets regleringsbrev.

Värderingsprinciper
Anläggningstillgångar
Enligt ESV:s allmänna råd till 5 kap. 1 § FÅB bör gränsen för mindre värde sättas med utgångspunkt i ett anskaffningsvärde som understiger ett halvt prisbasbelopp. Sametingets styrelse har fastställt beloppsgränsen för anläggningstillgångar till 21 tkr, vilket har gällt fr.o.m. räkenskapsåret 2010. Större anskaffningar av likartade tillgångar redovisas som anläggningstillgångar även om respektive tillgång är av mindre värde. Som anläggningstillgångar redovisas egenutvecklade dataprogram, förvärvade licenser och rättigheter samt maskiner, fordon och inventarier som har ett anskaffningsvärde om minst 21 tkr och en beräknad livslängd som uppgår till lägst tre år. Beloppsgränsen för förbättringsutgifter på annans fastighet är 21 tkr. Avskrivningstiden för förbättringsutgifter på annans fastighet uppgår till högst den återstående giltighetstiden på hyreskontraktet, dock lägst tre år. Avskrivning sker enligt linjär avskrivningsmetod. Avskrivning under anskaffningsåret sker från den månad tillgången tas i bruk.

Tillämpade avskrivningstider

3 år	Förbättringsutgifter på annans fastighet
	Datorer och kringutrustning
	Maskiner och tekniska anläggningar
	Bilar och transportmedel
	Övriga inventarier
5 år	Immateriella anläggningstillgångar
	Inredningsinventarier t.o.m. 2005-12-31
10 år	Inredningsinventarier

Omsättningstillgångar
Fordringar har tagits upp till det belopp varmed de beräknas inflyta. Fordringar i utländsk valuta har värderats till balansdagens kurs.

Skulder
Skulderna har tagits upp till nominellt belopp. Skulder i utländsk valuta har värderats till balansdagens kurs. Alla belopp redovisas i tusentals kronor (tkr) om inget annat anges. Till följd av detta kan summeringsdifferenser förekomma.

Ersättningar och andra förmåner			
Styrelse / Nämndsordförande	**Andra uppdrag**	**Ersättning (kr)**	**Förmåner (kr)**
Per-Olof Nutti, styrelseordförande		811 980	1 666
Lars Miguel Utsi, vice styrelseordf.	Ersättare, Luokta Mavas sameby	424 152	2 352
Anders Kråik, styrelseledamot	Styrelseledamot, Storstempen AB	369 132	3 430
Marita Stinnerbom, styrelseledamot	Ersättare, Renprodukter i Västerbotten AB, Kommunfullmäktiges ordförande Vilhelmina	463 562	3 038
Jan Rannerud, styrelseledamot	Ledamot JCR Rennäring AB	385 707	3 038
Matti Blind Berg, styrelseledamot	Ordförande i Girjas Sameby	349 202	490
Ersättare			
Åsa Blind, styrelseledamot	Ledamot, Språkrådet	47 762	784
Anne Madeleine Kuhmunen, styrelsel.	Suppleant samebys styrelse	2 700	0
Britt Sparrock		49 270	392
Karin Vannar, styrelseledamot	Ledamot, Sameskolsstyrelsen	29 152	1 078
Jan Persson, styrelseledamot		21 246	686
Martin Lundgren, styrelseledamot		17 558	196
Ledande befattningshavare			
Anja Taube, kanslichef, 200101-200831	Ledamot insynsråd Institutet för rymdfysik, Revisor sameby	827 861	1 617
Anita Kitok, t.f. kanslichef, 200901-201231		679 420	1 764
Paulus Kuoljok, ordförande (talman)	Delägare, Vajssa Mat AB	217 807	1 078

Anställdas sjukfrånvaro
I tabellen redovisas anställdas totala sjukfrånvaro i relation till den sammanlagda ordinarie arbetstiden. Vidare redovisas andelen av total sjukfrånvaro under en sammanhängande tid av 60 dagar eller mer. I tabellen redovisas också sjukfrånvaro fördelat på kön och ålder i förhållande till respektive grupps sammanlagda ordinarie arbetstid. Sjukfrånvaron redovisas i procent.

Sjukfrånvaro	2020	2019
Totalt	5,0%	3,3%
Andel 60 dagar eller mer	57,6%	38,2%
Kvinnor	6,6%	4,2%
Män	1,2%	1,2%
Anställda - 29 år	-	-
Anställda 30 år - 49 år	8,7%	5,5%
Anställda 50 år -	2,7%	2,0%

Sjukfrånvaro för anställda -29 år lämnas inte eftersom antalet anställda i gruppen är under tio personer alternativt att uppgiften kan hänföras till en enskild individ.

Fördelning av OH-kostnader
I överensstämmelse med regleringsbrev och interna riktlinjer, har Sametinget under 2020 från myndighetens förvaltningsanslag (1.3.1 ap.1) fördelat ut OH-kostnader (lokalkostnader, IT-kostnader och diverse övriga kostnader) á 880 tkr på Sametingets sakanslag, enligt nedan. År 2019 fördelade Sametinget ut 1 073 tkr.

OH-kostnader, fördelade på sakanslag (tkr)	2020	2019
1.7.1 ap.12 Nationellt uppföljningsansvar	200	274
1.7.1 ap.14 Samiska språkcentrum	223	309
1.7.1 ap.15 Hemsida om nationella minoriteter	52	72
23.1.22 ap.2 Främjande av rennäringen	405	418
Totalt	**880**	**1 073**

NOTER (tkr)

Resultaträkning

Not	1	Intäkter av anslag	2020	2019
		Intäkter av anslag	78 339	84 463
		Summa	**78 339**	**84 463**
		Utgifter i anslagsredovisningen	-235 281	-223 211
		Medel som erhållits från statens budget för finansiering av bidrag.	151 226	134 461
		Summa	**-84 055**	**-88 749**
		Saldo	**-5 716**	**-4 286**
		Årets förändring av semesterlöneskuld som intjänats före år 2009	19	3
		Årets anskaffade anläggningar som inte lånefinansieras.	5 697	4 283
		Summa	**5 716**	**4 286**

Dessa poster har belastat anslaget men inte bokförts som kostnader i resultaträkningen.

Not	2	Intäkter av avgifter och andra ersättningar	2020	2019
		Intäkter enligt 4 § avgiftsförordningen	187	99
		Intäkter av offentligrättsliga avgifter	3	1
		Realisationsintäkt vid försäljning av maskiner, inventarier och fordon	105	121
		Övriga intäkter av avgifter och andra ersättningar	6	1
		Summa	**301**	**222**

Not 3	Intäkter av bidrag	2020	2019
	Bidrag från statliga myndigheter		
	Länsstyrelsen – Interreg Nord/Sápmi	775	967
	Statens jordbruksverk – Landsbygdsprogrammet	1 636	2 255
	Statens jordbruksverk – Kompetensutveckling, Samisk Mat	1 162	1 626
	Regeringen – Uppdrag till Sametinget att genomföra språkaktiviteter	142	800
	Regeringen – Renbruksplaner	0	224
	Skogsstyrelsen – Renbruksplaner	1 850	1 480
	Regeringen – Uppdrag att kartlägga jämställdheten inom det samiska samhället	389	582
	SMHI – Renbruksplaner – Klimatfaktorer	0	637
	Trafikverket – Vägföreningar	0	300
	Naturvårdsverket – Utbildning av samebyar i förvaltningsverktyget	0	286
	Länsstyrelsen – Framställande av syntes av tidigare framtagna fyra rapporter rörande klimatsårbarhetsanalyser	12	100
	Demokratiprojektet	337	0
	Sanningskommissionen	268	0
	Kammarkollegiet – Nationell strategi, psykisk hälsa och suicidprevention	500	0
	Övriga inomstatliga bidragsintäkter	290	149
	Summa	**7 361**	**9 406**

Not 4	Finansiella intäkter	2020	2019
	Ränta på avistalån	0	2
	Övriga ränteintäkter	1	0
	Summa	1	2

Räntesatsen för ränte- och avistakonton hos Riksgälden har sedan 2020-01-08 varit noll.

Not 5	Kostnader för personal	2020	2019
	Lönekostnader (exkl. arbetsgivaravgifter, pensionspremier och andra avgifter enligt lag och avtal)	32 026	32 076
	Varav lönekostnader för ej anställd personal	5 399	6 618
	Sociala avgifter	14 761	14 497
	Övriga kostnader för personal	2 414	5 502
	Summa	**49 201**	**52 075**

Sametinget har under 2020 inte kunnat tillsätta vakanta tjänster enligt plan, vilket bidragit till att lönekostnaderna är något lägre jämfört med föregående år. Som en effekt av den under året rådande pandemin, har myndigheten dels inte kunna genomföra inplanerade personalkonferenser etc. i sedvanlig omfattning, och dels inte kunnat deltaga vid interna och externa konferenser i normal utsträckning, vilket till en mycket hög grad förklarar det lägre utfallet avseende personalkostnader, jämfört med föregående år.

Not 6	Övriga driftkostnader	2020	2019
	Kostnader för resor, annonsering m.m.	3 485	8 399
	Inköp av varor	3 432	3 303
	Inköp av tjänster (exkl. IT)	11 958	15 993
	IT-tjänster	7 863	4 234
	Reparation och underhåll	5 653	4 831
	Kostnader för telekommunikation och post	846	835
	Övrigt	245	723
	Summa	**33 482**	**38 318**

Pandemin har även i hög grad påverkat årets utfall avseende Övriga driftskostnader. Resekostnaderna (2 743 tkr) har minskat med 5 309 tkr (- 65,9%). Fysiska möten har i många fall ersatts med digitala. Ett plenum (2020-05) har ställts in och ett plenum (2020-09) har genomförts genom en digital lösning.Kostnaderna för inköp av tjänster har totalt sett minskat med 2,0 %. Kostnaden för inköp av IT-tjänster har emellertid ökat i relation till kostnaden för övriga tjänsteinköp (+85,7 %). Detta beror främst på att Sametingets verksamhet blir alltmer IT-orienterad, att pandemin medfört att behovet av digitala IT-relaterade tjänster ökat samt att myndigheten under årets sista fyra månader finansierat transitionskostnader avseende övergången till ny IT-driftsleverantör med 490 tkr.

Not 7	Finansiella kostnader	2020	2019
	Ränta på räntekonto i Riksgäldskontoret	0	17
	Övriga finansiella kostnader	37	23
	Summa	**37**	**41**

Räntesatsen för ränte- och avistakonton hos Riksgälden har sedan 2020-01-08 varit noll.

Not 8	Övriga erhållna medel för finansiering av bidrag	2020	2019
	Samefonden – Bidrag till samisk kultur och samiska organisationer	5 427	5 497
	Summa	**5 427**	**5 497**

Not 9	Lämnade bidrag	2020	2019
	Statliga myndigheter (exklusive affärsverken)	175	510
	Organisationer och ideella föreningar	54 933	56 614
	Samebyar	89 746	73 020
	Enskilda personer	19 501	14 938
	Återkrav av utbetalda bidrag	-66	-212
	Summa	**164 290**	**144 870**

Not 10	Årets kapitalförändring	2020	2019
	Årets avskrivningar på anslagsfinansierade anläggningstillgångar anslag Främjande av rennäringen (1:22 ap. 2)	-1 460	-562
	Återkrav av anslagsfinansierade bidragsutbetalningar	65	196
	Summa	**-1 395**	**-366**

Balansräkning

Not 11	Balanserade utgifter för utveckling	2020-12-31	2019-12-31
	Ingående anskaffningsvärde	6 682	3 540
	Årets anskaffningar	4 561	3 142
	Summa anskaffningsvärde	**11 243**	**6 682**
	Ingående ackumulerade avskrivningar	-1 835	-1 835
	Årets avskrivningar	-470	0
	Summa ackumulerade avskrivningar	**-2 305**	**-1 835**
	Utgående bokfört värde	**8 939**	**4 848**

Årets anskaffning utgörs av utvecklingskostnader avseende handläggarstödsystemet, Girdnu.

Not 12	Rättigheter och andra immateriella anläggningstillgångar	2020-12-31	2019-12-31
	Ingående anskaffningsvärde	15 560	14 653
	Årets anskaffningar	768	966
	Årets avyttringar, anskaffningsvärde	0	-59
	Summa anskaffningsvärde	**16 328**	**15 560**
	Ingående ackumulerade avskrivningar	-12 483	-11 767
	Årets avskrivningar	-986	-775
	Årets avyttringar, avskrivningar	0	59
	Summa ackumulerade avskrivningar	**-13 470**	**-12 483**
	Utgående bokfört värde	**2 858**	**3 077**

Årets anskaffning utgörs bland annat av aktiverade utvecklingskostnader avseende Sametingets hemsida, sametinget.se.

Not 13	Förbättringsutgifter på annans fastighet	2020-12-31	2019-12-31
	Ingående anskaffningsvärde	679	679
	Årets anskaffningar	84	0
	Summa anskaffningsvärde	763	679
	Ingående ackumulerade avskrivningar	**-679**	**-667**
	Årets avskrivningar	-2	-12
	Summa ackumulerade avskrivningar	-681	-679
	Utgående bokfört värde	**82**	**0**

Not 14	Maskiner, inventarier, installationer m.m.	2020-12-31	2019-12-31
	Ingående anskaffningsvärde	10 112	9 702
	Årets anskaffningar	1 146	886
	Årets försäljningar/utrangeringar, anskaffning	-352	-476
	Summa anskaffningsvärde	**10 906**	**10 112**
	Ingående ackumulerade avskrivningar	-8 734	-8 636
	Årets avskrivningar	-766	-544
	Årets försäljningar/utrangeringar, avskrivningar	352	446
	Summa ackumulerade avskrivningar	**-9 148**	**-8 734**
	Utgående bokfört värde	**1 758**	**1 378**

Not 15	Fordringar hos andra myndigheter	2020-12-31	2019-12-31
	Fordran ingående mervärdesskatt	2 380	2 691
	Kundfordringar hos andra myndigheter	282	1 892
	Summa	**2 662**	**4 583**

Not 16	Övriga kortfristiga fordringar	2020-12-31	2019-12-31
	Fordringar hos anställda	102	48
	Övrigt, återkrav av bidragsutbetalningar	277	212
	Summa	**379**	**259**

Not 17	Förutbetalda kostnader	2020-12-31	2019-12-31
	Förutbetalda hyreskostnader	381	468
	Övriga förutbetalda kostnader	2 009	1 166
	Summa	**2 390**	**1 634**

Not 18	Upplupna bidragsintäkter	2020-12-31	2019-12-31
	Länsstyrelsen – Interreg Nord V Sápmi	1 140	305
	Statens jordbruksverk – Landsbygdsprogrammet	591	3 171
	Statens jordbruksverk – Kompetensutveckling, Samisk matkultur	164	810
	Summa	**1 895**	**4 286**

Upplupna bidragsintäkter har minskat per balansdagen, då större inbetalningar avseende tidigare år har skett under år 2020.

Not 19	Övriga upplupna intäkter	2020-12-31	2019-12-31
	Upplupna avgiftsintäkter utomstatliga	55	44
	Upplupna avgiftsintäkter inomstatliga	0	126
	Summa	**55**	**170**

Not 20	Avräkning med statsverket	2020-12-31	2019-12-31
	Anslag i icke räntebärande flöde Ingående balans	3 810	-98
	Redovisat mot anslag	180 916	167 602
	Medel hänförbara till transfereringar m.m. som betalats till icke räntebärande flöde	-185 937	-163 694
	Skulder avseende anslag i icke räntebärande flöde	**-1 211**	**3 810**
	Anslag i räntebärande flöde Ingående balans	-434	-1 542
	Redovisat mot anslag	54 364	55 608
	Anslagsmedel som tillförts räntekonto	-55 428	-54 501
	Skulder avseende anslag i räntebärande flöde	**-1 499**	**-434**
	Fordran avseende semesterlöneskuld som inte har redovisats mot anslag Ingående balans	277	280
	Redovisat mot anslag under året enligt undantagsregeln	-19	-3
	Fordran avseende semesterlöneskuld som inte har redovisats mot anslag	**257**	**277**
	Övriga fordringar/skulder på statens centralkonto Ingående balans	755	55
	Inbetalningar i icke räntebärande flöde	15 583	9 888
	Utbetalningar i icke räntebärande flöde	-202 195	-172 882
	Betalningar hänförbara till anslag och inkomsttitlar	185 937	163 694
	Övriga fordringar/skulder på statens centralkonto	**80**	**755**
	Summa avräkning med statsverket	**-2 373**	**4 406**

Övriga fordringar på statens centralkonto består främst av oförbrukade bidrag, ingående- och utgående moms som betalas i icke räntebärande flöde.

Not 21	Behållning räntekonto i Riksgäldskontoret	2020-12-31	2019-12-31
	Behållning räntekonto i Riksgäldskontoret	11 849	5 227
	Summa	**11 849**	**5 227**
	Varav belopp att reglera från räntekontot för december	-3 585	567
	Beviljad kredit enligt regleringsbrev	5 000	5 000
	Maximalt utnyttjad kredit	319	0

Not 22	Myndighetskapital Specifikation förändring av myndighetskapitalet	Statskapital	Balanserad kapitalförändring, anslagsfinansierad verksamhet	Kapitalförändring enligt resultat-räkningen	Summa
	Utgående balans 2019	**7 851**	**0**	**-366**	**7 485**
	Ingående balans 2020	**7 851**	**0**	**-366**	**7 485**
	Föregående års kapitalförändring	-562	196	366	0
	Årets anskaffning av anläggningstillgångar	5 305			5 697
	Årets kapitalförändring			-1 395	-1 395
	Summa årets förändring	**5 135**	**196**	**-1 029**	**4 302**
	Utgående balans 2020	**12 986**	**196**	**-1 395**	**11 787**
	Statskapital				
	Statskapital utan avkastningskrav avseende anläggningstillgångar	12 986	7 851		
	Utgående balans	**12 986**	**7 851**		

Not 23	Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser	2020-12-31	2019-12-31
	Ingående balans	318	0
	Årets förändring	354	318
	Utgående balans	**672**	**318**
	Utgående balans 2020	**12 986**	**196**

Not 24	Övriga avsättningar	2020-12-31	2019-12-31
	Avsättning för lokalt omställningsarbete		
	Ingående balans	682	623
	Årets avsättning	81	77
	Årets upplösning	0	-18
	Utgående balans	**763**	**682**

Sametinget bedömer att inga medel kommer att nyttjas år 2021.

Not 25	Lån i Riksgäldskontoret	2020-12-31	2019-12-31
	Avser lån för investeringar i anläggningstillgångar		
	Ingående balans	1 802	2 177
	Under året nyupptagna lån	536	421
	Årets amorteringar	-743	-796
	Utgående balans	**1 596**	**1 802**
	Beviljad låneram enligt regleringsbrev	3 500	3 500
	Utnyttjad låneram	1 596	1 802

Not 26	Kortfristiga skulder till andra myndigheter	2020-12-31	2019-12-31
	Utgående mervärdesskatt	75	88
	Arbetsgivaravgifter	910	936
	Leverantörsskulder andra myndigheter	992	1 243
	Summa	**1 977**	**2 267**

Not 27	Övriga kortfristiga skulder	2020-12-31	2019-12-31
	Personalens källskatt	913	948
	Övrigt	200	929
	Summa	**1 133**	**1 878**

Posten ”Övrigt” inkluderar skulder till samiska näringsidkare och organisationer på 200 tkr. Föregående år var motsvarande belopp 915 tkr.

Not 28	Upplupna kostnader	2020-12-31	2019-12-31
	Upplupna semesterlöner inklusive sociala avgifter	2 559	2 664
	Övriga upplupna löner inklusive sociala avgifter	542	795
	Övriga upplupna kostnader	839	1 241
	Summa	**3 939**	**4 700**

Not 29	Oförbrukade bidrag	2020-12-31	2019-12-31
	Bidrag som erhållits från annan statlig myndighet	**2 286**	**1 630**
	Specifikation		
	Statens kulturråd – Projekt Lulesamisk ordbok	38	39
	Sveriges lantbruksuniversitet – Projekt Buolvas buolvvai	43	44
	FORMAS, Forskningsinformation – Klimat och ren	147	302
	Statens jordbruksverk – Projekt samisk mat	66	368
	SMHI – Renbruksplaner – Klimatfaktorer	0	322
	SMHI – Ny renhälsovård	0	39
	Kammarkollegiet – Demokratiska processer	663	0
	Kammarkollegiet – Sanningskomissionen	932	0
	Naturvårdsverket – Utbildning av samebyar i förvaltningsverktyget.	57	57
	Naturvårdsverket – Klimat – Sårbarhetsanalys och handlingsplan	329	241
	Regeringen – Kartlägga jämställdheten inom det samiska samhället	11	218
	Bidrag som erhållits från icke-statliga organisationer eller privatpersoner	**162**	**89**
	Specifikation:		
	Nordiskt språkråd – Projekt Samisk orddatabas	42	42
	Övrigt bidrag – renbete	28	28
	Samefonden	92	19
	Summa	**2 448**	**1 719**
	varav bidrag från statlig myndighet som förväntas tas i anspråk:		
	– inom tre månader	1 924	1 245
	– mer än tre månader till ett år	362	474
	– mer än ett år till tre år		0
	– mer än tre år		0
	Summa	**2 286**	**1 719**

Anslagsredovisning

Not	30	Uo 1 3:1 Ramanslag

Sametinget

ap.1 Sametinget

Enligt regleringsbrevet disponerar Sametinget en anslagskredit på 1 662 tkr. Under 2020 har myndigheten utnyttjat 0 tkr av krediten. Sametinget har inte gjort några åtaganden med stöd av 17 § andra stycket anslagsförordningen. Sametinget får disponera hela det ingående överföringsbeloppet då detta understiger 3% av föregående års tilldelning enligt regleringsbrevet. Anslaget är räntebärande. I överensstämmelse med regleringsbrev och interna riktlinjer, har Sametinget under 2020 från detta anslag fördelat ut OH-kostnader (lokalkostnader och IT-driftskostnader) á 880 tkr till Sametingets sakanslag. Det folkvalda organets bokförda kostnader, inklusive kostnader för arvoden, uppgick år 2020 till 10 964 tkr, varav 6 228 tkr avsåg kostnader för arvoden.

Not	31	Uo 1 3:1 Ramanslag

Sametinget

ap.3 Samefonden

Enligt regleringsbrevet disponerar inte Sametinget någon anslagskredit för denna anslagspost. Sametinget har inte gjort några åtaganden med stöd av 17 § andra stycket anslagsförordningen. Anslaget är räntebärande. Enligt villkor i regleringsbrevet skall Sametinget utbetala medlen (1 500 tkr) till Kammarkollegiet för överföring till Samefonden. Villkoret är uppfyllt.

Not	32	Uo 1 7:1 Ramanslag

Åtgärder för nationella minoriteter

ap.12 Nationellt uppföljningsansvar

Enligt regleringsbrevet disponerar inte Sametinget någon anslagskredit för denna anslagspost. Sametinget har inte gjort några åtaganden med stöd av 17 § andra stycket anslagsförordningen. Anslaget är icke räntebärande. I överensstämmelse med regleringsbrev och interna riktlinjer, har Sametinget under 2020 fördelat ut OH-kostnader (lokalkostnader och IT-driftskostnader) á 200 tkr från myndighetens förvaltningsanslag till detta sakanslag. Anslagsutfallet avviker 19,3 procent från tilldelade medel. Detta beror på den begränsande effekt som coronapandemin haft på verksamheten.

Not	33	Uo 1 7:1 Ramanslag

Åtgärder för nationella minoriteter

ap.13 Statsbidrag till kommuner och landsting i förvaltningsområden m.m.

Enligt regeringsbeslut per 2020-07-23 och (Ku2020/01653/CSM) har denna anslagspost reducerats med 187 tkr. Enligt regleringsbrevet disponerar inte Sametinget någon anslagskredit för detta anslag. Sametinget har inte gjort några åtaganden med stöd av 17 § andra stycket anslagsförordningen. Anslaget är icke räntebärande. Enligt villkor i regleringsbrevet skall 600 tkr användas för direkta kostnader för bidrag till och stöd för verksamhet som bedrivs av sådana organisationer inom det minoritetspolitiska området som företräder samer, i syfte att stärka samers samråd och dialog på regional och lokal nivå. Utfallet var 600 tkr. Villkoret är uppfyllt. Enligt villkor i regleringsbrevet skall 830 tkr användas för att utbetala ett bidrag till de organisationer som företräder samer, vid ett tillfälle under 2020. Utfallet var 830 tkr. Villkoret är uppfyllt.

Not 34	Uo 1 7:1 Ramanslag

Åtgärder för nationella minoriteter

ap.14 Samiska språkcentrum

Enligt regleringsbrevet disponerar inte Sametinget någon anslagskredit för denna anslagspost. Sametinget har inte gjort några åtaganden med stöd av 17 § andra stycket anslagsförordningen. Anslaget är icke räntebärande. I överensstämmelse med regleringsbrev och interna riktlinjer, har Sametinget under 2020 fördelat ut OH-kostnader (lokalkostnader och IT-driftskostnader) á 223 tkr från myndighetens förvaltningsanslag till detta sakanslag. Enligt villkor i regleringsbrevet får högst 4 500 tkr användas för utgifter för genomförande och administration av Språkcentrums verksamhet för att utveckla och stimulera ökad användning av det samiska språket. Utfallet var 4 278 tkr. Villkoret är uppfyllt. Enligt villkor i regleringsbrevet får 200 tkr användas för att utarbeta förslag till handlingsprogram för bevarande av de samiska språken i enlighet med regeringens beslut den 14 november 2019 Ku2019/01888/CSM. Villkoret är uppfyllt. Utfallet var 142 tkr. Anslagsutfallet avviker 18,9 procent från tilldelade medel. Detta beror på den begränsande effekt som coronapandemin haft på verksamheten.

Not 35	Uo 1 7:1 Ramanslag

Åtgärder för nationella minoriteter

ap.15 Hemsida om nationella minoriteter

Enligt regleringsbrevet disponerar inte Sametinget någon anslagskredit för denna anslagspost. Sametinget har inte gjort några åtaganden med stöd av 17 § andra stycket anslagsförordningen. Anslaget är icke räntebärande. I överensstämmelse med regleringsbrev och interna riktlinjer, har Sametinget under 2020 fördelat ut OH-kostnader (lokalkostnader och IT-driftskostnader) á 52 tkr från myndighetens förvaltningsanslag till detta sakanslag.

Not 36	Uo 17 1:2 Ramanslag

Bidrag till allmän kulturverksamhet, utveckling samt internationellt kulturutbyte och samarbete

ap.5 Bidrag till samisk kultur

Enligt regeringsbeslut per 2020-10-01 Ku2020/02035 har anslagsposten utökats med 4 000 tkr. Enligt regeringsbeslut per 2020-10-08 Ku2020/02135 har anslagsposten utökats med ytterligare 500 tkr. Enligt regleringsbrevet disponerar inte Sametinget någon anslagskredit för denna anslagspost. Sametinget har inte gjort några åtaganden med stöd av 17 § andra stycket anslagsförordningen. Anslaget är icke räntebärande. Enligt villkor i regleringsbrevet skall anslagsposten bland annat användas för bidrag till Giron Sámi Teáhter och Gaaltije, sydsamiskt kulturcentrum. Villkoret är uppfyllt. Enligt villkor i regleringsbrevet ska 2 500 tkr användas för bidrag till Giellagáldu. Utfallet var 2 500 tkr. Av anslagsposten ska 4 000 tkr användas för bidrag till samisk kultur i syfte att mildra de negativa ekonomiska konsekvenserna till följd av spridningen av covid-19. Utfallet var 3 989 tkr. I överensstämmelse med regleringsbrev och interna riktlinjer, har Sametinget från detta anslag under 2020 finansierat bidrag á 418 tkr i enlighet med förordning (2007:1347) om statsbidrag för vissa studier i samiska.

Not 37	Uo 23 1:22 Ramanslag

Främjande av rennäringen m.m.

ap.2 Främjande av rennäringen

Enligt regleringsbrevet (ändringsbeslut per 2020-06-25), disponerar Sametinget en anslagskredit på 11 391 tkr. Under året har myndigheten utnyttjat 7 890 tkr av krediten. Sametinget har inte gjort några åtaganden med stöd av 17 § andra stycket anslagsförordningen. Anslaget är icke räntebärande. Enligt villkor i regleringsbrevet får Sametinget använda högst 4 000 tkr för ersättning enligt 10 § Viltskadeförordningen. Utfallet var 1 067 tkr. Villkoret är uppfyllt.
I överensstämmelse med regleringsbrev och interna riktlinjer, har Sametinget under 2020 fördelat ut OH-kostnader (lokalkostnader och IT-driftskostnader) á 405 tkr från myndighetens förvaltningsanslag till detta sakanslag.
Övriga villkor enligt regleringsbrevet (punkt 1-13) är uppfyllda.

SAMMANSTÄLLNING ÖVER VÄSENTLIGA UPPGIFTER					
(tkr)	**2020**	**2019**	**2018**	**2017**	**2016**
Låneram Riksgäldskontoret					
Beviljad	3 500	3 500	2 600	2 600	2 600
Utnyttjad	1 846	1 802	2 177	1 470	1 039
Kontokrediter Riksgäldskontoret					
Beviljad	5 000	5 000	5 000	5 000	5 000
Maximalt utnyttjad	319	0	11	3 911	3 093
Räntekonto Riksgäldskontoret					
Ränteintäkter	1	5	0	2	0
Räntekostnader	37	20	32	17	17
Avgiftsintäkter					
Avgiftsintäkter som disponeras					
Avgiftsintäkter	301	222	93	164	105
Anslagskredit					
Uo 1 3:1 ap. 1					
Beviljad	1 662	1635	1 617	1 357	1 227
Utnyttjad	0	0	0	0	0
Uo 1 3:1 ap. 3					
Beviljad	0	0	0	0	0
Utnyttjad	0	0	0	0	0
Uo 17 1:2 ap. 5					
Beviljad	0	0	0	0	0
Utnyttjad	0	0	0	0	0
Uo 1 7:1 ap. 12					
Beviljad	0	0	0	0	0
Utnyttjad	0	0	0	0	0
Uo 1 7:1 ap. 13					
Beviljad	0	0	0	0	0
Utnyttjad	0	0	0	0	0

SAMMANSTÄLLNING ÖVER VÄSENTLIGA UPPGIFTER					
(tkr)	**2020**	**2019**	**2018**	**2017**	**2016**
Uo 1 7:1 ap. 14					
Beviljad	0	0	0	0	0
Utnyttjad	0	0	0	0	0
Uo 1 7:1 ap. 15					
Beviljad	0	0	0	0	0
Utnyttjad	0	0	0	0	0
Uo 23 1:22 ap. 2 (tidigare Uo 23 1:23 ap. 2)					
Beviljad	11 391	0	11 391	10 391	10 791
Utnyttjad	7 890	0	1 193	3 589	2 234
Anslag					
Förvaltningsanslag (1 3:1 ap.1)					
Anslagssparande	1 499	436	1 542	535	995
Bemyndiganden (ej tillämpligt)					
Personal					
Antalet årsarbetskrafter (st)	51	49	46	45	45
Medelantalet anställda (st)*	57	54	50	50	52
Driftkostnad per årsarbetskraft	1 671	1904	1 815	1 696	1 560
Exklusive kostnader för folkvalt organ	1 456	1562	1 479	1 373	1 358
Kapitalförändring					
Årets	-1 395	-366	-418	3 474	-3 531
Balanserad	196	0	0	-4 000	-1 133

* I beräkningarna av medelantalet anställda är inte eventuellt tjänstledig personal frånräknad.

> Tioårsöversikt

Sametingets statistik över tio år för de statliga anslagen till Sametingets förvaltning, främjande av rennäring, bidrag till samisk kultur samt statsbidrag för nationella minoriteter.

Tabell 41. 3:1, ap.1 Sametingets förvaltningsanslag

År	Anslag (tkr)
2010	34 795
2011	33 829
2012	34 693
2013	38 117
2014	36 819
2015	37 011
2016	39 397
2017	43 743
2018	52 401
2019	53 001
2020	53 928

Tabell 42. 1:22, ap.2 Främjande av rennäringen*

År	Anslag (tkr)
2010	116 115
2011	120 915
2012	112 915
2013	107 915
2014	107 915
2015	107 915
2016	107 915
2017	103 915
2018	114 898
2019	113 915
2020	113 915

**Samtliga summor beräknade enligt 2019 års tilldelningsmodell, inkluderande separata anslag för inventering, viltvård etc.*

Tabell 43. 1:2, ap.5 Bidrag till samisk kultur

År	Anslag (tkr)
2010	14 411
2011	14 415
2012	14 422
2013	14 426
2014	14 407
2015	14 397
2016	15 377
2017	15 377
2018	17 878
2019	17 878
2020	23 878

Tabell 44. 7:1 Åtgärder för nationella minoriteter (tkr)

År	ap.12 Nationellt uppföljningsanslag	ap.13 Statsbidrag till kommuner och landsting	ap.14 Samiskt språkcentrum	ap.15 Hemsida om nationella minoriteter
2010	2 200	17 225	6 000	1 200
2011	2 200	18 475	6 000	1 200
2012	2 200	17 290	6 000	1 200
2013	2 200	17 290	6 000	1 200
2014	2 200	17 290	6 000	1 200
2015	2 200	17 290	6 000	1 200
2016	2 200	17 290	6 000	1 200
2017	2 200	17 290	6 000	1 200
2018	2 200	22 670	6 000	1 200
2019	2 200	23 150	6 000	1 200
2020	2 200	27 343	6 200	1 200

> Årsredovisningens undertecknande

Vi intygar att årsredovisningen ger en rättvisande bild av verksamhetens resultat samt av kostnader, intäkter och myndighetens ekonomiska ställning.

Sjädtavaelllie/Sundsvall den 18 februari 2021



Per-Olof Nutti, styrelseordförande



Lars Miguel Utsi, vice styrelseordförande



Anders Kråik, styrelseledamot



Marita Stinnerbom, styrelseledamot



Jan Rannerud, styrelseledamot



Matti Blind Berg, styrelseledamot

© Sametinget 2021

Foto: Sara Brockmann, Marie Enoksson, UN Photo/Evan Schneider, Patrick Trägårdh
Layout: Heedmark AB
Tryck: Cityprint i Norr
ISBN-nr: 978-91-986635-1-8

Sametinget, Box 90, 981 22 Giron/Kiruna
Besöksadress: Adolf Hedinsvägen 58
Tel: 0980-780 30

www.samer.se • www.sametinget.se • www.minoritet.se